

**İLKÖĞRETİM 4. VE 5. SINIF ARAPÇA DERSİ ÖĞRETİM
PROGRAMININ VE DERS MATERYALLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ**

Murat DEMİR

**DOKTORA TEZİ
YABANCI DİLLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

OCAK, 2015

TELİF HAKKI ve TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren 12 (On iki) ay sonra tezdten fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Murat

Soyadı : DEMİR

Bölümü : Arapça Öğretmenliği

İmza :

Teslim tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı : İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Arapça Dersi Öğretim Programının ve Ders Materyallerinin Değerlendirilmesi

İngilizce Adı : Evaluation Of Fourth and Fifth Grade Arabic Language Program And Teaching Materials

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: .....

İmza: .....

JÜRİ ONAY SAYFASI

Murat DEMİR tarafından hazırlanan “İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Arapça Dersi Öğretim Programının ve Ders Materyallerinin Değerlendirilmesi adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı’nda Doktora tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: (Unvanı Adı Soyadı)
(Anabilim Dalı, Üniversite Adı)

.....

Başkan: (Unvanı Adı Soyadı)
(Anabilim Dalı, Üniversite Adı)

.....

Üye: (Unvanı Adı Soyadı)
(Anabilim Dalı, Üniversite Adı)

.....

Üye: (Unvanı Adı Soyadı)
(Anabilim Dalı, Üniversite Adı)

.....

Üye: (Unvanı Adı Soyadı)
(Anabilim Dalı, Üniversite Adı)

.....

Tez Savunma Tarihi: ...../...../.....

Bu tezin .....Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans/ Doktora tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü
Prof. Dr. Servet KARABAĞ

TEŞEKKÜR

Tezime başlarken, araştırmamın gerçekleşmesi için maddi ve manevi katkı sağlayan herkese teşekkür etmek istiyorum.

Bu araştırmamın her aşamasında yardım ve desteklerini gördüğüm, akademik bilgi ve deneyimleriyle tezimi yöneten, vaktini ve bilgisini tüm samimiyetiyle benimle paylaşan, danışmanlığımı üstlenerek en büyük destekçim olan kıymetli hocam Prof. Dr. Musa YILDIZ'a sonsuz teşekkürler.

Tecrübelerinden çok şey kazandığım, güçlü öngörüsü ve derin akademik bilgisiyle çalışmalarımı yönlendiren, sadece araştırma sürecinde değil; her daim görüş ve önerilerini benimle paylaşmaya hazır olan sevgili hocam Doç. Dr. Mehmet Hakkı SUÇİN'e çok şey borçluyum.

Tez çalışmamın önemli destekçilerinden olan ve kıymetli vaktini içtenlikle paylaşan değerli meslektaşım Dr. Neslin İHTİYAROĞLU'na çok teşekkür ediyorum.

Veri toplama çalışmalarımnda yardımlarını esirgemeyen değerli Arapça öğretmeni arkadaşlarıma müteşekkirim.

Bugünlere ulaşmamda üzerimdeki emeklerini hiçbir zaman aklımdan çıkarmadığım, yüreklerindeki büyük sevgiyle her zaman yanı başımda olan saygıdeğer babam Ali DEMİR'e ve sevgili annem Bedia DEMİR'e her şey için teşekkür ediyorum.

En özel teşekkür oğlum ve eşim için. Doğumundan bu yana varlığıyla evimizin neşesi olan canım oğlum Yusuf Selim DEMİR'e ve hayatıma huzur katan, her zaman olduğu gibi bu süreçte de büyük desteğini hissettiğim, hayatımda olduğu için kendimi şanslı saydığım çok değerli eşim Esra DEMİR'e sonsuz teşekkürler.

**İLKÖĞRETİM 4. VE 5. SINIF ARAPÇA DERSİ ÖĞRETİM
PROGRAMININ VE DERS MATERYALLERİNİN
DEĞERLENDİRİLMESİ**

(Doktora Tezi)

Murat DEMİR

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Ocak, 2015

ÖZ

Bu araştırmanın amacı, ilköğretim 4. ve 5. sınıf Arapça dersi öğretim programının ve ders materyallerinin etkililiğini öğrenci ve öğretmen görüşleri açısından değerlendirmektir. Bu amaçla 4. ve 5. sınıf Arapça dersi öğretim programına ve ders materyallerine ilişkin öğrenci ve öğretmen görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Ankara ili merkez ve ilçelerinde bulunan İmam Hatip Ortaokullarında çalışan öğretmen ve öğrenciler oluşturmaktadır. Her ilçeden seçkisiz örnekleme yolu ile seçilen İmam Hatip Ortaokullarındaki 456 öğrenci ve 30 öğretmen araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Araştırmada, İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Arapça Öğretim Programına ve ders materyallerine ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşlerini belirlemek için “Anket”, “Görüşme” ve “Gözlem” formları kullanılmıştır. Anketlerden elde edilen veriler, ‘SPSS for16.0 Windows’ paket programıyla analiz edilmiştir. Analizler için t Testi ve ANOVA kullanılmıştır. Görüşme verilerinin analizinde betimsel çözümleme tekniği, gözlem ile elde edilen verilerde ise yüzde ve frekanslar kullanılmıştır. Sonuçlar, öğrencilerin programın tüm boyutlarına ve materyallerine yönelik farklı tutumları olduğunu göstermektedir. En olumlu tutum Arapça ders kitabına yönelik en olumsuz tutumları Arapça çalışma kitabına yönelik olmuştur. Programın kazanım, içerik, öğrenme- öğretim ve ölçme değerlendirme boyutlarına yönelik öğrenci görüşlerinin birbirine yakın düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. 4. sınıftaki öğrencilerin Arapça öğretim programına ilişkin tutumlarının 5. sınıftaki öğrencilerin Arapça öğretim programına ilişkin tutumlarından daha olumlu olduğu görülmüştür. Öğretmenlerin, İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Arapça dersi öğretim programının boyutlarına ve ders materyallerine yönelik hem olumlu hem olumsuz görüş bildirdikleri görülmektedir.

Sonuçlar, programın kazanım boyutuna yönelik öğretmen görüşlerinin programın diğer boyutlarına göre daha olumlu olduğu görülmektedir. En olumsuz tutumun ise etkinliklere yönelik olduğu görülmüştür. Ders materyallerine yönelik görüşler incelendiğinde ise en olumlu tutum çalışma kitabına yönelikken; en olumsuz tutumun öğretmen kitabına ilişkin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Her iki sınıf düzeyinde de öğretmenlerin programa ve ders materyallerine ilişkin öğretmen görüşleri cinsiyete ve mesleki kıdeme göre farklılaşmazken; öğrenim durumu ve mezun oldukları bölüme göre farklılaşmaktadır. Lisans mezunu olan öğretmenlerin programa ve ders materyallerine ilişkin görüşleri, yüksek lisans mezunu olan öğretmenlerin görüşlerinden daha olumludur. İlahiyat fakültesinden mezun olan öğretmenlerin görüşleri Arapça Öğretmenliği bölümünden mezun olan öğretmenlerin görüşlerinden daha olumludur. Sonuçlar literatür ışığında tartışılmış ve sonuçlar doğrultusunda bir takım önerilerde bulunulmuştur.

Bilim Kodu:

Anahtar Kelimeler: Program Değerlendirme, İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Arapça Dersi Öğretim Programı, Yabancı Dil Becerileri.

Sayfa Adedi: 136

Danışman: Prof. Dr. Musa YILDIZ

**EVALUATION OF FOURTH AND FIFTH GRADE ARABIC
LANGUAGE PROGRAM
AND TEACHING MATERIALS
(PhDThesis)**

Murat DEMİR

GAZİ UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES

Jan, 2015

ABSTRACT

The aim of this research is to evaluate the effectiveness of 4th and 5th grade Arabic curriculum and course materials from the view point of teachers and students. For this purpose, the opinions of teachers and students on the 4th and 5th grade Arabic curriculum and course materials were tried to be determined. The study group of the research comprised of teachers employed by and students at Imam Hatip Secondary Schools in Ankara and its central towns. The sample consisted of 456 pupils and 30 teachers at Imam Hatip Secondary Schools chosen from each town through Random Sampling Method. The data of the research were collected to determine teachers' and students' opinions on the 4th and 5th grade Arabic curriculum collected through questionnaires, interviews and observation forms. The data obtained through questionnaires were analyzed using SPSS software program. T Tests and Anova were used for analysis. Descriptive techniques were used to analyze the data gathered from the interviews. The data collected through observation forms were turned into quantitative units and analyzed by means of percent and frequency techniques. The results of the study indicated that students have different attitudes towards all facets of curriculum and course materials. The highest level was rated as positive opinion on the Arabic textbook and the lowest level was rated as negative opinion on the Arabic student book. It was concluded that the opinions of students on the curriculum acquisition, its contents, facets of learning, teaching, testing and evaluation were so close to each other. It appeared that the 4th grade students' opinions on the Arabic curriculum were more positive than the 5th grade students' opinions. It appeared that teacher opinions on all facets of the curriculum and materials were both positive and negative. The results showed that teacher opinions on the acquisitions were more positive than that on the other facets of the curriculum. The least favorable opinion was provided on

the activities. The results of the study suggested that teacher book was rated most favorably and student book was rated least favorably by teachers. While gender and professional seniority makes no difference in teacher opinions on curriculum and course materials at each level, teacher opinions vary by educational background and degrees. Teachers with an undergraduate degree have more favorable opinion on curriculum and course materials than those with a graduate degree. Teachers graduated from the faculty of theology expressed favorable opinion than those graduated from the faculty of Arabic language education. The results were discussed in the frame of literature and suggestions were provided in line with the results.

Science Code:

Key Words: Program evaluation, Elementary school 4th and 5th grade Arabic Language Teaching Program, Foreign Language Skills.

Page Number: 136

Supervisor: Prof. Dr. Musa YILDIZ

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....	vi
ABSTRACT.....	viii
İÇİNDEKİLER	ix
TABLolar LİSTESİ.....	xii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xv
1.GİRİŞ.....	1
1.1.Problem Durumu	1
1.2.Araştırmanın Amacı	4
1.3.Araştırmanın Önemi.....	5
1.4.Sınırlılıklar	6
1.5.Tanımlar.....	6
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	7
2.1.Eğitim	7
2.1.1.Eğitim Programı.....	8
2.1.2.Program Değerlendirme.....	11
2.1.3. Program Değerlendirme Yaklaşımları.....	12
2.1.4. Program Değerlendirme Modelleri	13
2.1.4.1.Hedefe Dayalı Değerlendirme Modeli	13
2.1.4.2. Metfessel-Michael Değerlendirme Modeli.....	14
2.1.4.3. Stake'ın Uygunluk Olasılık Değerlendirme Modeli	16
2.1.4.4. Provus'un Farklar Değerlendirme Modeli	17
2.1.4.5. Stufflebeam'ın Çevre, Girdi, Süreç ve Ürün Değerlendirme Modeli	18
2.1.4.6. Eisner'in Eğitsel Eleştiri Değerlendirme Modeli.....	20
2.1.4.7. Stake'ın İhtiyaca Cevap Verici Program Değerlendirme Modeli.....	20
2.1.4.8. Saylor-Alexander-Lewis Modeli	21
2.1.4.9. Sürece Bakarak Değerlendirme	21

2.1.4.10. Ürüne Bakarak Değerlendirme.....	21
2.2. İlköğretim Arapça Dersi Öğretim Programı	22
2.2.1. Programın Felsefesi	23
2.2.2. Programın Yapısı	23
2.2.3. Programın İçeriği.....	25
2.3. İlköğretim Arapça Dersi Öğretim Programının Değerlendirilmesi.....	26
2.4. Yabancı Dil Öğretiminde Materyal Geliştirme	30
2.4.1. Materyal Geliştirme İlkeleri	31
2.4.1.1. Anlamlılık İlkesi	32
2.4.1.2. Bilinenden Başlama İlkesi	32
2.4.1.3. Çok Örnek İlkesi	33
2.4.1.4. Görelilik İlkesi	33
2.4.1.5. Tamamlama İlkesi	33
2.4.1.6. Fonun Anlamlılığı İlkesi	34
2.4.1.7. Kapalılık İlkesi.....	35
2.4.1.8. Birleştiricilik İlkesi	35
2.4.1.9. Algıda Değişmezlik İlkesi	35
2.4.1.10. Hedef Davranış İlkesi	35
2.4.1.11. Yenilik İlkesi	36
2.4.2. İlköğretim Arapça Ders Materyallerinin Değerlendirilmesi.....	36
2.4.2.1. Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Arapça 4 Serisi	38
2.4.2.1.1.Ders Kitabı	39
2.4.2.1.2. Çalışma Kitabı	42
2.4.2.1.3. Öğretmen Kitabı.....	43
2.4.2.2. Özel Yayınevi İlköğretim Arapça 4 Serisi	43
2.4.2.2.1.Ders Kitabı	44
2.4.2.2.2. Çalışma Kitabı.....	47
2.4.2.2.3. Öğretmen Kitabı	49
2.4.2.3. Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Arapça 5 Serisi	50
2.4.2.3.1.Ders Kitabı	51
2.4.2.3.2. Çalışma Kitabı.....	54
2.4.2.3.3. Öğretmen Kitabı	55

3. YÖNTEM	57
3.1. Araştırmanın Modeli	57
3.2. Araştırma Grubu.....	57
3.3. Veri Toplama Araçları	59
3.3.1. İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Arapça Öğretim Programına İlişkin	
Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerini Belirlemeye Yönelik Anket.....	59
3.3.3. Görüşme Formu	60
3.3.4. Gözlem Formu	60
3.4. Verilerin Toplanması	60
3.5. Verilerin Analizi	61
4. BULGULAR VE YORUM.....	63
5. SONUÇ VE ÖNERİLER	113
5.1. Sonuçlar	113
5.2.Öneriler.....	119
KAYNAKÇA.....	121
EKLER	125

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. İlköğretim Arapça Dersi Öğretim Programı'nın Düzeyleri ve Saat Aralıkları.....	52
Tablo 2. Farklar değerlendirme modeli.....	53
Tablo 3. Temalar ve İçerik Önerileri	54
Tablo 4. İlköğretim Arapça 4 Ders Kitabı Tema ve Ders Konuları.....	55
Tablo 5. Özel Yayınevi İlköğretim Arapça 4 Ders Kitabı Tema ve Ders Konuları.....	56
Tablo 6. İlköğretim Arapça 5 Ders Kitabı Tema ve Ders Konuları.....	58
Tablo 7. Araştırma Grubunda Bulunan Öğretmenlerin Demografik Özelliklerine İlişkin Frekans Dağılımı.....	58
Tablo 8. Araştırma Grubunda Bulunan Öğrencilerin Demografik Özelliklerine İlişkin Frekans Dağılımı.....	60
Tablo 9. Öğrencilerin Arapça Dersi Öğretim Programına ve Ders Materyallerine İlişkin Görüşlerinin Cinsiyete Göre t Testi Sonuçları.....	62
Tablo 10. Öğrencilerin Arapça Dersi Öğretim Programına ve Ders Materyallerine İlişkin Görüşlerinin Sınıf Düzeyine Göre t Testi Sonuçları.....	67
Tablo 11. Arapça Dersi Öğretim Programının Kazanım Boyutuna İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Cinsiyete Göre t Testi Sonuçları.....	68
Tablo 12. Arapça Dersi Öğretim Programının Kazanım Boyutuna İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Sınıf Düzeyine Göre t Testi Sonuçları.....	52
Tablo 13. Arapça Dersi Öğretim Programının İçerik Boyutuna İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Cinsiyete Göre t Testi Sonuçları.....	53
Tablo 14. Arapça Dersi Öğretim Programının İçerik Boyutuna İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Sınıf Düzeyine Göre t Testi Sonuçları.....	54
Tablo 15. Arapça Dersi Öğretim Programının İçerik Boyutuna İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Cinsiyete Göre t Testi Sonuçları.....	55
Tablo 16. Arapça Dersi Öğretim Programının İçerik Boyutuna İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Sınıf Düzeyine Göre t Testi Sonuçları.....	56

Tablo 17. Arapça Dersi Öğretim Programının Ölçme- Değerlendirme Boyutuna İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Cinsiyete Göre t Testi Sonuçları.....	58
Tablo 18. Arapça Dersi Öğretim Programının Ölçme- Değerlendirme Boyutuna İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Sınıf Düzeyine Göre t Testi Sonuçları.....	58
Tablo 19. Arapça Ders Kitabına İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Cinsiyete Göre t Testi Sonuçları.....	60
Tablo 20. Arapça Ders Kitabına İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Sınıf Düzeyine Göre t Testi Sonuçları	62
Tablo 21. Arapça Çalışma Kitabına İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Cinsiyete Göre t Testi Sonuçları.....	67
Tablo 22. Arapça Çalışma Kitabına İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Sınıf Düzeyine Göre t Testi Sonuçları.....	68
Tablo 23. Öğretmenlerin İlköğretim 4. Sınıf Arapça Dersi Öğretim Programına ve Ders Materyallerine İlişkin Görüşlerinin Cinsiyete Göre t Testi Sonuçları.....	58
Tablo 24. Öğretmenlerin İlköğretim 4. Sınıf Arapça Dersi Öğretim Programına ve Ders Materyallerine İlişkin Görüşlerinin Mezun Oldukları Bölüme Göre t Testi Sonuçları.....	60
Tablo 25. Öğretmenlerin İlköğretim 4. Sınıf Arapça Dersi Öğretim Programına ve Ders Materyallerine İlişkin Görüşlerinin Öğrenim Durumuna Göre t Testi Sonuçları.....	62
Tablo 26. Öğretmenlerin İlköğretim 4. Sınıf Arapça Dersi Öğretim Programına ve Ders Materyallerine İlişkin Görüşlerinin Öğrenim Durumuna Göre ANOVA Sonuçları.....	67
Tablo 27. Öğretmenlerin İlköğretim 4. Sınıf Arapça Dersi Öğretim Programına ve Ders Materyallerine İlişkin Görüşlerinin Cinsiyete Göre t Testi Sonuçları.....	68
Tablo 28. Öğretmenlerin İlköğretim 5. Sınıf Arapça Dersi Öğretim Programına ve Ders Materyallerine İlişkin Görüşlerinin Mezun Oldukları Bölüme Göre t Testi Sonuçları.....	58
Tablo 29. Öğretmenlerin İlköğretim 5. Sınıf Arapça Dersi Öğretim Programına ve Ders Materyallerine İlişkin Görüşlerinin Öğrenim Durumuna Göre t Testi Sonuçları.....	60
Tablo 30. Öğretmenlerin İlköğretim 5. Sınıf Arapça Dersi Öğretim Programına ve Ders Materyallerine İlişkin Görüşlerinin Öğrenim Durumuna Göre ANOVA Sonuçları.....	62
Tablo 31. İlköğretim 4. sınıf Arapça dersi öğretim programının kazanımlarına ilişkin öğretmen görüşleri ve ortalamaları.....	67
Tablo 32. İlköğretim 4. sınıf Arapça dersi öğretim programının içeriğine ilişkin öğretmen görüşleri ve ortalamaları.....	68

Tablo 33. İlköğretim 4. sınıf Arapça dersi öğretim programının araç- gereçlerine ilişkin öğretmen görüşleri ve ortalamaları.....	58
Tablo 34. İlköğretim 4. sınıf Arapça dersi öğretim programının etkinliklerine ilişkin öğretmen görüşleri ve ortalamaları.....	60
Tablo 35. İlköğretim 4. sınıf Arapça dersi öğretim programının ölçme değerlendirmesine ilişkin öğretmen görüşleri ve ortalamaları.....	62
Tablo 36. İlköğretim 4. sınıf Arapça ders kitabına ilişkin öğretmen görüşleri ve ortalamaları.....	67
Tablo 37. İlköğretim 4. sınıf Arapça çalışma kitabına ilişkin öğretmen görüşleri ve ortalamaları.....	68
Tablo 38. İlköğretim 4. sınıf Arapça öğretmen kitabına ilişkin öğretmen görüşleri ve ortalamaları.....	58
Tablo 39. İlköğretim 5. sınıf Arapça dersi öğretim programının kazanımlarına ilişkin öğretmen görüşleri ve ortalamaları.....	60
Tablo 40. İlköğretim 5. sınıf Arapça dersi öğretim programının içeriğine ilişkin öğretmen görüşleri ve ortalamaları.....	62
Tablo 41. İlköğretim 5. sınıf Arapça dersi öğretim programının araç- gereçlerine ilişkin öğretmen görüşleri ve ortalamaları.....	67
Tablo 42. İlköğretim 5. sınıf Arapça dersi öğretim programının etkinliklerine ilişkin öğretmen görüşleri ve ortalamaları.....	68
Tablo 43. İlköğretim 5. sınıf Arapça dersi öğretim programının ölçme değerlendirmesine ilişkin öğretmen görüşleri ve ortalamaları.....	58
Tablo 44. İlköğretim 5. sınıf Arapça ders kitabına ilişkin öğretmen görüşleri ve ortalamaları.....	60
Tablo 45. İlköğretim 5. sınıf Arapça çalışma kitabına ilişkin öğretmen görüşleri ve ortalamaları.....	62
Tablo 46. İlköğretim 5. sınıf Arapça öğretmen kitabına ilişkin öğretmen görüşleri ve ortalamaları.....	67
Tablo 47. İlköğretim 4. Sınıf Arapça Dersi Öğretim Programına İlişkin Öğretmen Önerileri.....	68
Tablo 48. İlköğretim 5. Sınıf Arapça Dersi Öğretim Programına İlişkin Öğretmen Önerileri.....	58

Tablo 49. Gözlenen Öğretmen Davranışlarına İlişkin Yüzde ve Frekans Değerleri.....60

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Mestfessel-Michael değerlendirme modelinin aşamaları.....	52
Şekil 2. Stake'in değerlendirme modeli.....	53
Şekil 3. İlköğretim Arapça Dersi Öğretim Programı'nın Kapsamı.....	54
Şekil 4. Arapça kelime öğretimi için fon örneği.....	55

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Bu bölümde problem durumu, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, problem cümlesi, alt problemler, sayıtlılar, sınırlılıklar ve tanımlara yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

İnsanın ve uygarlığın en önemli belirtisi ve aracı dildir (Aksan, 2000, s. 13). Dil, kişiler arasında iletişimi sağlayan en önemli unsurlardan biridir. Diğer insanlarla ilişkilerimizde bize aracılık eden, sosyal bağlarımızı düzenleyen bir sistem olarak hayatımızın her safhasında mevcuttur. Son zamanlarda bilim ve teknolojiye hızlı gelişmelerin olması, kitle iletişim araçlarının yaygınlaşması, kültürel ve ticari ilişkilerin artması, dış turizmin önem kazanması ve küreselleşen dünyanın bir sonucu olarak günümüzde, insanların kendi dillerinden başka bir dili öğrenmesi ve kültürleri tanınması gereksinim haline gelmiştir (Milli Eğitim Bakanlığı (MEB, 2011, s.1).

Dünyadaki iletişimin büyük bir hızla artması, başka bir ifadeyle küreselleşme hareketinin gelişmesi, yabancı dil bilmenin önemini ön plana çıkarmaktadır. Zira bir yabancı dile hâkim olmak, kişiye diğer insanları ve farklı kültürleri tanınmasında, sosyal becerilerini daha ileri seviyelere taşınmasında katkı sağlar.

Demircan (2002, s. 19)'a göre yabancı dil öğretimi ve öğrenimi herkesi ilgilendiren zorlu, çoğu zaman zorunlu bir uğraştır. Anne ve baba kendileri öğrenmeseler de, okula giden çocuklarının okuduğu derslerden birisi yabancı dildir. O nedenle Türkiye'de bu alanın

gerek öğrenci sayısı gerekse sürümü öteki öğrenim dallarından daha yüksek ve daha yaygındır.

1995 yılında Avrupa Birliği'ne üye ülkelerde “Gençlerin topluluğa ait en az iki yabancı dili öğrenmelerinin sağlanması” kararının alınması Türkiye’de de öğrencilerin ikinci bir yabancı dil öğrenmelerini gündeme getirmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı, Avrupa Birliği’ne uyum sürecinde yaptığı çalışmalarda bu konuyu dikkate alıp 1997-1998 öğretim yılında uygulanmaya başlanan eğitim reformu kapsamında ilköğretim altıncı sınıftan itibaren seçmeli ikinci yabancı dil öğretimine başlanmasına karar vermiştir. Yabancı dil öğretimi daha önce ortaöğretim düzeyinde başlarken söz konusu yasayla birlikte dil öğretimine ilköğretim 4. sınıfta başlanmasına karar verilmiştir. Bu çerçevede yeni bir yabancı dil öğretim programı hazırlanmış ve 1997-1998 öğretim yılında uygulamaya konmuştur. Bu program, ilköğretim düzeyinde uygulanan ilk yabancı dil öğretim programı olma açısından önem taşımaya karşın programın değerlendirilmesine yönelik yapılan araştırmaların sonuçları, Milli Eğitim Bakanlığı’nın ilköğretim programlarını yenileme kararı, Avrupa Birliğine üye ülkelerin dil öğretme ve öğrenme sürecine yönelik dil politikalarının Avrupa Birliği’ne uyum sürecinde olan ülkemizde kabul görmesi sonucunda yaklaşık on yıl içinde yeni bir programın hazırlanması gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bu doğrultuda hazırlanan yeni dil öğretim programları 4. sınıflar için 2006-2007 öğretim yılında, 5. sınıflar içinse 2007-2008 öğretim yılında uygulamaya konmuştur (Seçkin, 2010, s. 2-3)

Günümüzde ise, dünya dilleri arasında önemli bir yer tutan Arapça, uluslararası boyutta yaygın bir şekilde kullanılmaktadır. Arapça çok geniş bir kitle tarafından konuşulması ve konuşulduğu coğrafyanın stratejik öneme sahip olması bakımından günden güne daha da önemli hale gelmektedir. Birleşmiş Milletler’in kabul ettiği 6 resmi dilden biri olan Arapça, dünyada yaklaşık 350 milyon kişi tarafından konuşulan önemli bir dildir.

Yıldız (2008, s. 2) Arapça’nın önemi ile ilgili olarak; bir dilin mükemmel biçimde yapılabilmesi, evrensel düşüncüyü aktarabilecek bir ilim kaynağı ve uluslararası bir iletişim aracı niteliğini kazanabilmesi için, onun en az bin yıl önce olgunlaşma evresini tamamlamış olması gerektiğini dile getirerek, günümüzde konuşulan, hatta epeyce yaygınlaşan birçok dilin, bu niteliğe sahip olmadığını vurgulamaktadır.

Doğan (2000, s. 152) ise, Arapçanın her çağda dünya dilleri arasında seçkin bir yere sahip olmasının kutsal, dilsel anlatım gücüne sahip ve evrensel olma özelliklerinden

kaynaklandığını ifade etmektedir. Bu sebep ve gereksinimler doğrultusunda, Türkiye’de Arapça öğretimi yeni bir yaklaşımla ele alınmış, Avrupa Konseyi tarafından yabancı dil öğrenimi ve öğretimi konusunda getirilen standartlar kapsamında Diller için Avrupa Ortak Başvuru Metni (OBM) ‘nden yararlanılmıştır. OBM sadece Avrupa dillerini içermemekte, yaklaşık 40 dile çevirisi yapılarak dünya çapında dil öğretimine katkı sağlamaktadır. Ayrıca, Arap dünyasında da yabancılara Arapça öğretiminde OBM’nden faydalanılmaktadır.

İlköğretim Arapça (4-8. sınıflar) Dersi Öğretim Programının 2012-2013 Öğretim Yılından itibaren 4 ve 5; 2013-2014 Öğretim Yılından itibaren 6, 7 ve 8. Sınıflarda uygulanması Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından 26.09.2011 tarihinde kabul edilmiştir.

OBM’ye göre hazırlanan İlköğretim Arapça Dersi Öğretim Programı ile 8. sınıfın sonunda ulaşılması hedeflenen başarı düzeyi, temel dil kullanımı (A2) olarak belirlenmiştir. İlköğretim Arapça Dersi Öğretim Programı, 4 ve 5. sınıflar için haftada 3 ders saati, 6, 7 ve 8. sınıflar için 4 saat üzerinden toplam 648 ders saati olarak yapılandırılmıştır. (MEB, 2011, s. 2).

İlköğretim Arapça Dersi Öğretim Programı’nın Düzeyleri ve Saat Aralıklarını içeren tablo aşağıdaki gibidir:

Tablo 1. İlköğretim Arapça Dersi Öğretim Programı’nın Düzeyleri ve Saat Aralıkları

Sınıf	Küresel Düzey	Alt Düzeyler	Saat Aralığı	Toplam
4	A1	A1.1	108	108
5		A1.2	108-216	108
6		A1.3	216-360	144
7	A2	A2.1	360-504	144
8		A2.2	504-648	144
			Genel Toplam	648

Yeni öğretim programları uygulandıktan sonra hangi düzeyde başarılı olduğu konusunda bir yargıya varabilmek için iyi bir değerlendirme işleminin yapılması gerekmektedir.

Bu araştırmada, ürüne ve programın öğelerine yönelik bir değerlendirme modeli kullanılarak ilköğretim 4. ve 5. sınıf Arapça dersi öğretim programına ve ders materyallerine ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri kapsamında çok yönlü bir değerlendirme yapılmıştır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Ülkemizde İlköğretim Arapça dersi öğretim programı 2011-2012 öğretim yılında uygulamaya konmuştur. Uygulanan yeni programların etkililiği ve sağlamlığı konusunda yargıya varabilmek için düzenli bir değerlendirme işleminin yapılması gerekmektedir.

Bu araştırmada ürüne yönelik bir değerlendirme modeli kullanılarak İlköğretim 4. ve 5. sınıf Arapça dersi öğretim programının öğelerine ve ders materyallerine ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri gibi konular kapsamında çok yönlü bir değerlendirme yapılmıştır. Araştırmanın temel amacı öğrenci ve öğretmen görüşlerine göre 4. ve 5. sınıf Arapça dersi öğretim programının ve materyallerin etkililiğini değerlendirmektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıda verilen sorulara yanıt aranacaktır.

1- İlköğretim 4. ve 5.sınıf Arapça dersi öğretim programına ve ders materyallerine ilişkin öğrenci görüşleri cinsiyet ve sınıf düzeyi açısından farklılaşmakta mıdır?

- a- İlköğretim Arapça dersi öğretim programının kazanım boyutuna ilişkin öğrenci görüşleri cinsiyete ve sınıf düzeyine göre farklılaşmakta mıdır?
- b- İlköğretim Arapça dersi öğretim programının içerik boyutuna ilişkin öğrenci görüşleri cinsiyete ve sınıf düzeyine göre farklılaşmakta mıdır?
- c- İlköğretim Arapça dersi öğretim programının öğretme- öğrenme boyutuna ilişkin öğrenci görüşleri cinsiyete ve sınıf düzeyine göre farklılaşmakta mıdır?
- d- İlköğretim Arapça dersi öğretim programının ölçme değerlendirme boyutuna ilişkin öğrenci görüşleri cinsiyete ve sınıf düzeyine göre farklılaşmakta mıdır?
- e- İlköğretim Arapça ders kitabına ilişkin öğrenci görüşleri cinsiyete ve sınıf düzeyine göre farklılaşmakta mıdır?
- f- İlköğretim Arapça çalışma kitabına ilişkin öğrenci görüşleri cinsiyete ve sınıf düzeyine göre farklılaşmakta mıdır?

2- İlköğretim 4. sınıf Arapça dersi öğretim programına ve ders materyallerine ilişkin öğretmen görüşleri cinsiyet, mezun oldukları bölüm, öğrenim durumu ve mesleki kıdem açısından farklılaşmakta mıdır?

- a- İlköğretim 4. Sınıf Arapça dersi öğretim programına ilişkin öğretmen görüşleri cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?

- b- İlköğretim 4. Sınıf Arapça dersi öğretim programına ilişkin öğretmen görüşleri mezun oldukları bölüme göre farklılaşmakta mıdır?
- c- İlköğretim 4. Sınıf Arapça dersi öğretim programına ilişkin öğretmen görüşleri öğrenim durumuna göre farklılaşmakta mıdır?
- d- İlköğretim 4. Sınıf Arapça dersi öğretim programına ilişkin öğretmen görüşleri mesleki kıdeme göre farklılaşmakta mıdır ?

3- Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular

İlköğretim 5. sınıf Arapça dersi öğretim programına ve ders materyallerine ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir? Öğretmen görüşleri cinsiyet, mezun oldukları bölüm, öğrenim durumu ve mesleki kıdem açısından farklılaşmakta mıdır?

- a- İlköğretim 5. Sınıf Arapça dersi öğretim programına ilişkin öğretmen görüşleri cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?
- b- İlköğretim 5. Sınıf Arapça dersi öğretim programına ilişkin öğretmen görüşleri mezun oldukları bölüme göre farklılaşmakta mıdır?
- c- İlköğretim 5. Sınıf Arapça dersi öğretim programına ilişkin öğretmen görüşleri öğrenim durumuna göre farklılaşmakta mıdır ?
- d- İlköğretim 5. Sınıf Arapça dersi öğretim programına ilişkin öğretmen görüşleri mesleki kıdeme göre farklılaşmakta mıdır ?

4-Öğretme ve öğrenme sürecinde beklenen öğretmen davranışlarının gerçekleşme düzeyi nedir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Bu çalışmanın 4. ve 5. sınıf Arapça dersi öğretim programının güçlü ve zayıf yönlerini ortaya koyma, öğrencilerin dört temel dil becerisini kullanma düzeylerini belirleyerek bu çerçevede programın bu becerileri kazandırmadaki etkililiğini saptama ve alan öğretmenlerinin programa ve ders materyallerine ilişkin görüşleri doğrultusunda programın geliştirilmesi konularında katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.4. Sınırlılıklar

Bu araştırma;

1. 2013-2014 ders yılı ile,
2. Din Öğretimi Genel Müdürlüğüne bağlı, Ankara İli merkez ve ilçelerinde bulunan İmam Hatip Ortaokullarında öğrenim gören 4. ve 5. Sınıf öğrencileri ve bu sınıflarda görev yapan öğretmenlerle sınırlı tutulmuştur.
3. Gözlem sürecinde ise orta düzey okul grubunda görev yapan bir öğretmenin 12 hafta süresince gözlenmesiyle sınırlı tutulmuştur.

1.5. Tanımlar

Öğretim Programı Değerlendirme: Öğretim sonunda amaçlara ne derece ulaştığımızı anlama etkinliğidir (Öztürk, 2004).

Avrupa Ortak Başvuru Metni: Dünya çapında hazırlanacak dil öğretimi izlencelerine, müfredatlara, sınavlara ve ders kitaplarına bir temel sağlanması için oluşturulmuştur. Bu metin, yabancı dil öğrenenlere, ne öğrenmeleri gerektiği, yabancı dilde etkin bir biçimde iletişime geçebilmek için hangi bilgi ve becerileri geliştirmeleri gerektiği konusunda anlamlı bir yol gösterme amacındadır. Bu çerçeve ayrıca, yaşam boyu öğrenme bağlamında öğrenmenin değerlendirilebilmesi için öğrenenlere gelişim düzeylerini de belirlemektedir (Özcan, 2012, s. 7).

Dil Becerileri: Dili kullanma becerileridir (dinleme, konuşma, okuma, yazma) (MEB, 2011).

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Eğitim

Eğitim, bireyde kendi yaşantısı ve kasıtlı kültürleme yoluyla istenilen davranışı meydana getirme sürecidir. (Karaca, 2006, s. 5). Meydana getirilen bu süreçle ilgili olarak çeşitli tanımlar yapılmış ve bu tanımlamalar farklı ideolojilerin eğitime bakış açısını gözler önüne sermiştir. Eğitim, İdealistlere göre yaratıcıya ulaşma süreci için yapılan etkinlikler olarak ifade edilirken; realistlere göre, insanı toplumun esas değerlerine göre yetiştirme süreci olarak açıklanmaktadır. Marksistler için eğitim, çelişkiyi asgari düzeye indirip yeni şeyler üretme süreci olurken; varoluşçulara göre insanı sınır durumuna getirme süreci olarak özetlenebilir (Özcan, 2012, s. 10).

Günlük hayatta oldukça fazla kullanılan kelimelerden biri olan “Eğitim”in nasıl olması gerektiği konusunda bir çok fikir üretilmiştir. Eğitim: Türkçe’de disiplin, sosyal hizmet, kazanım, öğrenim, sosyal kurum ve kasıtlı kültürleme süreci gibi anlamlara gelmektedir (Uzunboylu & Hürsen, 2008, s. 1). Ertürk (1972, s. 12)’e göre eğitim, bireyin davranışlarında, kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir.

Bütün bu tanımlamaların sonucunda; eğitimin gerçekleşebilmesi için, bir başka ifade ile bireyin davranışlarında değişiklik yapılabilmesi için, önceden planlanmış uygulamaların oluşturulma gereksinimi ortaya çıkmaktadır. Bu ihtiyacın giderilmesi ise, eğitimde vazgeçilmez olgulardan biri olan öğretim programı ile sağlanmaktadır.

2.1.1. Eğitim Programı

Program sözcüğü, öğretim sürecinde başına bazı sıfatlar eklenerek kullanılmaktadır (Öztürk, 2004, s. 5). Eğitim programı ve öğretim programı kavramları bu ifadeler arasındadır. Çoğunlukla birbirinin yerine kullanılan bu iki kavram için bazı yazarlar yetişek ve izlenice kavramlarını da kullanmaktadır (Seçkin, 2010, s. 4).

Varış (1996, s. 19) eğitim programını okulda yapılacak tüm eğitim ve öğretimin etkinliklerini düzenleyen bir belge olarak ifade ederken; Uzunboylu ve Hürsen (2008, s. 8), eğitim programını konular listesi, ders içeriği, derslerin sıralanması, okul içinde ve dışında öğretilen her şey şeklinde tanımlamıştır. Doğan (1997, s. 15) ise öğretim programını, öğrencilerin bir dersle ilgili öğretme-öğrenme sürecindeki öğrenmelerinin etkililik ve verimi üzerinde çok güçlü etkilerde bulunabilecek olan kaynaklardan biri olarak ele almaktadır.

Eğitim programına ilişkin yapılan tanımlamalarda küçük farklılıklar yer alsa da genel anlamda eğitimciler, eğitim hedeflerini istenilen sonuca ulaştırabilmek için öğrencilerin karşılaştıkları öğrenme etkinliklerinin tamamının eğitim programını oluşturduğu konusunda hemfikirdirler. Ancak söz konusu programın oluşturulabilmesi ve uygulanabilmesi için dört temel öğeye ihtiyaç vardır. Bunlar; Hedef, İçerik, Öğrenme-Öğretme Süreci, Ölçme ve Değerlendirmedir (Uzunboylu & Hürsen, 2008, s. 17).

Eğitim programını oluşturan unsurlardan hedef, “niçin?”, içerik, “ne?”, öğrenme-öğretme süreci, “nasıl”, ölçme ve değerlendirme ise, “ne kadar” sorularına cevap aramaktadır. Bu unsurlardan ilki olan hedef boyutu ile ilgili hazırlıklar yaparken işe “bireyleri niçin eğitiyoruz” sorusuna yanıt aramakla başlanır. Planlı eğitim etkinlikleri için ayrılan zamanın sınırlı olması nedeniyle eğitimle kazandırılması mümkün özellikler arasında en önemli sayılanlar belirlenerek uygun önlemlerle öğrenciye kazandırılmaya çalışılmalıdır (Demirel, 1999, s. 106). Bilgi, beceri, yetenek, ilgi ve tutum gibi özellikler, bu hedefler arasında gösterilebilir (Ertürk, 1972, s. 24).

Her türlü eğitim etkinliklerinin hedeflere göre düzenlenme zorunluluğu vardır. Planlı eğitim etkinliklerinde derste kullanacağımız strateji, yöntem, teknik, araç-gereç, kaynak ve ders etkinlikleri sonucunda yapılacak sınama durumları hedeflere göre düzenlenir (Yılmaz, Sünbül, 2007, s. 72). 2005 yılı sonrasında yapılan program değişiklikleri ile hedef kavramı yerine kazanım kavramı kullanılmaya başlanmıştır (Kocabatmaz, 2011, s. 5).

Öğretim programlarını oluşturan dört önemli öğeden biri olan içerik, öğretimin planlanmasının ikinci aşamasını oluşturmaktadır. Başka bir deyişle, içerik öğretim programının ikinci boyutudur. Bu boyutla programda belirlenen hedeflere ulaşabilmek için “ne öğretilim?” sorusuna yanıt aranır. Bir öğretim programının veya dersin içeriği ile o derste öğretilecek konuların seçilmesi ve bu seçilen konuların düzenlenmesinin yapılması

kastedilmektedir. Bu nedenle, içeriğin belirlenmesi aşamasında hangi içeriğin veya bilgi kategorilerinin işleneceğinin ya da öğrencilere hangi öğrenme yaşantılarının kazandırılacağına belirlenmesi gerekmektedir (Karaca, 2006, s. 53).

İçerik düzenlenmesinde temel ilkeler arasında somuttan soyuta, basitten karmaşığa, kolaydan zora, bütünden parçaya ya da parçadan bütüne, günümüzden geçmişe, olaylardan kavrama ve genellemelere, yakın çevreden uzağa doğru yapılan bir sıralama vardır. Bu ilkeler her ders için geçerli olabilir (Demirel, 1999, s. 117).

Eğitim programının oluşturulması için üçüncü aşamada öğrenme-öğretme süreci yer almaktadır. Bu süreci kapsayan aktiviteler, eğitim sisteminin verimli geçmesi açısından önemlidir. Öğrenme-öğretme aktiviteleri, sistemin süreç ögesindeki etkinliklerin neler olacağını ifade eder. Anlaşılacağı üzere öğrenme-öğretme aktiviteleri, belirlenen hedef davranışların kazandırılması için yapılan etkinliklerin tümüdür. Sistemin süreç aşamasında, hedef davranışları öğrencilere kazandırmak için gerekli uyarıcıların düzenlenip uygulamaya konulması önemlidir (Uzunboylu & Hürsen, 2008, s. 25).

Öğrenme ve öğretme etkinliklerini kapsayan süreç, belirlenen amaçları uygulamak için önceden oluşturulmuş eğitim sisteminin ögesidir. Bu bağlamda, (Karaca, 2006, s. 8) eğitim sürecini de birbirini izleyen ve biribiri üzerine biriken öğrenme ve öğretme olayları oluşturur. Öğrenmenin oluşmasını sağlayan her türlü etki, eğitim sürecinin bir parçası olarak kabul edilebilir.

Eğitim programının son ve tamamlayıcı ögesi ise, değerlendirmedir. Değerlendirme net bir biçimde ele alınan ölçme neticesinde bir ölçüt gerektirmektedir. Küçükahmet'e göre (2006, s. 210) değerlendirme bir bakıma öğrencilerin önceden belirlenmiş amaçlara ne kadar yaklaştıklarını ortaya çıkarmaktadır. Değerlendirme her tür öğrenme ve gelişme ile ilgilidir ve sürekli bir işlemdir. Değerlendirme, (Öztürk, 2004, s. 61-62) yapılaş amacına ve kullanılan kritere göre iki grupta incelenmesi gerekir ve (Kocabatmaz, 2011, s. 7) kullanılan kıyaslama esasına göre norma dayalı (bağıl) ve hedefe dayalı (mutlak) sınıflandırılabilir. Norma dayalı değerlendirme bireyleri birbiri ile kıyaslama ve seçme işlemi yapılırken hedefe dayalı değerlendirmede öğrencilerin birbirlerine göre ne durumda oldukları değil, öğrencinin hedeflere ulaşmış olup olmadığını belirler, bu durum program işlerliliği hakkında bilgi edinilmesini varsa öğrenmelerin gerçekleşmesini engelleyen öğelerin saptanmasını, böylece gerekli düzenlemeler yapılmasını da sağlar.

Kullanım amacına göre yapılan değerlendirme türünde ise, tanıma ve yerleştirmeye dönük, öğrenmeleri izlemeye yönelik ve öğrenme düzeyini belirlemeye dönük değerlendirmeler yer almaktadır. Bu değerlendirme türlerine aşağıda kısaca yer verilmiştir.

Tanıma ve Yerleştirmeye Dönük Değerlendirme: Bu tür değerlendirmeler öğrencilerin ilgi alanlarını ve yeteneklerini belirlemek amacıyla yapılmaktadır. Öğrencilerin bu tür özelliklerinin yanı sıra bedensel, ruhsal ve sosyal özellikleri de tanıma ve yerleştirmeye dönük değerlendirme sonucunda ortaya çıkarılmalıdır. Ayrıca değerlendirmenin yapılabilmesi için birtakım veri toplama araçlarından faydalanılabilir (Karaca, 2006, s. 165).

Öğrenmeleri İzlemeye Yönelik Değerlendirme: Bu tür değerlendirmeler süreç içinde öğrencilerin öğrenme zorluklarını, yetersizlik ve hatalarını belirlemek için gerçekleştirilen değerlendirme yaklaşımıdır.

Öğrenme Düzeyini Belirlemeye Dönük Değerlendirme: Belirlenen amaçlar kapsamında ulaşılan öğrenme düzeyini tespit ederek, elde edilen sonuçların belli bir ölçüte göre değerlendirilmesidir.

Bu üç değerlendirme sadece öğrencilerin değerlendirilmesine değil aynı zamanda programın değerlendirilmesine de katkı sağlamaktadır. Zira düzey belirleyici değerlendirme ile tanıma-yerleştirmeye dönük değerlendirme bulgularının farkına bakılarak eğitim programı hakkında bir yargıya ulaşılabileceği gibi biçimlendirme-yetiştirmeye dönük değerlendirme ile eğitim programının yetersiz ve yeterli yanları üzerine karar verme imkanı vardır. Tanıma, izleme ve düzey belirlemenin dışında; öğretim etkinlikleri ve kullanılan materyaller konusunda öğrenci görüşlerinin alınması ve öğretme-öğrenme ortamında yapılan gözlemler ile öğretim etkinliklerinin ve kullanılan materyallerin etkililiğini belirlemek amacıyla da değerlendirme yapılmaktadır (Kocabatmaz, 2011, s. 8).

Eğitim sistemimizin vazgeçilmez unsurlarından biri olan program değerlendirme çalışmaları ile ilgili olarak Uzunboylu & Hürsen (2008, s. 31), değerlendirme süreci içinde her öğrenci hakkında elde edilecek bilintinin, rehberlik maksatları için işe koşulabileceğini ifade etmiştir. Bu çeşit bilinti, eğitimciye öğrencinin bir tasvirini verir. Bu tasvir, bir öğrenciyi, ihtiyaçları, yetenekleri, yetersizlikleri ve kuvvetli tarafları bakımından yansıtır.

Öğrenciler hakkındaki bu bilgiler, her öğrencinin sonraki öğrenme yaşantılarının neler olması gerekeceğini kararlaştırmada eğitimciye ışık tutar. Belirtilen nedenler başta olmak üzere, öğretim programlarının eğitimde oluşan modern yaklaşımlara göre düzenlenebilmesi ve geliştirilebilmesinde program değerlendirme çalışmalarının katkısı ve önemi büyüktür.

2.1.2. Program Değerlendirme

Programın başında belirlenen amaçlara ulaşmak üzere seçilen, belli ölçütlere göre düzenlenen, uygun öğretim yöntem ve ilkeleriyle öğrencilere kazandırılmaya çalışılan öğrenme yaşantılarının etkili olup olmadığının bilinmesi gerekir. Bir başka deyişle, programın uygulaması sonunda “ne kadar öğrenildiği nasıl anlaşılacak?” sorusunun cevaplanması gerekir (Öztürk, 2004, s. 61). Tyler (1949, s. 24)’a göre, değerlendirme bir program çalışmasının asıl işlevselliğidir ve değerlendirme boyutu, bir programın amaçlarının tam olarak hangi seviyede gerçekleştirildiğini belirleme sürecidir. Program değerlendirmedeki asıl amaç, eğitim programının istenilen genel ve özel hedeflerinin gerçekleştirilip gerçekleştirilmediğini belirlemektir (Oliva, 2009, s.43).

Program değerlendirme kapsamlı, sistematik ve dinamik bir süreçtir (Kaya, 1997). Diğer eğitim ve öğretim kavramlarında olduğu gibi program değerlendirme kavramına ait de birçok tanım bulunmaktadır. Erden (1993, s. 9)’ e göre program değerlendirme, gözlem ve çeşitli ölçme araçları ile eğitim programlarının etkililiği hakkında veri toplama, elde edilen verileri programın etkililiğinin işaretçileri olan ölçütlerle karşılaştırıp yorumlama ve programın etkililiği hakkında karar verme sürecidir. Attkisson, Horowitz ve Sorensen (1978, s. 24)’e göre ise program değerlendirme, sistematik veri toplama ve analizine dayalı olup, bir programın başarısı, etkililiği, verimliliği ve yeterliği hakkında mantıksal kararlar verme sürecidir. Program değerlendirme sistematik veri toplama ve analizini esas alan bilimsel araştırma süreçleri kullanılarak, geliştirilmiş olan bir programın; doğruluğu, gerçekçiliği, yeterliliği, uygunluğu, verimliliği, etkililiği, yararlılığı, başarısı ve yürütülebilirliği vb. herhangi bir özelliği hakkında karar verme süreci olarak da tanımlanabilir (Uşun, 2012, s. 10). Her eğitim programında mutlaka bir değerlendirme yapılması gerekmektedir. Bu değerlendirme, faaliyetlerin başarısı konusunda dönüt vermesi açısından zorunludur (Kısakürek, 1969). Tanımlamalar incelendiğinde program değerlendirmenin belli bir süreçten oluştuğu görülmektedir. Bu sürecin sistematik araştırma yöntemlerine yönelik bir dizi etkinliği de içerdiği anlaşılmaktadır.

Program değerlendirilmesinin oldukça eski bir geçmişi bulunmaktadır. Sistemik program değerlendirme faaliyetleri, örgün eğitimin yaygınlaşması ve test tekniklerinin gelişmesi ile başlamıştır. J. Rice'ın 1897-1898 yıllarında Amerika'da 30000 öğrencinin sözcükleri doğru yazma becerileri üzerine yaptığı çalışma, değerlendirme çalışmalarının öncülerinden sayılmaktadır (Uzunboylu ve Hürsen, 2008, s. 55). Bu tarihten günümüze kadar birçok değerlendirme yaklaşımı, Thorndike, R.Tyler, B.Bloom, Maslow ve Rogers gibi bilimciler tarafından farklı programların değerlendirilmesinde kullanılmıştır. Öğretim programını değerlendirme sürecinde, programdaki hata ve eksiklikleri belirleyebilmek için programın tüm öğelerinin incelenme gereksinimi ortaya çıkmaktadır. Program değerlendirmeye ilgili kaynaklar incelendiğinde, farklı değerlendirme yaklaşımlarının bulunduğu görülmektedir. Aşağıda, bu değerlendirme modellerinden bazılarına yer verilmiştir.

2.1.3. Program Değerlendirme Yaklaşımları

Program değerlendirme süreci ile ilgili farklı yaklaşımlar bulunmaktadır. Değerlendirme yaklaşımlarının hangisinin tercih edileceği, değerlendirmecilerin benimsedikleri felsefeye, bilgilerine, becerilerine amaçlarına ve olanaklarına göre değişebilir (Kocabatmaz, 2011, s. 11). Her bir programın değerlendirme süreci programların temel özelliklerine göre değişebilmektedir. Örneğin; Posner (2004)'e göre, programların değerlendirilmesinde o programın temel perspektifi veya yaklaşımı çerçevesinde değerlendirme soruları anlam kazanmakta ve sorulması gerekmektedir. Posner, beş farklı program yaklaşımından bahseder. Bunlar: 1. Geleneksel (traditional), 2. Deneysel/yaşantıya dayalı (experiential), 3. Davranışçı (behavioral), 4. Disiplinler Yapısı (structure of the disciplines) ve 5. Yapılandırmacı (constructivist) programlardır (Özdemir, 2009, s. 132).

Ülkemizde de program değerlendirme çalışmaları farklı başlıklar altında ele alınmıştır. Bu yaklaşımlardan birinde Ertürk; program değerlendirmeyi program tasarısına bakarak, eğitim ortamına bakarak, başarıya bakarak, erişime bakarak, öğrenmeye bakarak ve ürüne bakarak yapılan değerlendirmeler olmak üzere altı grupta incelemiştir (Öztürk, 2004, s. 65).

Program tasarısına bakarak yapılan değerlendirmede program tasarısının program geliştirme ilkelerine uygun hazırlanıp hazırlanmadığına bakılır. Eğitim ortamına bakılarak yapılan değerlendirmede; istenilen davranış değişikliklerini oluşturmak için gerekli olan etkin katılımın sağlanabilmesinde planlanan uyarıcılar ile gerçek durumdaki uyarıcılar

arasındaki durum incelenir. Başarıya bakarak yapılan değerlendirme; öğrencinin bitirme sınavlarındaki başarısını temele alan değerlendirme değildir. Öğrenci başarısının, programın etkililiği olarak yorumlanabilmesi için programa girişte hedeflenen davranışlara hiçbir öğrencinin sahip olmaması ve davranışların öğrencilere öğretim dışında kazandırılmaması gerekir. Erişime bakarak değerlendirmede öğrencinin programa giriş davranışları ile çıkıştaki davranışları arasında tutarlı bir fark olup olmadığına bakılır. Öğrenmeye bakarak değerlendirme; erişimin yanında öğrencilerin program boyunca ulaştığı tüm öğrenmeler irdelenir. Ürüne bakarak değerlendirme ise; öğrencinin programa giriş davranışları ile çıkıştaki davranışları arasında tutarlı bir fark olup olmadığına, program tasarısına, programda oluşan öğrenmelere ve öğrenme ortamına bakılarak yapılan değerlendirme değildir. Program değerlendirmedeki yaklaşımların yanında farklı program değerlendirme modelleri de görülmektedir (Kocabatmaz, 2011, s. 13).

2.1.4. Program Değerlendirme Modelleri

Günümüzde nitel ve nicel yöntemlere ağırlık veren çeşitli değerlendirme modelleri bulunmaktadır. Program geliştirmedeki çeşitlilik nedeniyle program değerlendirme için de tek bir model önermek mümkün değildir. Program değerlendirme araştırmalarında uzmanlar araştırmalarının amaçlarına en uygun modeli seçebilir ya da bu modellerden yararlanarak yeni bir model geliştirebilirler (Erden, 1998, s. 11). Belirtilen bu değerlendirme modelleri, aşağıdaki başlıklar altında ayrı ayrı ele alınmıştır.

2.1.4.1. Hedefe Dayalı Değerlendirme Modeli

Hedef yönelimli değerlendirme yaklaşımının ayırt edici özelliği bazı eğitim etkinliklerinin hedeflerinin belirlenmesidir ve bunun sonucunda değerlendirme bu hedeflere ne dereceye kadar ulaşıldığına odaklanır. Eğitimde bu etkinlik bir günlük ders kadar kısa ya da bir öğretim kurumu kadar karmaşık olabilir. Hedef yönelimli değerlendirmeden elde edilen bilgi, etkinliğin kendisini ve hedeflerini ya da değerlendirme işlemlerini ve hedefe ulaşıp ulaşılmadığını ölçen ölçme araçlarını tekrar biçimlendirmek için kullanılır (Worthern & Sanders, 1987, s. 62).

Demirel (1999, s. 171) 'e göre bu modelin merkezi, eğitim hedefleridir. Modelde ulaşılamayan hedefler ve neden ulaşılamadığının incelenmesinin ardından hedefler gerekli görülüyor ya da ulaşılmaz ise programdan çıkarılır, hedeflerin gerekli olduğuna karar

verilir bir hata bulunmazsa, öğrenme yaşantısına bakılır, sorun sunulan yaşantıda görülürse, farklı öğretim yöntemleri ve araçları ile farklı öğrenme yaşantıları planlanır.

Hedefe dayalı değerlendirme sürecinde; programın hedeflerini belirlemek, hedefleri sınıflandırmak, hedefleri davranış cinsinden ifade etmek, hedeflere ulaşıp ulaşılmadığını gösterebilecek durumları belirlemek, ölçme araçlarını seçmek ve geliştirmek, öğrencilerin başarıları ile ilgili veriler elde etmek gibi aşamalara yer verilmesi gereklidir (Uzunboylu & Hürsen, 2008, s. 57).

Bu modelde; hedeflere ulaşma düzeyini belirlemek amacıyla öğrenci davranışlarının öğretimin başında ve sonunda olmak üzere en az iki kere ölçülmesi gerektiği ve programda kazandırılmak istenilen davranışların kalıcılığının bir süre sonra izlenerek değerlendirilmesinin önemli olduğu vurgulanmaktadır.

2.1.4.2. Metfessel-Michael Değerlendirme Modeli

Metfessel ve Michael tarafından geliştirilerek okul programlarını değerlendirmek için oluşturulan bu model, önemli ölçüde Tyler'ın geleneğinden etkilenmiştir. Metfessel ve Michael değerlendirme modeli sekiz aşamadan oluşmaktadır. Bu modele göre değerlendirme uzmanları;

1. Öğretmenler, yöneticiler, öğrenciler ve veliler gibi bütün eğitim topluluğunu oluşturan kişileri doğrudan veya dolaylı olarak değerlendirmeye dâhil etmelidir.

2. Programın genel amaçlarını ve özel hedeflerini belirleyecek modeli geliştirmeli ve sonuçları genelden özele doğru hiyerarşik bir şekilde düzenlemelidir.

3. İkinci basamakta oluşturulan özel hedefleri öğretim programının işleyişine uygulanabilir bir şekle dönüştürmelidir.

4. Belirlenen hedeflerin ışığında, programın verimliliği hakkında sonuçlar çıkarabilen ve bireyler üzerinden ölçülebilecek ölçütler sağlayabilen gerekli araçları geliştirmelidir.

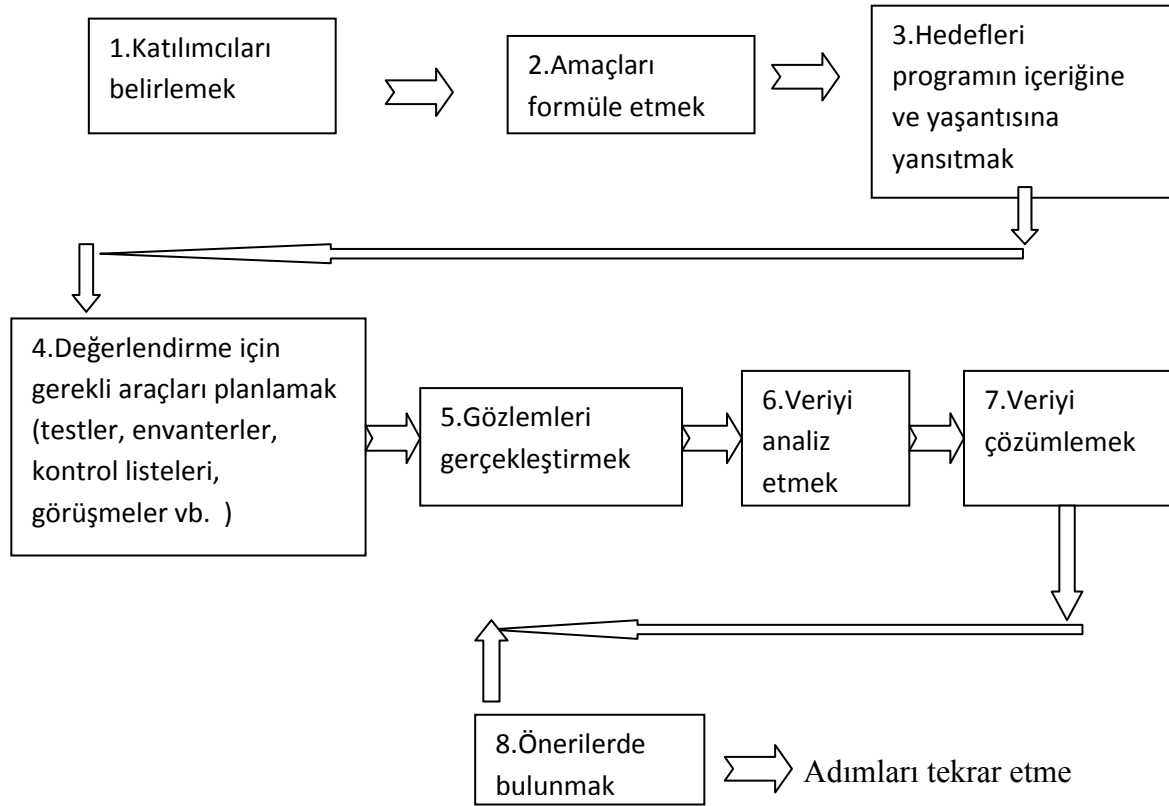
5. Testler ve diğer uygun ölçme araçlarını kullanarak uygulama ve program boyunca periyodik kontroller yapmalıdır.

6. Uygun istatistiksel işlemleri kullanarak toplanan verileri analiz etmelidir.

7. Programın felsefi eğilimini yansıtan belirli düşünce ölçütlerine ve değerlere göre elde edilen veriye açıklık getirmelidir. Bu açıklamadan ortaya çıkan sonuçlar öğrencilerin gelişimlerinin gidişatına, eğitimin belirli alanlarındaki gelişimlerine, bütün programın verimliliğine karar vermede değerlendirme ile ilgilenen kişilere imkân sağlayacaktır.

8. Toplanmış bilgilere dayanarak programın sonraki uygulamalarına ya da programın öğelerinin özel hedeflerinin değiştirilmesine temel oluşturacak tavsiyeler üretmelidir (Karataş, 2007, s. 31-32).

Şekil 1. Mestfessel-Michael değerlendirme modeli (Ornstein & Hunkins, 1988, s. 257)

2.1.4.3. Stake'ın Uygunluk Olasılık Değerlendirme Modeli

Bu model, Robert Stake tarafından 1967 yılında değerlendirme sürecinin karmaşıklıklarına yönelik olarak değerlendirmeyi kavramsallaştırmak için geliştirilmiştir. Stake, programın uygulanması aşamasında önceden belirlenen amaçların, programa katılan öğretmenler,

öğrenciler, yöneticiler ve veliler tarafından tartışılıp değerlendirilebilir olması gerektiği düşüncesini ileri sürerek eğitimde program değerlendirmeye oldukça önemli bir katkı sağlamıştır (Uşun, 2012, s. 110).

Değerlendirmenin nasıl yapılacağı konusu ele alınırken Robert Stake, düzenli ve düzensiz değerlendirmeyi birbirinden farklı tutmaktadır. Stake'e göre değerlendirme sürecinde eğitimciler sezgisel normları ve görelî yargıyı bir tarafa bırakarak düzenli değerlendirmenin temel prensiplerini oluşturmalıdır (Ornstein, 1988, s. 259). Stake, uygunluk modelinde; değerlendirme amaçları ve işlemlerinin bir yerde uygulanabilir nitelikte olurken, bir başka yerde istenen sonucu vermeyebileceğine dikkat çekmektedir. Örneğin maliyetin ne düzeyde önemli olduğu farklı yerlere göre değişkenlik arz edebilmektedir (Stake, 1967).

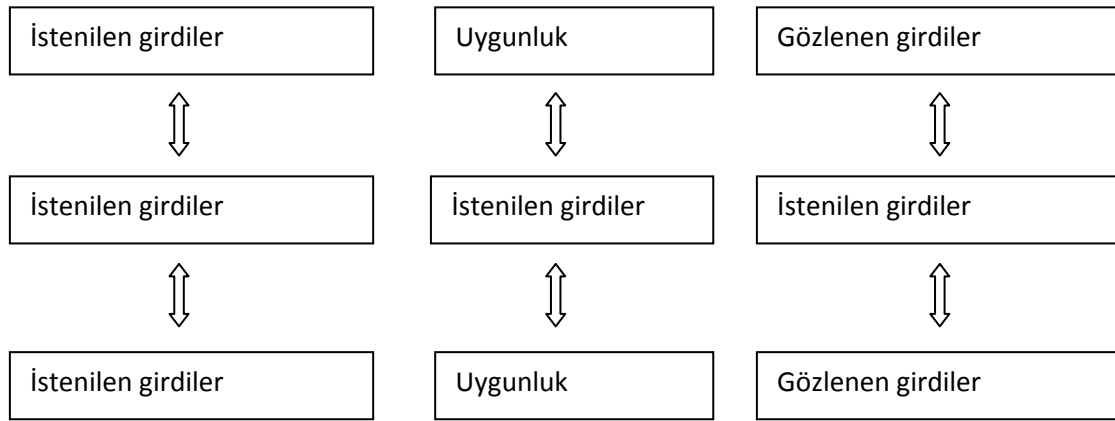
Değerlendirme uzmanlarının birçoğu, yerel birimlerin program değerlendirmeye ilişkin görüşlerinin alınmasında isteklidirler. Stake, bir kanıya varmanın çok zor olduğunu, ancak profesyonel bir değerlendirme uzmanının görevinin yargıya varmak olduğunu açıklamaktadır. Stake, değerlendirmeye dayalı bilgilerin üç boyutta düzenlenebileceğini söylemektedir (Demirel, 1999, s. 174).

1- Girdi: Öğrenme-öğretme süreci öncesi var olanlar anlamına gelen "Girdiler" çıktıyı etkilemektedir.

2- Süreç: Öğrenme-öğretme süreci olarak da adlandırılabilen bu boyut, öğretmen-öğrenci, öğrenci-öğrenci, ve öğrenci-kaynak-kişiden oluşmaktadır. Sınıf ortamı, zaman ayarlamaları, boş zaman düzenlemeleri, iletişim ve süreçteki kişilerin karşılıklı etkileşim içinde olmaları, değerlendirme yapılırken önem kazanmaktadır.

3- Çıktı (Ürün): Stake'in değerlendirme yaklaşımında çıktı (ürün) ele alındığında, akademik başarı, tutum ve yetenekler değerlendirilmektedir (Uzunboylu, Hürsen, 2008, s. 59).

Stake (1981, s. 84)' e göre, uygunluk modeline göre yapılan bir değerlendirmede ölçümler açıklanamakta, bunun yerine sadece değerlendirmenin şekli ile ilgili genel bir bilgi sunulmaktadır. Şekil 2' de girdi, süreç ve çıktıların Stake'in değerlendirme modelinin kapsamında olduğu görülmektedir (Seçkin, 2010, s. 15).

Şekil 2. Stake'in değerlendirme modeli (Seçkin, 2010, s.15)

2.1.4.4. Provus'un Farklar Değerlendirme Modeli

Sistem yönetimi kuramına dayalı olarak ortaya çıkan bu değerlendirme modeli, Malcolm Provus tarafından geliştirilmiştir. Farklar değerlendirme modeli, beş evre ve dört bileşenden oluşmaktadır (Demirel, 1999, s. 173). Söz konusu beş aşama tablo 2' de verilmiştir.

Tablo 2. Farklar değerlendirme modeli

Provus'un Farklar Değerlendirme Modeli Aşamaları	
Performans	Tasarım
	Oluşturma
	Süreçler
	Ürünler
	Maliyet
Hedefler	Tasarım hedefi
	Tasarım doğruluğu
	Sürecin düzenlenmesi
	Ürünün değerlendirilmesi
Program Çıktılarına İlişkin Kıyaslamalar	

Kaynak: Demirel (1999, s. 173)

Tasarım: Program tasarımının önceden belirlenen kriterler doğrultusunda karşılaştırılmasıdır. Programın kabul göreceğine ya da reddedileceğine dair yorumlamalar, tasarım ile önceden belirlenmiş olan standartlar arasındaki farklılık durumuna dayanır.

Oluşturma: Programın öğelerini oluşturan olanaklar, yöntemler ve öğrenci davranışları bu aşamada değerlendirilir. Değerlendirilme işlemi sonunda program ile

önceden belirlenen kriterler arasında farklılıklar yer alıyorsa, bu durum programın uygulanacağına dair karar alıcılara rapor edilir.

Süreçler: Bu aşamada ise, programın uygulama sürecinde yer alan kişilerin ilişki ya da etkinlik düzeyleri ele alınıp değerlendirilir. Herhangi bir uyumsuzluk tespit edildiğinde, bu durum rapor edilir.

Ürünler: Programın tüm hedefleri göz önünde bulundurularak genel bir değerlendirmenin yapıldığı bu aşama, okul-toplum ilişkisi açısından bir ürün değerlendirmesi şeklinde ifade edilebilir.

Maliyet: Programın son aşamasında maliyet yarar analizleri yapılır ve bu analizler sadece ekonomik boyutla sınırlı tutulmayıp; programın sosyol, ekonomik ya da politik boyutları da değerlendirilir. Bu değerlendirme çalışması öncesinde program çıktıları, benzer program çıktılarıyla karşılaştırılır (Demirel, 1999, s. 173).

Bileşenler ise; program standartlarını belirleme, program edimini belirleme, performansla standartları karşılama ve performans ile standartlar arasında bir farklılığın olup olmadığını belirlemektir. Her evrede karar vermekle yükümlü olanlara farklarla elde edilecek bilgiler açıklanır. Söz konusu karar seçenekleri; bir sonraki evreye gitmek, önceki evreyi yeniden kullanılacak hale getirmek, programı yeniden başlatmak ve performans ve standartları yeniden düzenlemek veya programı bitirmekten oluşmaktadır (Ornstein, 1988, s. 257).

2.1.4.5. Stufflebeam'ın Çevre, Girdi, Süreç ve Ürün Değerlendirme Modeli

Stufflebeam tarafından geliştirilen bu değerlendirme modeli; çevre, girdi, süreç ve ürün öğelerinden oluşmaktadır. Stufflebeam'e göre bu değerlendirme süreci, elde edilecek gerekli bilgilerin tespit edilmesi ve yorumlanmasını kapsamaktadır (Özdemir, 2009, s. 136). Stufflebeam hazırladığı bu program değerlendirme modeliyle ilgili olarak, idarecilerin yönetimde daha doğru kararlar alabilmesi için tasarlanmış bir değerlendirme modeli olduğunu savunmaktadır (Worthern, Sanders & Fitzpatrick 1997, s. 98). Kısa adıyla CIPP (Context, Input, Process, Product) olarak tanınan değerlendirme modeli değerlendirmeyi devam eden bir süreç olarak tanımlamaktadır (Ornstein& Hunkins, 1988: 261).

Programın temelini teşkil ettiği ifade edilen dört öge şu şekildedir:

Çevrenin Değerlendirilmesi: Çevrenin değerlendirilmesi aşamasında amaç, programın hedeflerini belirlemek için gerekli olan bilgileri bir araya getirmek ve söz konusu hedefleri belirlemektir (Uşun, 2012, s. 92). Bu aşamada, program kapsamındaki giderilemeyen ihtiyaçların değerlendirilmesi ön plandadır.

Girdinin Değerlendirilmesi: Programın ilk aşamasında yer alan hedeflerin gerçekleşmesi için kullanılacak kaynakların belirlendiği aşamadır. Bu süreçteki analiz gerçekleştirilirken, hedeflerin uygun belirlenip belirlenmediği, okulun amaçları ile örtüşme durumu ve öğretim stratejileri açısından kullanılabilir olup olmadığı sorularına cevap aranır (Kocabatmaz, 2011, s. 18).

Sürecin Değerlendirilmesi: Programın uygulanma aşamasında, hazırlanan planın belirli kriterlerle sorgulanmasıdır. Bu bağlamda planın ne düzeyde iyi uygulandığı, başarıyı olumsuz etkileyen sorunların hangileri olduğu sorgulandığında programa dair işlemler iyi bir şekilde denetlenebilir (Worthern, Sanders & Fitzpatrick 1997: 98). Sürecin değerlendirilmesi, programın sürdürülmesinde yetkili kişilere düzenli olarak bilgi vermeyi hedefleyen bir aşamadır.

Ürünün Değerlendirilmesi: Bu aşamada bir karşılaştırma yapılarak, beklenen ürün ile elde edilen ürün arasındaki fark saptanır. Bu şekilde elde edilen veriler sayesinde, uygulanan programın ne düzeyde başarılı olduğu hakkında bilgi verilir (Demirel, 1999, s. 176).

Stufflebeam, değerlendirmenin sürekli olması gerektiğini vurgulamakta ve bu değerlendirme çalışmalarının, öğretime ilişkin alınan kararlarda olumlu katkı sağladığını ifade etmektedir.

2.1.4.6. Eisner'in Eğitsel Eleştiri Değerlendirme Modeli

Elliot Eisner'in önerisine göre yapılan bu tür değerlendirmede, veriler ve sonuçlardan daha fazlası üretilmeli, eleştiri veya uzmanlık içeren bir süreç oluşturulmalıdır (Seçkin, 2010, s. 18). Eisner söz konusu sürecin, hazırlanan yeni programlar sayesinde öğretimin niteliksel ve çok yönlü tanımını oluşturacağını ifade etmektedir (Karataş, 2007, s. 38). Eğitsel

eleştiriye dayalı değerlendirme modelini uygulayabilmek için, değerlendirme uzmanları; programın bir sonucu olarak belirli bir okulda bir eğitim yılı esnasında nelerin yaşandığını, kilit olayların neler olduğunu ve nasıl ortaya çıktığını, öğrenci ve öğretmenlerin bu olaylardaki konumlarını ve öğrencilerin yeni programla birlikte neler öğrendiklerini sorgularlar (Ornstein & Hunkins, 1988, s. 264).

Eisner, eğitsel eleştiri değerlendirme modelini üç boyutta ele almıştır. Bunlar; eğitimin niteliği ile ilgili özelliklerin tanımlandığı “betimsel”, program sonucunda gelişen olayların sonuçlarının tahmin edilip yorumlandığı “yorumlama” ve betimleme ve yorumlama sonuçlarına göre programın yargılandığı “değerlendirme” aşamalarıdır (Erden, 1998, s. 14).

2.1.4.7. Stake’in İhtiyaca Cevap Verici Program Değerlendirme Modeli

Robert Stake tarafından yaygınlaştırılan ihtiyaca cevap verici program değerlendirme modelinde, program değerlendirme uzmanları çıktılarından ziyade süreç ve etkinliklerle ilgilenirler. Bu süreç ve etkinlikleri incelerken sistemli bir yaklaşım yerine doğal iletişimi tercih ederler (Karataş, 2007, s. 42). Stake’e göre bu doğal yaklaşım, cevap verici değerlendirme modeli uygulayıcılarının doğal değerlendirme gelişimi için oluşturulan bir sistemdir (Worthen ve Sanders, 1987, s. 134). Program değerlendirme uzmanları, değerlendirme süreci için ihtiyaç duydukları verileri çoğunlukla; öğrenciler, öğretmenler, yöneticiler, aileler, uzmanlar gibi programa dahil olmuş ya da program çevresinde bulunan farklı konumdaki kişilerden doğal iletişim yoluyla elde ederler (Seçkin, 2010, s. 19). Program değerlendirmede söz sahibi olan bu uzmanlar, başkalarının programa karşı olan farklı görüşlerini belirleyerek rapor ederler. İhtiyaca cevap verici program değerlendirme çalışmasının sürdürülmesinde çeşitli meslek gruplarından insanlar görev alabilirler (Mc Neil, 1996, s. 270). Özetle ifade edildiğinde, Stake’in ihtiyaca cevap verici program değerlendirme modeli; değerlendirme yapısını oluşturmak için ilgili kişilerle görüşülen “görüşme”, değerlendirmeye yön verecek soruların hazırlandığı “soruların tespiti”, programın faaliyet alanının belirlendiği “ihtiyaçların tespiti”, gözlem, görüşme ve durum çalışmalarının yapıldığı “veri toplama”, toplanan bilgilerin özetlendiği “verileri çözümleme”, ilk bulguların sunulması deneme raporunun yazıldığı, “geçici raporlaştırma”, tepkilerin analiz edildiği “kanıt arama” ve son olarak tüm sonuçların rapor edildiği “raporlaştırma” adımlarından oluşmaktadır (Seçkin, 2010, s. 19-20).

2.1.4.8. Saylor-Alexander-Lewis Modeli

Saylor, Alexander ve Lewis tarafından oluşturulan bu değerlendirme modeli geribildirim sistemlerine dayanmaktadır. Programın değerlendirilme süreci, tüm öğelerin ayrı ayrı ele alınmasıyla gerçekleştirilir ve toplanan veriler ilgili birimlere geribildirim yoluyla aktarılır (Uşun, 2012, s. 101). Değerlendirme yapılırken, değerlendirmeyi kimlerin yürüttüğü, programın sonuçları açısından temel ilgililerin kimler olduğu, hazırlanan tasarı için hangi araştırma yöntemlerinin kullanıldığı, kullanılan bilginin yapısının ne olduğu ve son olarak nasıl bir çıktı beklendiği sorularına cevap aranır. Bu sorgulama sonucunda hedefler ve süreç başta olmak üzere programın tüm öğelerini kapsayan kullanışlı bir değerlendirme çalışması ortaya çıkmaktadır (Kocabatmaz, 2011, s. 21).

2.1.4.9. Sürece Bakarak Değerlendirme

Programı sürece dayalı değerlendirmede, uygulayıcı grubun başarı veya başarısızlığı hakkında fikir sahibi olabilmek için “Grup Değerlendirme” modelinden faydalanılır. Bu çalışma grubunun, programa ilişkin hedeflere ulaşıp ulaşılmadığı konusunda bilgi sahibi olması amacıyla, “Girdi Değerlendirme Modeli” kullanılır. Programın güçlü ve zayıf yönlerini değerlendirmek için elde edilen çıktı yerine, bu verinin nasıl ortaya çıktığını “Süreç Değerlendirme Modeli” açıklamaktadır (Uşun, 2012, s. 127).

2.1.4.10. Ürüne Bakarak Değerlendirme

Ürüne dayalı olarak yapılan program değerlendirmede, mevcut program çıktıları ile hedeflenen program çıktıları, karşılaştırılarak analiz edilir. Ürüne bakarak yapılan değerlendirme kapsamında öğrenci davranışlarındaki değişmelere ek olarak diğer öğrenciler, öğretmen ve öğrenme ortamındaki farklılıklar da dikkate alınır (Karataş, 2007, s. 42). Programa dair istenilen davranışların oluşup oluşmadığını saptamak için ürüne dayalı değerlendirme modelini kullanmak, çok daha yararlı olabilmektedir. Ürüne dayalı yapılan değerlendirme bir yaklaşımlar karması olduğundan, programdaki aksamaların nerede var olduğunu tespit etmek; öğrenci, öğretmen ve ortamdaki diğer değişkenler de hesaba katılarak kolaylaşmaktadır (Seçkin, 2010, s. 23). Seçkin'in araştırmasında ürüne dayalı değerlendirme yaklaşımını ele alan değerlendirme modeli esas alınmıştır. Bu değerlendirme ile öğrencilerin performans verileri elde edilmekte ve programın öğrenciler üzerinde ne düzeyde etkili olduğu anlaşılmaktadır.

Öğretim programında belirlenen hedeflere öğrencilerin hangi düzeyde eriştiği, öğretmen ve öğrencilerin programın öğelerine yönelik görüşleri, programın uygulanma sürecinde yaşanan güçlükler, öğretim sürecinde öğretmen davranışlarının gözlemlenmesiyle elde edilen veriler ve öğretmenlerin programın geliştirilmesine yönelik önerileri ile program bir bütün olarak analiz edilmeye çalışılmıştır.

2.2. İlköğretim Arapça Dersi Öğretim Programı

Türkiye’de 2010 yılında Bakanlar Kurulu tarafından, İngilizcenin yanı sıra ikinci bir yabancı dil olarak Almanca, Fransızca, İtalyanca, İspanyolca, Rusça, Çince ve Arapça dillerinin de okutulması kararlaştırılmıştır. Bu kararın ardından Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığınca oluşturulan bir komisyon tarafından 26.09.2011 tarihinde hazırlanan İlköğretim Arapça Dersi Öğretim Programı kabul edilmiştir. Yayınlanan İlköğretim Arapça Dersi Öğretim Programında öğrenme alanı çerçevesinde yapılandırılan dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerileri ile programın öğrenciyi merkeze alan bir yaklaşımla hazırlandığı vurgulanmıştır. Programda öğrenci merkezli yaklaşıma şu şekilde değinilmiştir:

Öğrenci merkezli eğitim, öğrenmeyi öğrenmenin esas olduğu, her öğrencinin farklı zaman, tarz ve hızda öğrenebileceği ilkesine dayalı, düşünme becerilerini geliştirmenin yaratıcı düşünceyi de geliştirdiğini kabul eden bir yaklaşımdır. Bu yaklaşıma göre öğrencilerin bir problemle karşı karşıya kaldıklarında doğru kararlar alıp uygulamaya geçmeleri, yaratıcı düşünmeleri, problem çözme yeterliğine sahip olmaları, öğrenmeyi öğrenmeleri, iş birliğine yatkın olmaları, kendi kendini yönetebilmeleri beklenmektedir.

Bu yaklaşımda öğretmen, öğrenci farklılıklarını ortaya çıkaran, ilgi ve ihtiyaçlarını tespit eden, çalışmalarını planlayan veya organize eden, gerekli ortamı hazırlayan, rolleri belirleyen, çalışmalarını başlatıp yürüten, sonuçlandırıp değerlendiren bir rehber durumundadır. Bu nedenle öğretmen merkezli anlatım doğrulatma ve uygulatma gibi geleneksel öğretim uygulamaları yerine, öğrenci merkezli iletişimci bir öğretim esas alınmalıdır (MEB, 2011, s.6).

Bu bölümde İlköğretim Arapça dersi öğretim programının temele aldığı dil öğretim yaklaşımı ve öğretim programıyla ilgili bilgiler özetlenmeye çalışılmıştır.

2.2.1. Programın Felsefesi

İlköğretim Arapça Dersi Öğretim Programı, iletişimsel yaklaşım temel alınarak hazırlanmıştır. Bu yaklaşımda, dil kuralları yerine dil kullanımına ağırlık veren, dilin nerede, ne zaman, nasıl ve kim tarafından kullanılması gerektiğini anlatan bir anlayış ön plana çıkmıştır. Programda birçok yabancı dil öğretiminde esas alınan sarmal yaklaşım tercih edilmiştir. Sarmal yaklaşım ile konular her bir konuyla üst üste gelen bilgi yığını şeklinde değil, iç içe örülen, başı, ortası ve sonu arasında rahatça bağlantı kurulabilen bir sistem dâhilinde sunulmaktadır. Programın temel yaklaşımlarını oluşturan diğer unsurlar ise, programda dört dil becerisine odaklanması, Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni (OBM) esas alınması ve çocuklara yabancı dil öğretildiğinin bilincinde olunmasıdır. Avrupa Konseyi tarafından yabancı dil öğrenimi ve öğretimi için yabancı dil dersinin uygulanmasına dair karşılaştırılabilir standartlar getiren Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni (OBM), 1997 yılında konseye üye ülkeler tarafından onaylanmıştır. Ortak başvuru metni, çok dilliliğin ve çok kültürlülüğün öneminin vurgulandığı, dil öğrenme, öğretme, ve değerlendirme alanlarında yol gösterici bir kılavuz kitaptır. OBM’nde kültürler arası ilişkilerin önemi ele alınmakta ve dili öğrenen kişilerin ulaşması beklenen yabancı dil yeterlik düzeyleri açıklanmaktadır. Belirtilen yeterlik düzeyleri (A1-C2) şeklinde tanımlanmakta ve bu düzeyler bütün Avrupa ülkeleri tarafından tanınmaktadır. Bu yüzden OBM bütün yabancı dil dersi öğretim programlarının oluşturulmasında esas alınabilecek bir kaynak olma özelliği taşımaktadır

2.2.2. Programın Yapısı

İlköğretim Arapça Dersi Öğretim Programının yapısını, programın genel amaçları, içeriği, öğrenme alanları, kazanımlar, açıklamalar, etkinlikler, dil yapıları, dil yeterlilik düzeyleri, temalar ve içerik önerileri ve son olarak bu önerilere ilişkin açıklamalar oluşturmaktadır. İlköğretim Arapça Dersi Öğretim Programı, Türk millî eğitiminin genel amaçları ve temel ilkelerine uygun olarak öğrencilerin yabancı dil gelişimini sağlamayı amaçlamaktadır. Programda dört dil becerisi birlikte ve etkileşim içerisinde kullanılmış, öğrencilerin anlama ve anlatma becerilerinin geliştirilmesi sağlanmıştır. Programın öğrenme alanlarını oluşturan dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerileri, tablolar kullanılarak ve maddeler halinde ele alınarak ilgili bölümde özetlenmiştir. Öğrenen için eğitim yoluyla planlanarak öğrenme-öğretme süreci sonunda ulaşılması beklenen bilgi, beceri, tutum ve değerler

bütünü olan kazanımlara, her düzey için açıklamaları ile birlikte programda yer verilmiştir. Ayrıca bu kazanımların hayata geçmesini sağlayacak sınıf içi ve okul dışı uygulamalar olan etkinliklere programın hedef kitlesine kılavuzluk etmesi amacıyla yer verilmiştir. Kazanımların gerçekleştirilmesi için kullanılması önerilen dil yapıları, gerçek iletişim durumları dikkate alınarak “örtük” olarak verilmiştir. Programın öngördüğü yapılar birer araç konumunda olduğundan öğrenme-öğretme sürecinin “gramer öğretimine” dönüştürülmemesi önerilmektedir. İlköğretim Arapça Dersi Öğretim Programında 12 tema ismine yer verilmiştir. Bu temalara ait açıklamaların da yer aldığı tablolar aşağıdaki gibidir.

Tablo 3. Temalar ve İçerik Önerileri

TEMALAR	İÇERİK ÖNERİLERİ
ARAPÇAYI TANIYALIM	Arap alfabesi, ünsüzler, uzun ünlüler, kısa ünlüler (fetha, damme, kesra), ilk okuma için yardımcı işaretler (şedde, sukûn vb.), şemsî ve kamerî harfler vb.
TANIŞMA	Kendini tanıtma, karşıdakini tanıma, cinsiyet, uyruk, memleket, yaş, doğum tarihi, fiziksel görünüm, yeni arkadaşlar, tartışmalar, barışmalar, hal-hatır sorma, vedalaşma vb.
AİLE	Çekirdek aile bireyleri, geniş aile bireyleri, komşu aile, meslekler, fiziksel özellikler, yaş, cinsiyet, kişilik özellikleri, ebeveyn-çocuk ilişkisi vb.
YAŞADIĞIMIZ YER	Konut türleri (bağımsız ev, daire, baraka, villa vb.), evin bölümleri, evdeki eşyalar, araç ve gereçler, giysiler (yazlık, kışlık, mevsimlik vb.), ev işleri, ev kazaları vb.
GÜNLÜK HAYAT	Alışveriş, çarşı/pazar, alışveriş merkezi ve mağazalar, marketler, iletişim araçları (telefon, İnternet, sms, mektup vb.), teknoloji, seyahat ve tatil tercihleri/hazırlıkları, tatil kartpostalları, konaklama, turizm acenteleri, bilet, bagaj işlemleri, otobüs terminali, tren garı, havaalanı, ulaşım tarifesi, bireysel ve toplu taşıma, postaneler, bankalar, iş hayatı vb.
OKUL VE EĞİTİM	Okul kuralları, okulun bölümleri (sınıf, spor salonu, laboratuvar vb.), okul içerisinde kullanılan araç ve gereçler (harita, kırtasiye malzemesi, laboratuvar gereçleri vb.), arkadaşlar, kütüphane, personel (müdür, öğretmenler, temizlik personeli, teknik personel vb.), dersler, sınavlar, okulda teknoloji kullanımı, okul gezisi, yıl sonu gösterisi, okul takımları, öğrenci kulüpleri vb.
SERBEST ZAMAN	Hobiler, ilgiler, hoşlanılanlar ve hoşlanılmayanlar, okuma etkinlikleri (roman ve çeşitleri, hikâye, şiir, gazete, dergi vb.), TV programları, bilgisayar etkinlikleri (oyunlar vb.), spor, piknik, akraba ziyaretleri, arkadaşlarla buluşma, kapalı mekân

---

	eğlenceleri (sinema, tiyatro, konser, sergi, söyleşi vb.)
SOSYAL HAYAT	Şehir hayatı, köy hayatı, şehirlere özgü sorunlar ve çözümleri, arkadaşlıklar, sokak oyunları, komşular / komşuluk ilişkileri, sos-yal etkinlikler (davetler, partiler, özel günler, kutlamalar, ziyaretler, kavgalar vb.), ilişkiler (arkadaşlık, öğretmen-öğrenci, işçi-işveren, ebeveyn-çocuk vb.) vb.
YIYECEK VE İÇECEKLER	Restoran, yemekhane, cafe, menüden yemek seçme, sipariş verme, yemek çeşitleri, içecek çeşitleri, sebze ve meyveler (kış sebzeleri, yaz meyveleri, güz meyveleri vb.), market, manav, alışveriş, hesap ödeme, yemek tarifleri, öğünler vb.
ALIŞVERİŞ	Alışveriş merkezleri, bankalar, market, manav, mağazalar ve departmanları, pazar, sebze-meyve hali, giysi deneme, satış iadesi, satış elemanları, garanti talebi, ödeme, para üstü verme işlemleri, pazarlık vb.
ULAŞIM	Bireysel araçlar, oto kiralama, araç tipleri, toplu taşıma araçlarını kullanma, havaalanı, tren garı, otobüs terminali, duraklar, tatil tercihleri/hazırlıkları, konaklama, turizm acenteleri, bilet ve bilet rezervasyonu, bagaj işlemleri, ulaşım tarifesi, trafik, trafik polisi, trafik kazaları, cezaları, işaretleri vb.
SAĞLIK	Vücudun organları, hastalıklar (mevsim hastalıkları, genetik hastalıklar, bulaşıcı hastalıklar vb.), hastalıklardan korunma, kazalar, yaralanmalar, hastane ve birimleri (laboratuvar, ameliyathane, poliklinikler vb.), doktor, diş hekimi, hemşire, spor (kış sporları, deniz sporları vb.), spor giysileri, spor salonu, spor aletleri, okul takımları, turnuvalar vb.

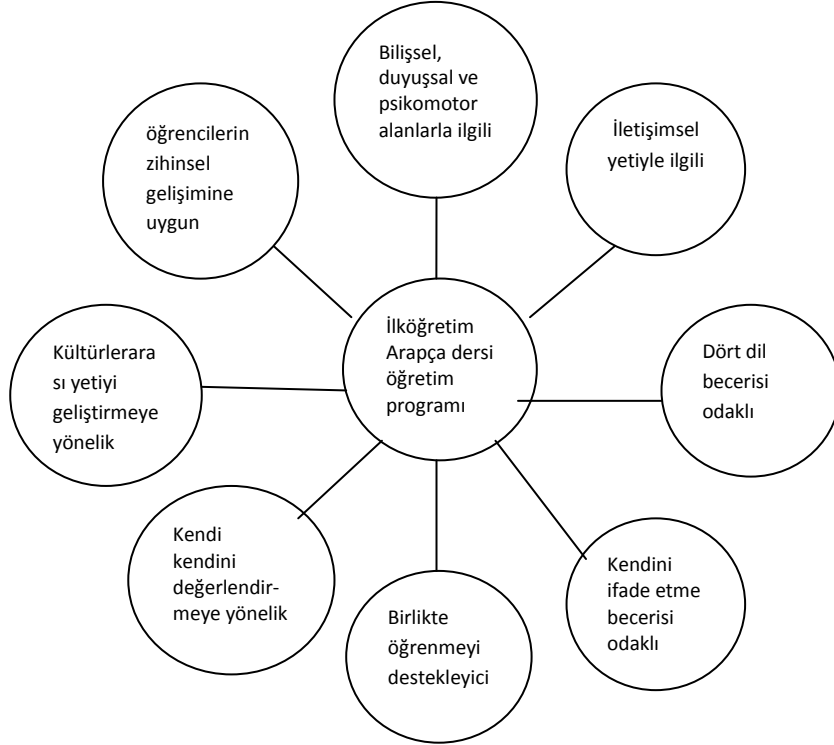
Kaynak: MEB, 2011

İlköğretim 4-8. Sınıflar Arapça Dersi Öğretim Programı kapsamında bir öğretim yılında ele alınacak tema sayısı altı olarak belirlenmiştir. Tabloda yer alan oniki temadan altı tanesinin seçilerek bir öğretim yılında işlenmesi gerektiği vurgulanmıştır.

2.2.3. Programın İçeriği

İlköğretim Arapça Dersi Öğretim Programı öğrencilerin iletişim becerilerini geliştirmeye yönelik kazanımlarla oluşturulmuştur. Bununla birlikte programda, öğrencilerin zihinsel ve psikomotor gelişim düzeylerine, okuduğunu anlama ve yorumlama gibi bilişsel alanlara, dil öğrenmeye karşı ilgi duyma gibi duyuşsal alanlara, sesli okuma, yazma gibi psikomotor becerilere yer verilmiştir. Dört dil becerisini dengeli biçimde geliştirmeyi hedefleyen program, öğrencilerin kendi yeteneklerini keşfetmelerine, kendilerini ifade etme ve

dikkatlerini sunulan bilgiye yoğunlaştırma becerilerini geliştirmeye imkân sağlayacak kazanımlar içermektedir. İlköğretim Arapça Dersi Öğretim Programının içeriği aşağıdaki şekilde gösterilmektedir (MEB, 2011, s. 10).

Şekil 3. İlköğretim Arapça Dersi Öğretim Programı'nın Kapsamı (MEB, 2011)

2.3. İlköğretim Arapça Dersi Öğretim Programının Değerlendirilmesi

Çalışmanın bu bölümünde İlköğretim Arapça Dersi Öğretim Programının esas aldığı dil öğretim yaklaşımı, programda kullanılan ders programı türü ve programın uygulandığı yaş gruplarının fiziksel, bilişsel, duyuşsal ve sosyal gelişim özellikleriyle ilgili bilgiler özetlenmeye çalışılmıştır. Ayrıca, öğretmenlerin dil öğretim sürecinde kullanabilecekleri etkinliklere, velilerin dil öğretim sürecindeki sorumluluklarına, programda kullanılan değerlendirme araçlarına ve İlköğretim Arapça dersi öğretim programıyla ilgili diğer bilgilere bu bölümde yer verilmiştir. Son olarak açıklanan program değerlendirme modellerine göre İlköğretim Arapça Dersi Öğretim Programının genel değerlendirmesi yapılmıştır.

İletişimsel yaklaşıma göre hazırlanan İlköğretim Arapça Dersi Öğretim Programında, dilin asıl işlevi olan yazılı ve sözlü iletişimin sağlanması esas alınmıştır. Bu yüzden programda; Arapça'nın kurallarına yoğunlaşmak yerine, bir iletişim aracı olarak kullanılmasına önem

verilmiştir. Ayrıca program dahilinde, öğretmen ve öğrencilerin herhangi bir konuyu daha sonraki konular içinde tekrar etmelerine olanak sağlamak için sarmal yapı benimsenmiştir. Programda bir konunun bir defa ele alınıp sonra unutulmaya terk edilmesini önleyen sarmal yapıya ilişkin şu açıklamalara yer verilmiştir: İlköğretim Arapça Dersi Öğretim Programı'nın sarmal yapısı, Arapça öğretimi sıra-sında konuların basitten karmaşığa, kolaydan zora, somuttan soyuta, yakından uzağa, genişleyerek ve derinleşerek ilerlemesini sağlamaktadır. Bu nedenle programdaki açıklamalar sütununda belirtilen uyarılar dikkate alınmalıdır.

Programda, ders programının içeriği hazırlanırken dil öğretiminde kullanılan program geliştirme yaklaşımlarının güçlü yönlerinden faydalanılmış ve karma bir yapı oluşturulmuştur. Söz konusu yaklaşımlar arasında yapısal, durumsal, konu odaklı, süreç/görev odaklı ve beceri odaklı yaklaşımlar yer almaktadır. Programda karma bir izlenim oluşturulmasının sebebi, Avrupa Dil Portfolyosu ile kolayca uyum sağlayacağı şeklinde açıklanmaktadır. Avrupa Dil Portfolyosu öğrencilerin iletişim becerilerini geliştiren tüm programları desteklemektedir. Avrupa Dil Portfolyosunun işlevi öğrencilerin kendi kendilerine öğrenmeleri için daha çok sorumluluk üstlenmelerini sağlamaktır (M.E.B, 2006). Bu yüzden İlköğretim Arapça Dersi Öğretim programında dil ve çalışma becerilerine yer verilmiştir.

Program öğretmenlere önerilerde bulunmakta ve uygulanacağı yaş grubuyla ilgili bilgilere yer vermektedir. Buna göre tüm çalışmalarında biçim ve içeriği doğru uygulamak amacıyla öğretmenler;

- Kuralları açıklamalı ve uyulup uyulmadığını takip etmeli,
- Kuralları tekrarlamak yerine onların uygulamasını görmeli,
- Her kuralın içeriğini öğrencilerle birlikte açıklamalı ve ne anlama geldiğini onlara kavratmalı,
- Çalışmaya ayrılacak süre ve her öğrencinin konuşma süresi bakımından zamanı yönetmeli,
- Konuşmaya isteksiz öğrencilere söz verip konuşurmalı,
- Öğrencileri kendilerini geliştirmeye teşvik etmeli,
- Öğrencilerin çalışma heveslerini kırarak tartışmalara engel olmalı,
- Sözlü ve yazılı çalışmalarda temel sorunları not almalı,
- İhtiyaç duyulduğunda sınıfı bu sorunlar üzerine düşünmeye yönlendirmeli,

- Sınıfta dile getirilen düşünceleri birbiriyle ilişkilendirme sorumluluğunu üstlenmelidir (MEB, 2011, s:28).

İlköğretim Arapça Dersi Öğretim Programı, öğrencilerin kendi öğrenme süreçlerini düzenleyebilen, öğrenme yaşantılarını değerlendirebilen, öğrenmeyi öğrenerek sürekli ilerlemeyi sağlayabilen, yaşam boyu öğrenme tutumunu sürdürebilen, öğrenmeyi konu alanı ile ilişkilendirebilen, okuyan, yazan, konuşan ve dinleyen, kendisi, çevresi ve dış dünya ile sosyal sorumluluk duyarlılığını geliştirebilen, öğrenciler yetiştirmeyi hedeflemektedir. Programda velilerin Arapça öğretimindeki rollerinin önemi de ele alınmış; Avrupa Birliği çerçevesinde yapılan araştırmalara göre birey yabancı dil öğrenmeye ne kadar erken yaşta başlarsa, o oranda dilsel gelişiminin hızlı olacağı vurgulanmıştır. Bu bağlamda ailenin çocuğu yabancı dil öğrenmesi için teşvik etmesinin doğru bir yaklaşım olacağı belirtilmiştir.

İlköğretim Arapça Dersi Öğretim Programı, program değerlendirme modelleri başlığı altında açıklanan nitel ve nicel yöntemlere göre genel olarak şu şekilde değerlendirilmiştir: Hedef yönelimli değerlendirme yaklaşımının ayırt edici özelliği dikkate alındığında programın hedeflerinin belirlendiği ve sınıflandırıldığı, hedeflerin davranış cinsinden ifade edildiği, hedeflere ulaşıp ulaşılmadığını gösterebilecek durumların da belirlendiği görülmektedir. Hedef davranışlar İlköğretim Arapça Dersi Öğretim Programı Türk millî eğitiminin genel amaçları ve temel ilkelerine uygun olarak öğrencilerin;

- Yabancı dil öğrenmeye istekli olmalarını,
- Arapça konuşulan coğrafyadaki çeşitli kültürleri tanımalarını,
- Kendi kültürel değerlerini fark ederek farklı olana hoşgörü ve saygı göstermelerini,
- Kendi kültürel değerlerini yabancılara aktarmalarını,
- Hedef dilde dinleme, konuşma, okuma ve yazma dil becerilerini geliştirmelerini,
- Kendini ifade etme, iletişim kurma, iş birliği yapma, eleştirel düşünme ve problem çözme becerilerini geliştirmelerini,
- Seviyelerine uygun görsel, işitsel ve yazılı kaynakları takip etmelerini,
- Bilgi teknolojilerinden yararlanarak öğrenme becerilerini geliştirmelerini,
- Diller için Ortak Başvuru Metninde belirlenen ölçütlere göre kendilerini değerlendirmelerini amaçlamaktadır (MEB, 2011, s.9).

Okul programlarını değerlendirmek için Metfessel ve Michael tarafından geliştirilen modele göre incelendiğinde, İlköğretim Arapça Dersi Öğretim Programının; öğretmenler,

yöneticiler, öğrenciler ve veliler gibi eğitim topluluğunu oluşturan önemli unsurları bünyesinde barındırdığı anlaşılmaktadır. Ayrıca bu modele göre etkin bir program değerlendirme çalışmasının yapılabilmesi için gerekli olan sekiz kriterin programda yer aldığı görülmektedir. Mestfessel-Michael değerlendirme modelinin oluşturduğu bu aşamalar; Metfessel-Michael Değerlendirme Modeli başlığı altında şekil 1 de verilmiştir.

Stake'ın Uygunluk Olasılık Değerlendirme Modeli ile programa göz atıldığında, değerlendirmeye dayalı bilgilerin üç boyutta düzenlenebileceği anlaşılmaktadır. Bu boyutlar; öğrenme-öğretme süreci öncesi var olanlar anlamına gelen “Girdi”, öğrenme-öğretme süreci olarak da adlandırılabilen “Süreç” ve ulaşılması hedeflenen akademik başarı, tutum ve yetenekler olarak ifade edilen “Çıktı” dan oluşmaktadır. Programın, değerlendirme modellerinin hangi boyutları ile örtüştüğü incelenirken, Stufflebeam'ın Çevre, Girdi, Süreç ve Ürün Değerlendirme Modelinin Stake'ın Uygunluk Olasılık Değerlendirme Modeli ile benzer nitelikler taşıdığı görülmüştür.

İlköğretim Arapça Dersi Öğretim Programı, Provus'un Farklar Değerlendirme Modeline göre incelendiğinde; program tasarımının önceden belirlenen kriterler doğrultusunda karşılaştırıldığı, programın öğelerini oluşturan olanakların değerlendirilmeye uygun olduğu, programın uygulama sürecinde yer alacak kişilerin ilişki ya da etkinlik düzeylerinin ele alınıp değerlendirilmesinin mümkün olduğu görülmektedir. Programın Tasarım, Oluşturma ve Süreç kısımlarını oluşturan bu aşamalarının yanı sıra ürün ve maliyet değerlendirilmesi açısından da Provus'un Farklar Değerlendirme Modeline uygun hazırlandığı anlaşılmaktadır.

Eisner'in Eğitsel Eleştiri Değerlendirme Modeli ile program ele alındığında; hazırlanan yeni programlar ile öğretimin niteliksel ve çok yönlü tanımının oluşturulabileceği açıklanmış ve böylece; İlköğretim Arapça Dersi Öğretim Programının bu modele göre de belirgin özellikleriyle değerlendirilebilir nitelikte olduğu gözlenmektedir.

Robert Stake tarafından yayınlaştırılan ihtiyaca cevap verici program değerlendirme modeli ile programa göz atıldığında, programda yer alan süreç ve etkinliklerin önemi ortaya çıkmakta ve bu süreç ve etkinlikler incelenirken sistemli bir yaklaşım yerine doğal bir iletişimin uygulanabilir olduğu program kapsamından anlaşılmaktadır. Program değerlendirmede söz sahibi olan uzmanların, başkalarının programa karşı olan farklı

görüşlerini belirleyerek rapor edebileceği bu doğal yaklaşıma göre açıkça ifade edilmektedir.

Saylor, Alexander ve Lewis tarafından oluşturulan değerlendirme modeli ile programı incelediğimizde ise, daha önce üzerinde sıkça durulan hedefler ve süreç başta olmak üzere programın tüm öğelerini kapsayan kullanışlı bir değerlendirme çalışmasının önemi ortaya çıkmaktadır. Saylor-Alexander-Lewis Modeline göre; İlköğretim Arapça Dersi Öğretim Programının değerlendirilme sürecinin, tüm öğelerin ayrı ayrı ele alınmasıyla gerçekleştirilebilir nitelikte olduğu ve toplanan verilerin ilgili birimlere geribildirim yoluyla aktarılabilmesi vurgulanmaktadır.

Sürece ve Ürüne Bakarak Yapılan Değerlendirme modelleri ile İlköğretim Arapça Dersi Öğretim Programı incelendiğinde, “Grup, Girdi ve Süreç” değerlendirme modellerinin sürece bakarak yapılan değerlendirme için uygun olduğu görülmektedir. Programa ait çıktılarının değerlendirilmesinin ise, ürüne dayalı olarak yapılan program değerlendirmesi ile elde edilebileceği anlaşılmaktadır.

2.4. Yabancı Dil Öğretiminde Materyal Geliştirme

Günümüzde öğrencilerin ve öğretmenlerin bilgiyi elde etmek için çok çeşitli araçların kullanımına özen gösterdikleri bir gerçektir (Hyerle,1996). Bu nedenle, yabancı dil öğretimindeki materyal geliştirme çalışmaları, öğretim tekniklerinin yanısıra yabancı dil öğretim ve öğrenim sürecini destekleyen önemli bir etken haline gelmiştir. Öğretim sürecini etkin kılan, sözcük gelişimine katkı sağlayan ve farklı bir çalışma alanı olarak ön plana çıkan materyal geliştirmede, dil öğretim araçlarının tasarlanması ve değerlendirilmesi çalışmaları üzerinde durulmaktadır. Özellikle, eğitim fakültelerinde Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme dersinin etkiliğinin artırılması için, “Materyal Hazırlama Laboratuvar”larının kurulmasının olumlu katkı sağlayacağı düşünülmektedir. (Şahin, 2003). Eğitim sürecinin bir ürünü olarak karşımıza çıkan teknolojik gelişmeler, materyal geliştirmede önemli bir yer tutar (Keser, 1991). 1970 yılı UNESCO “Eğitim Teknolojisi Komisyonu” raporunda, eğitim sürecinde teknolojinin kullanımı; eğitimde verimi artırmak, öğretime bilimsel bir temel kazandırmak ve öğretimi bireyselleştirmek gibi birtakım beklentileri beraberinde getirmektedir (Parlak, 1991).

Bir öğretim materyalinin etkili olabilmesi için, öğrenmeye yön verici ve öğrenmeyi kolaylaştırıcı nitelikte olması gerekir. (Karataş, S., Yapıcı, M., 2006). “ Yabancı dil veya başka bir alan öğretimi için materyal hazırlama, ortak ilkelere sahiptir. Bu ilkeler çoğu kaynakta “Materyal geliştirme ilkeleri” adı altında şu şekilde ele alınmaktadır: (Duman, 2013, s. 2).

2.4.1. Materyal Geliştirme İlkeleri

Yabancı dil öğretimi için hazırlanan materyallerde bulunması gereken belli başlı ilkeler vardır. Öğretim materyali hazırlama ve kullanmada temel hedef, öğretimin etkinlik ve verimliliğini artırmak olduğundan, materyal hazırlama aşamasında dikkate alınması gereken tüm ilkeler, etkili öğrenme ve öğretme süreçlerinin gerektirdiği koşullar esas alınarak belirlenebilir. Bu ilkelerin açıklanmasına geçmeden önce; etkili öğrenme-öğretme süreçlerinin gerçekleşmesi için herkes tarafından onay gören, gerçek formül olarak kabul edilebilecek nitelikte koşullar belirlemenin mümkün olamayacağını en başta vurgulamak yerinde olacaktır. Bu koşullar, eğitim araştırmacıları tarafından uzun yıllar incelenmiş, bu konuyla ilgili binlerce çalışma yapılmıştır. Ancak, araştırma bulgularına ait güvenilirlik düzeyi sonuçları olumlu görünse de alanın özelliği dolayısıyla bu bulguları her türlü koşul için genelledebilmek bilimsel açıdan uygun görülmemektedir. Bu nedenle aşağıda belirlenen koşullar, etkili öğrenme-öğretme süreci için kesin koşullar olarak nitelendirilmemelidir. Bunun yerine; öğrenme-öğretme süreçlerini daha etkili kılma potansiyeli olduğu gözlenen koşullar olarak algılanabilir (Yıldız, Sünbül vd, 2002, s.19). Söz konusu ilkeler; Anlamlılık, Bilinenden Başlama, Çok Örnek İlkesi, Görelilik İlkesi, Tamamlama İlkesi, Fonun Anlamlılığı İlkesi, Kapalılık İlkesi, Birleştiricilik İlkesi, Algıda Değişmezlik İlkesi, Hedef Davranış İlkesi ve Yenilik İlkesi başlıkları altında aşağıda açıklanmıştır (Demirel, Altun vd., 2011, s.59-61).

2.4.1.1. Anlamlılık İlkesi

Anlamlılık ilkesine göre hazırlanacak olan materyaller, başlıktan da anlaşıldığı gibi anlamlı olmalıdır. Yabancı dili öğretirken öğretilen şeyler her iki dil için de aynı anlamı taşıyorsa, bu niteliği ile akılda daha kalıcı olabilmektedir. Ancak hedef dilde ve ana dilde birtakım anlam farklılıkları ortaya çıkabileceğinden, öğrencinin zihninde asıl anlatılmak istenen mananın oluşturulabilmesi önemlidir. Öğretim materyallerinin öğretim ortamındaki en

önemli etkisinin, öğrenciler için öğrenme ortamını anlamlı ve kalıcı hale getirmesi olduğu unutulmamalıdır (Şahin & Yıldırım, 1999, s.27). Bu yüzden, öğretim materyalleri hazırlanırken, öğrenci için konuyu basitleştirebilen, konunun anlaşılmasını kolaylaştıran ve gereksiz bilgiler içermeyen niteliklere sahip olmasına dikkat edilmelidir. Zira materyal ne kadar kapsamlı olursa, öğrencilerin zihninde gerçekleşen anlamlı kodlama o düzeyde zorlaşacaktır. Bir malzeme ne kadar anlamlı ise, öğrenilmesi o düzeyde kolay olacaktır. Anlamlı sözcüklerin diğerlerine göre daha kolay algılanması, bu ilke için uygun bir açıklamadır. Bir başka ifade ile anlamlı sözcüklerin öğrenilmesi, anlamsız hecelerin öğrenilmesine göre daha kolay gerçekleşmektedir (Demirel, Altun vd., 2009, s.61). Anlamlılık ilkesi, öğretimde iki boyutlu görsel materyalin kullanılabilmesini belirtmektedir. Sözcükler ve resimlerin oluşturduğu bu iki boyut için kullanılacak materyallerin öğrenci zihninde etkin çağrışım yapması gerektiği yine bu ilkede vurgulanmaktadır (Şimşek, 2007, s.130).

2.4.1.2. Bilinenden Başlama İlkesi

Bir bilgiyi öğretirken bilinenden başlamak, üzerine inşa edilecek yeni bilgiler için kolaylık sağlar. Birçok konunun birbiri ile bağlantısı olması hasebiyle, hazırlanacak ders materyallerinin bilinenlerden başlayıp, yeni bilgiler kazandıracak şekilde oluşturulması gereklidir. Unutulmamalıdır ki; en iyi öğrenme somuttan soyuta, basitten karmaşığa ve bilinenden bilinmeyene doğru olacak şekilde meydana gelen öğrenmedir (Demirel, Altun vd., 2009, s.61). Bilinenden başlama ilkesi ile, öğretim materyallerinin hazırlanma sürecinde önceden bilinen ya da öğretilenlerden faydalanmak, öğrenciye mevcut bildikleriyle, yeni öğrendikleri arasındaki benzer ve farklı durumları anlama kolaylığı sağlayacaktır (Şimşek, 2007, s.130). Yapılan gözlemler, bir bilgi öğrenilirken daha önceki bilgi dağarcığı ve deneyimler ile ilişkilendirilerek öğrenildiğinde; öğrenme ve hatırlama düzeylerinin arttığını ortaya koymaktadır. Özetle ifade etmek gerekirse bu ilke, yeni bilgilerin eskiden öğrenilmiş ilgili konulara entegrasyonunu sağlamayı amaçlayan bir ilke olarak kabul edilir (Yıldız, Sünbül vd, 2002, s.25).

2.4.1.3. Çok Örnek İlkesi

Birçok alanda olduğu gibi yabancı dil öğretimi için de geçerli olan bu ilke; hazırlanan materyalin öğretilmek istenen konuyla ilgili bol örnek barındırması gerektiğini savunmaktadır. Öğretilmek istenen konunun pekiştirilmesini amaçlayan bu tür materyaller,

sınıf içinde konuyu anlatırken zamanı daha verimli kullanmaya yardımcı olur. Çok örnek ilkesi sayesinde teknolojik materyallerle öğrencilere oldukça fazla alıştırmayı yaptırılabilir. Ancak bu ilke uygulanırken sınıfların öğrenme düzeyleri mutlaka göz önünde bulundurulmalı, materyaller hazırlanırken öğrenme düzeyi, müfredat ve ders süresi gibi değişkenlere dikkat edilmelidir. Bir kavramın genişliğini göstermek için çok sayıda örneğin sunulması önem taşımaktadır (Şimşek, 2007, s.131).

2.4.1.4. Görelilik İlkesi

Herhangi bir nesnenin büyüklüğü, küçüklüğü, ağırlığı veya rengi gibi birtakım özelliklerini inceleyerek o nesnenin niteliği hakkında karar vermemiz mümkün olabilmektedir (Şimşek, 2007, s.131). Nesnelerin özellikleri birbirlerine göre algılanır (Demirel, Altun vd., 2009, s.61). Bu yüzden, görelilik ilkesine göre hazırlanan ders materyallerinde yer alan görseller ya da şekiller, herkes tarafından aynı şeyi ifade etmeli ve kolayca anlaşılabilir.

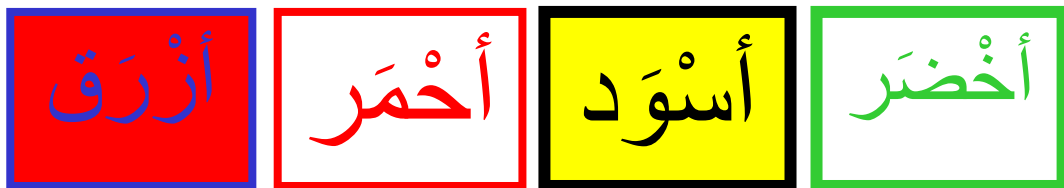
2.4.1.5. Tamamlama İlkesi

Tamamlama ilkesi sayesinde öğrenen grup kendi eksiklerini kolayca tespit edebilmekte ve bunun öncesinde de öğrendikleri konular arasında ilişki kurabilmektedirler. Bu ilke ile öğrenciler, konu bütünlüğünden yola çıkarak kendilerini eksik gördükleri konularda tamamlayıp ilgili alanlarda yetiştirebilmektedirler. Öğrencilerin yeni fikirlerle önceden öğrenilenler arasında bağ kurdukları unutulmamalıdır (Derry, 1989). Yabancı dil öğretiminde eksik kalan bir hikâyenin veya paragrafın tamamlanması gibi alıştırmalar bu ilke doğrultusunda hazırlanan faydalı çalışmalardandır. Birbirinden kopuk bir biçimde bir doğru üzerinde uzanan nesnelere, devam eden bir doğru gibi algılanabilmektedir. Bu tamamlama işlemi düşünmede ve öğrenmede de aynı şekilde gerçekleşmektedir. Tamamlama ilkelerinden yola çıkarak, hazırlanacak olan öğretim materyali üzerinde yer alan bir olayın ya da eşyanın tamamına ait çizimleri vermek yerine bir bölümünü vermek yeterli olabilmektedir (Şimşek, 2007, s.132). Bu bağlamda, öğretim materyalinde kullanılacak görsel özellikler, materyalin önemli noktalarını vurgulama maksadıyla kullanılmalı ve gereksiz kullanımından da kaçınılmalıdır. Görsel-işitsel özelliklerin, öğrencinin dikkatini çekmede ve öğrenciyi motive etmede etkili olduğu bilinmektedir. Fakat hedeflenen öğretime hizmet etmeyen, gereğinden çok fazla kullanılan görsel-işitsel öğeler, öğrencinin dikkatini dağıtabilmekte ve öğrenme güdüsünü ortadan kaldırmaktadır. Bu yüzden öğretim materyalinde kullanılacak görsel-işitsel öğelerin

hangi amaç için kullanılacağı daha önceden belirlenip planlanmalıdır. Tamamlama ilkesi kapsamında öğretim ortamında tasarlanan her türlü etkinlik öğretimsel nitelikte olmalı ve öğretimsel değeri olmayan hiçbir etkinlik öğretim ortamında yer almamalıdır (Şahin ve Yıldırım, 1999, s.28).

2.4.1.6. Fonun Anlamlılığı İlkesi

Yabancı dil öğretimi için materyaller hazırlanırken öğretilmek istenen konunun, görsel ya da işitsel fonla verilmesi anlamlılığı artırır. Görsel ya da işitsel öğretim materyalleri hazırlanırken iletilmek istenen mesajı uygun olarak figüre anlam katacak fonlara yer verilmesi önemlidir. Bir figürün algılanması sadece, bu elemanın özellikleri yoluyla değil, bu elemanı çevreleyen unsurların da aracılığıyla olmaktadır. Örneğin bir gelinin yanında duran siyah takım elbiseli ve papyon kravatlı bir kimse damat olarak algılanırken, aynı kişi lokanta fonunda görüldüğünde garson olarak algılanmaktadır (Şimşek, 2007, s.132). Fonun anlamlılığı ilkesi kapsamında bir yabancı dil olarak Arapça öğretimi için hazırlanabilecek materyalleri düşünecek olursak, kelime öğretimini ele alabiliriz. Arapça kelime öğretiminde, öğrencilere kelimenin anlamını verip geçmek yerine, bir fon olarak oluşturulan materyaller konuyla ilişkilendirildiğinde, öğretilmek istenen kelimeler için daha kalıcı bir öğrenme süreci gerçekleşecektir. Verilmek istenen mesajın görsel ya da işitsel bir fonla desteklenmesi, öğrenmenin daha etkili olmasını sağlayacaktır. Bu tür fonlar, bir melodi, bir şarkı veya bir slayt gösterisinden ibaret olabilir. (Duman, 2013, s. 3). Aşağıda Arapça kelime öğretimi için hazırlanan bir fon örneğine yer verilmiştir. Hazırlanan fonlarda seçilen renklerin uyumuna dikkat çekilmektedir.

Şekil 4. Arapça Kelime Öğretimi İçin Fon Örneği

2.4.1.7. Kapalılık İlkesi

Kapalılık ilkesine göre, hazırlanacak materyallerde yer alan şekiller belirgin olmalı, açık ve yarım bırakılmamalıdır. Özellikle iki boyutlu figürler için şekiller tam yapılmalıdır.

Kapalılık ilkesi, genellikle görsel materyallerin kullanımında ön plana çıkmaktadır. İki boyutlu bir görsel öğretim materyalinde iki alanı birbirinden ayıran bir çizgi, iki alandan sadece birine ait olabilir ve hangi alanı biçimlendiriyorsa, o alan figür olarak algılanmaya daha elverişlidir. Kapalı alanların dışında kalan alanda bir figür oluşabilir ancak bu figür ikinci derecede etkileme gücüne sahiptir. İki boyutlu görsel öğretim materyali hazırlanırken figür olarak algılanması istenilen alanların kapalı yapılması gerekmektedir (Şimşek, 2007, s.132).

2.4.1.8. Birleştiricilik İlkesi

Öğrenmede algılama, birleştirici ve bütünleyici olduğundan; birbiriyle benzer yönleri bulunan nesne ve olaylar, ilişkili olarak algılanır ve hatırlanması daha kolaydır. Bu nedenle öğretilmek istenen konular arasında ne kadar bağ kurulursa, dil öğretimi ile hedef kitlenin konuyu algılaması o düzeyde bütünleştirici olacaktır. Bir öğretim materyali üzerinde bulunan çok sayıdaki elemandan ilişkili olarak algılanması istenenler, dikkat çekicilik kapsamında aynı türden olan elemanlarla bir tutulabilir (Şimşek, 2007, s.133).

2.4.1.9. Algıda Değişmezlik İlkesi

Algıda değişmezlik ilkesi, nesne ya da olayların farklı ortamlarda hep aynıymış gibi algılanmasıdır. Bir diğer deyişle daha önceden bildiğimiz, tanıdığımız nesnelere algılarken, nesnenin çoğu özelliğini devam ettirmesi algısal değişmezlik olarak tanımlanır (Şimşek, 2007, s.133). Örneğin; bir cisimden yansıyan ışınlar, göz bebeğimizden geçtikten sonra, cismin imgesi ters olarak gözün ağ tabakasına düşer. Oysa biz cismi dışarıdaki gibi doğru olarak algılarız (Erdal, 2006, s. 14). Bu nedenle algıda değişmezlik ilkesine göre öğrenciler önceden bildikleri kavramları, aynı şekilde devam ettirerek algırlar. Konu anlatımında belirli aralıklarla önceki konuları anımsatacak ve o konuların unutulmasını önleyecek türden materyallerden yararlanılmalıdır (Duman, 2013, s. 3).

2.4.1.10. Hedef Davranış İlkesi

Hedef davranış ilkesine göre, hazırlanacak materyaller, dersin özel hedefleri için uygun nitelikte olmalıdır. Zira hazırlanan her materyal hedeflenen her kitle için uygun olmayabileceğinden, kullanılacak materyallerin belli özelliklere sahip olması gerekir. Bu özellikler kısaca, hedef kitlenin yaş ortalaması, ilgi alanları, zekâ ve bilgi düzeyi gibi etkenler olarak ifade edilebilir (Duman, 2013, s. 3-4). Dersin amaçları doğrultusunda

hazırlanmayan bir materyal, çok iyi düzeyde hazırlanmış bile olsa, öğretimsel açıdan etkinlik düzeyi düşük olacaktır. Çünkü her ders için kazandırılması hedeflenen ve daha önce özel olarak belirlenmiş amaçların öğrenciye kazandırılması için öğretimsel etkinlikler tasarlanır ve uygulanır. Öğretim etkinlikleri kapsamında tasarlanan öğretim materyallerinin geliştirilerek kullanılması da, hedef davranışlar ile belirlenir (Şahin & Yıldırım, 1999, s.27). Hedef davranış ilkesinin gerekliliği ile ilgili bir örnek vermek gerekirse, çöl kültüründe yaşayan birinin orman ile ilgili kavramlara herhangi bir anlam yükleyememesi şeklinde ifade edilebilir.

2.4.1.11. Yenilik İlkesi

Materyal geliştirme ilkeleri arasında son olarak ele aldığımız yenilik ilkesine göre, hazırlanan her materyal daha önceden öğrenilen bilgileri pekiştirici nitelikte olmalıdır. Bir başka ifade ile yabancı dil öğretimi için hazırlanan her bir materyal, yeni sözcükler, yeni kavramlar ve yepyeni bilgiler üretmelidir (Duman, 2013, s. 3). Hazırlanan öğretim materyalleri gerektiğinde kolayca geliştirilebilir nitelikte olmalıdır. Yaşadığımız çağda hızla gelişen teknoloji ve bilgi birikimi, öğrencilerin öğrenme ihtiyaçları ile birlikte, eğitimsel içeriklerin de büyük bir hızla değişmesine neden olmaktadır. Eğitim ortamının gerçek hayatla uyumluluk içinde olmasını sağlamak ve öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılayabilmek için hazırlanan materyallere ait içeriklerin öncelikle güncel ve gerçek bilgileri içermesi gerekmektedir. Bu yüzden öğretim materyalleri, içerikte meydana gelen değişim ve yenilikleri yansıtabilen bir yapıda ve güncelleştirilebilir nitelikte olmalıdır (Şahin & Yıldırım, 1999, s.31).

2.4.2. İlköğretim Arapça Ders Materyallerinin Değerlendirilmesi

Ders kitapları, öğrencilerin neleri öğreneceği, öğretmenlerin ise neleri öğreteceği konusunu belirleyen etkili bir kaynak olma özelliğini taşıdığından, öğrenme-öğretme süreci içinde büyük bir öneme sahiptir. (Kılıç, 2002, s.19). Milli Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları Yönetmeliğinde iyi bir ders kitabında bulunması gereken nitelikler şu şekilde sıralanmaktadır (Polat, 2003, s.40-41):

- İyi ders kitabı oldukça sağlam ciltli, fazla parlak olmayan kâğıtta ve kolay taşınabilir olmalıdır.

- Sayfa düzeni ve harflerin büyüklüğü öğrencilerin özelliklerine uygun olmalıdır.
- Kitap ilgi çekici olmalı ve bu durumun gerçekleşebilmesi için özellikle göze hitap eden; resim, fotoğraf, şema, grafik vb. araçlarla donatılmış olmalıdır.
- Kolaydan zora, bilinenden bilinmeye ilkesine uygun olmalıdır.
- Eğitim amaçlarının gerçekleşmesine yardımcı olmalıdır.
- Öğretim programına uygun olmalıdır.
- Doğru ve güncel bilgiler içermelidir.
- Yalnızca bilgi vermekle kalmamalı, öğrenciyi kendi kendine çalışmaya, araştırmaya, gözlem ve deney yapmaya özendirici olmalıdır. Bu amaçla, derslerin başında hazırlık soruları, sonunda değerlendirme soruları yer almalı ve öğrencilerin kolaylıkla ulaşabileceği bir kitap listesi de bulunmalıdır.
- Konuların sonunda bir özet bulunmalıdır.
- Öğrenciler için kelime ve terimlerin açıklamalarının yer aldığı bir sözlük bulunmalıdır.

Ders materyallerinin analizinde dikkat edilmesi gereken unsurlar şunlardır (Polat, 2003, s.40-41):

- Kitabın yapısı
- Yöntem ve Amaçlar
- Öğretimin Düzenlenmesi
- Öğretimin Dayandırıldığı Prensipler
- Alıştırmalar
- Öğrenciyi Güdöleme ve Etkinleştirme
- Metinler
- Dilbilgisi
- Sesbilim
- Sözcük Varlığı
- İletişimsel, sosyal ve durumsal Bağlam
- Kültürel Özellikler

Bu bölümde, yukarıda belirtilen analiz için gerekli noktalar göz önünde bulundurularak, İmam Hatip ortaokullarında okutulan Arapça dersi kitaplarının genel olarak incelenmesine ve değerlendirilmesine yer verilmiştir. Her bir kitaba ait çalışma kitabı ve öğretmen kılavuz kitabı da değerlendirmeye tabi tutulmuştur. İlköğretim Arapça Ders Kitabı 4. Sınıf

serisi Milli Eğitim Bakanlığı yayınları dışında özel yayınevi tarafından da basıldığıdan, her iki serinin değerlendirilmesi ayrı ayrı yapılmıştır.

2.4.2.1. Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Arapça 4 Serisi

Milli Eğitim Bakanlığı Arapça 4 Serisinin genel tanıtımı, ders kitabı, çalışma kitabı ve öğretmen kitabına ilişkin değerlendirmeler bu bölümde ele alınmıştır.

Serinin Adı: İlköğretim Arapça 4

Yazar : Zeynep OKTAY

Yayın Yılı : Birinci Baskı : 2012

İkinci Baskı : 2013

Üçüncü Baskı: 2014

Yayınevi : M.E.B. Devlet Kitapları, Özyurt Matbaacılık, Ankara (Birinci Baskı)

M.E.B. Devlet Kitapları, Başak Matbaacılık ve Tan. Hiz. Ltd. şti, Ankara
(İkinci Baskı)

M.E.B. Devlet Kitapları, Başak Matbaacılık ve Tan. Hiz. Ltd. şti, Ankara
(Üçüncü Baskı)

Tema Sayısı : İlköğretim Arapça 4 Ders Kitabı : 6 Tema

Sayfa Sayısı : İlköğretim Arapça 4 Ders Kitabı : 112 sayfa

İlköğretim Arapça 4 alışma Kitabı : 93 sayfa

İlköğretim Arapça 4 Öğretmen Kitabı :124 sayfa

Serinin Düzeyi : Avrupa Ortak Başvuru Metni (OBM) standartlarına göre (A1) Temel Düzey.

Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Arapça 4 Serisi ders kitabı, çalışma kitabı ve öğretmen kitabı olmak üzere toplam 3 kitaptan oluşmaktadır. Ülkemizdeki İmam Hatip Ortaokullarında öğrenim gören 11-14 yaş grubu öğrenciler için hazırlanan bu seri, aynı zamanda seçmeli ders olarak da okutulmaktadır. OBM'ye göre hazırlanan İlköğretim Arapça Dersi Öğretim Programı ile 8. sınıfın sonunda ulaşılması hedeflenen başarı düzeyi, temel dil kullanımı (A2) olarak belirlenmiştir. İlköğretim Arapça Dersi Öğretim Programı, 4 ve 5. sınıflar için haftada 3 ders saati, 6, 7 ve 8. sınıflar için 4 saat üzerinden toplam 648 ders saati olarak yapılandırılmıştır (MEB, 2011. s. 2).

İlköğretim Arapça dersi öğretim programında yer alan iletişimsel yaklaşıma göre yazıldığı gözlemlenen Arapça 4 ders kitabı, işitsel materyal kapsamında bir adet öğretim cd'si ile de desteklenmektedir. Kitapları oluşturan konulara ait görsellerin ilgi çekici nitelikte olduğu

görülmektedir. Son olarak, ders kitabının giriş kısmında bulunan Arap alfabesinin öğretiminde kullanılan puntoların renksiz olduğu göze çarpmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Arapça 4 Serisini oluşturan ders kitabı, çalışma kitabı ve öğretmen kitabı tek tek ele alınarak aşağıdaki şekilde tanıtılmıştır:

2.4.2.1.1.Ders Kitabı

“İlköğretim Arapça 4 Ders Kitabı (MEB, Devlet Kitapları)”

Kitabın ilk sayfasında serinin adı, yazar bilgileri, yayınevi ve yılı hakkında bilgiler yer almaktadır. İkinci sayfasında MEB Talim Terbiye Kurulunun kitapla ilişkin karar tarihi ve sayısı ile birlikte editör ve diğer uzmanlara ait bilgiler verilmekte, MEB. Ders Kitapları Yönetmeliği, Kitapların Hazırlanması ve İncelenmesi ile İlgili Esas ve Usüller başlığı altındaki usüllere uygunluk yazısı, üçüncü sayfada Türk Bayrağı ve İstiklal Marşı, dördüncü sayfada Atatürk’ün Gençliğe Hitabesi, beşinci sayfada ise Atatürk resmi bulunmaktadır. Bir sonraki sayfada içerik bölümüne ve takip eden üç sayfada da organizasyon şemasına yer verilmiştir. Kitabın son kısmında, alfabetik bir sözlük قاموس ile birlikte, bir kaynakça قائمة المراجع bulunmaktadır. Sözlükte yer alan kelimeler diyalog ve metinlerde geçtiği şekliyle dilbilgisel yapılardan uzak biçimde yer almaktadır. Kitap altı temadan oluşmaktadır. Her bir temada 3 ders vardır. Öngörülen konular, yaklaşık olarak derslerin konularını meydana getirmektedir.

İlköğretim Arapça Dersi Öğretim Programında önerilen ders konuları kapsamında, İlköğretim Arapça 4 ders kitabı konuları tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4. İlköğretim Arapça 4 Ders Kitabı Tema ve Ders Konuları

1. TEMA: HAYDİ ARAPÇA ÖĞRENELİM	1.DERS: ARAP ALFABESİ
	2. DERS: ARAP HARFLERİNDE SESLER
	3. DERS: OKUMA VE YAZMA ETKİNLİKLERİ
2. TEMA: TANIŞMA	1.DERS: HAYDİ TANIŞALIM
	2. DERS: MERHABA
	3. DERS: NERELİSİN?
3. TEMA: AİLE	1.DERS: SELİM ÇARŞIDA
	2. DERS: BAYRAM ZİYARETİ

---

	3. DERS: BABANIN MESLEĞİ NEDİR?
4. TEMA: YAŞADIĞIMIZ YER	1.DERS: EVİMDE 2. DERS: OKULUMDA 3. DERS: KIYAFETLERİM
5. TEMA: YİYECEKLER VE İÇECEKLER	1.DERS: ÇOCUK BAYRAMI 2. DERS: SELİM LOKANTADA 3. DERS: SELİM KÖYDE
6. TEMA: BOŞ VAKİT	1.DERS: HOBİN NEDİR? 2. DERS: PİKNIK 3. DERS: SİRK

Kaynak: İlköğretim Arapça 4 Ders Kitabı, (2012)

Kitapta Arap alfabesi öğretimi sonrasında bütün dersler diyalog şeklinde verilmiştir. 1. Temadaki dersler başlamadan önce öğrencilere yönelik hazırlık sorularına yer verilmiştir. Öğrencilerden Arap alfabesindeki harf sayısını araştırmaları, Türkçe ve Arapçada bulunan harfleri incelemeleri ve Arapça harflerin yazılış ve seslendiriliş biçimlerine göz atmaları istenmiştir. Böylelikle, materyal geliştirme ilkeleri arasında yer alan “Birleştiricilik İlkesi” gereğince öğrenmede algılama, birleştirici ve bütünleyici olduğundan; birbiriyle benzer yönleri bulunan nesne ve olaylar, ilişkili olarak algılanmış ve hatırlanması daha kolay hale getirilmesi sağlanmıştır. Ayrıca; hazırlık soruları sunulurken, bilginin bilinenden başlayarak üzerine inşa edilecek yeni bilgiler için kolaylık sağlanmış ve materyal geliştirmede “Bilinenden Başlama İlkesi” uygulanmıştır.

Hazırlık soruları bölümünden sonra Arap alfabesinin öğretimine geçilmiş, alfabetik sıraya göre hazırlanan harflerin nasıl yazılacağı kitabın 13. ve 14. sayfalarında renkli oklar yardımıyla gösterilmiştir. Takip eden sayfalarda, harflerin kelimenin başında, ortasında ve sonunda nasıl yazılması gerektiğine yer verilmiştir. 2. derste, her bir harf örneklendirilerek hareketlerin öğretimi sağlanmış ve yavaş yavaş kelimelerin okunup yazılmasına zemin hazırlanmıştır. Şemsi ve kameri harflerin öğretimiyle 1. temanın sonuna gelinmiş olup, “Kendinizi Sınayınız” başlığı altında verilen ünite sonu sınavı ile tema sonlandırılmıştır. 5 soru içeren bu küçük sınav, çoktan seçmeli ve boşluk doldurmalı sorulardan oluşmaktadır.

“Tanışma” adlı 2. temaya yine hazırlık soruları ile başlanmış, tanınmış şahsiyetlerden olan “Nasrettin Hoca” ağızından bir diyalog hazırlanmıştır. Temanın giriş sayfasında yer alan ders isimleri bölümünde, Arapça noktalama işaretlerine riayet edilmediği gözlenmiştir. İlerleyen sayfalarda, işlenen konuya ilişkin bir şiir ve bulmaca yer almakta ancak bu alıştırmalara ait yönergelerin kısa ve net olmadığı göze çarpmaktadır. Tanışma temasının 2. ve 3. derslerinde materyal geliştirme ilkelerinden “Çok Örneklik İlkesinin” gerektiği şekilde uygulandığı, öğretilen bilgilerin bol alıştırmaya ile pekiştirildiği görülmektedir. Aile konusunun işlendiği 3. temada, Atatürk’ün ailesi örnek olarak sunulmuş, Arapçada aile bireylerine ait isimler tanıtılmaya çalışılmıştır. Temanın içeriğinde ayrıca; arapça 1-6 arası sayılara ve öğretim programının öngördüğü bazı sıfatlara ve renklere de yer verilmiştir.

“Yaşadığımız Yer” adı altında hazırlanan 4. temada yeni kelimelere çokça yer verildiği görülmektedir. Ancak, özellikle 66 ve 77. sayfalarda yer alan görsel ve yazılar fazla içiçe olduğundan materyal geliştirme ilkelerinden “Fonun Anlamlılığı İlkesine” zıtlık teşkil ettiği anlaşılmaktadır. 5. temada “Yiyecekler ve İçecekler” adıyla meyze, sebze isimlerinin görsellerle desteklenerek öğretilmek istendiği, lokantada ve köyde geçen diyaloglarla bu kelimelerin pekiştirilmeye çalışıldığı görülmektedir. Ayrıca kitabın 83. sayfasında geçen “Selim Lokantada” adlı diyalogta *الْكُنَافَةُ مَشْهُورَةٌ* , *المَطْعَمُ جَمِيلٌ* gibi basit isim cümlelerine yer verildiği görülmektedir. “Boş Vakit” ismiyle hobilerin ve diğer sosyal etkinliklerin ele alındığı son temada, öğrenciler ilk kez spor dalları ve sınıf içinde kullanılabilir birtakım yönergelerle karşılaşmaktadır. Ders kitabına genel olarak bakıldığında her tema sonunda *الإملاء* başlığı altında bir yazma alıştırmaları, *اخْتَبِرْ نَفْسَكَ* başlığı altında da bir tema sonu sınavına yer verildiği gözlenmiştir. Ayrıca yine tema sonlarında *الكلمات والتعبيرات* başlığı altında yeni kelimeler bulunmaktadır. Sözkonusu yazma çalışmalarına ve tema sonu kelimelerine sadece 1. temada harf öğretimi nedeniyle yer verilmediği görülmektedir. Ders kitabı, daha önce belirtilen alfabetik sözlük ve kaynakça ile 112. sayfada son bulmaktadır.

2.4.2.1.2. Çalışma Kitabı

“İlköğretim Arapça 4 Çalışma Kitabı (MEB, Devlet Kitapları)”

İlköğretim Arapça 4 çalışma kitabının ilk sayfasında, ders kitabında olduğu gibi serinin adı, yazar bilgileri, yayınevi ve yılı hakkında bilgiler yer almaktadır. İkinci sayfasında MEB Talim Terbiye Kurulunun kitapla ilişkin karar tarihi ve sayısı ile birlikte editör ve diğer

uzmanlara ait bilgiler verilmekte, MEB. Ders Kitapları Yönetmeliği, Kitapların Hazırlanması ve İncelenmesi ile İlgili Esas ve Usüller başlığı altındaki usüllere uygunluk yazısı, üçüncü sayfada Türk Bayrağı ve İstiklal Marşı, dördüncü sayfada Atatürk'ün Gençliğe Hitabesi, beşinci sayfada ise Atatürk resmi bulunmaktadır. Bir sonraki sayfada içerik bölümüne ve takip eden bir sayfada da organizasyon şemasına yer verilmiştir. İlköğretim Arapça 4 çalışma kitabı toplam 93 sayfadan oluşmaktadır.

Kitabın ilk bölümünde, birinci temada ele alınan Arap alfabesini pekiştirecek nitelikte **أُرْبِطُ** başlıklı çok sayıda harf birleştirme alıştırmalarına yer verilmiştir. Temaya ait 2. ve 3. derslerde, **صَلِّ بَيْنَ الْمَجْمُوعَتَيْنِ** başlıklı alıştırmalarla Arapça kelimelere aşinalık kazandırılmaya gayret edildiği görülmektedir. Böylelikle, materyal geliştirme ilkeleri arasında yer alan tamamlama ilkesi kapsamında, öğrencilerin kendi eksiklerini kolayca tespit edebilmelerinin sağlandığı ve bunun öncesinde de öğrendikleri konular arasında ilişki kurabilmelerinin kolaylaştırıldığı gözlenmiştir. İkinci temada ise, ders kitabında öğretilen harflerin başta, ortada ve sonda yazılışları ile ilgili alıştırmalara çokça yer verildiği görülmektedir. Çalışma kitabının 24. sayfasında yer alan 6. alıştırmadaki **أُرْسُمُ دَائِرَةً** başlıklı alıştırma ile Arap alfabesinin ikinci harfi olan **ب** harfinin başta, ortada ve sonda yazılış şekilleri öğrencilere sorularak materyal geliştirme ilkelerinden “Hedef davranış ilkesi”ne göre hareket edildiği, hazırlanan materyalin dersin özel hedefleri için uygun nitelikte olduğu anlaşılmaktadır. 3. temada, ders kitabında verilen yeni kelimelerin yazılış biçimleri üzerinde yoğunlaşıldığı gözlenmiştir. Aile teması kapsamında, alıştırmalarda aile bireylerini içeren sözcüklere görsellerle desteklenerek yer verildiği görülmektedir. Kitapta bulunması gereken öz değerlendirme formu da bu temada, 42. sayfada yer almaktadır.

İlköğretim Arapça 4 çalışma kitabının dördüncü ve beşinci temalarında da, ders kitabında yer alan yeni kelime ve tabirlerin pekiştirildiği anlaşılmaktadır. **إِمْلَأِ الْفَرَائِغَاتِ** başlığı altında ders kitabında geçen diyalogların boşluk doldurma alıştırmaları ile yeniden öğrencilerle buluşturulduğu görülmektedir. Son temada ise Arapça sorulara olumlu ve olumsuz cevap vermeyi içeren alıştırmalara yer verildiği gözlenmiştir.

2.4.2.1.3. Öğretmen Kitabı

“İlköğretim Arapça 4 Öğretmen Kitabı (MEB, Devlet Kitapları)”

İlköğretim Arapça 4 öğretmen kitabının ilk sayfaları da MEB mevzuatına uygun olarak hazırlanmıştır. Ders kitabı ve çalışma kitabında olduğu gibi serinin adı, yazar bilgileri, yayınevi ve yılı hakkında bilgiler yer almaktadır. İkinci sayfasında MEB Talim Terbiye Kurulunun kitapla ilişkin karar tarihi ve sayısı ile birlikte editör ve diğer uzmanlara ait bilgiler verilmekte, MEB. Ders Kitapları Yönetmeliği, Kitapların Hazırlanması ve İncelenmesi ile İlgili Esas ve Usüller başlığı altındaki usüllere uygunluk yazısı, üçüncü sayfada Türk Bayrağı ve İstiklal Marşı, dördüncü sayfada Atatürk'ün Gençliğe Hitabesi, beşinci sayfada ise Atatürk resmi bulunmaktadır. Bir sonraki sayfada içerik bölümüne ve takip eden bir sayfada da organizasyon şemasına yer verilmiştir. İlköğretim Arapça 4 öğretmen kitabı toplam 124 sayfadan oluşmaktadır.

2.4.2.2. Özel Yayınevi İlköğretim Arapça 4 Serisi

Özel Yayınevi Arapça 4 Serisinin genel tanıtımı, ders kitabı, çalışma kitabı ve öğretmen kitabına ilişkin değerlendirmeler bu bölümde ele alınmıştır.

Serinin Adı: İlköğretim Arapça 4

Yazarlar : Prof. Dr. Nurettin CEVİZ, Arş. Gör. Murat ÖZCAN, Gürkan DAĞBAŞI

Yayın Yılı : Birinci Baskı : 2013

İkinci Baskı : 2014

Yayınevi : AYT Basım Yay. Dağ. Paz. Tic. Ltd. Şti, Ankara (Birinci Baskı)

AYT Basım Yay. Dağ. Paz. Tic. Ltd. Şti, Ankara (İkinci Baskı)

Tema Sayısı: İlköğretim Arapça 4 Ders Kitabı: 6 Tema

Sayfa Sayısı : İlköğretim Arapça 4 Ders Kitabı : 117 sayfa

İlköğretim Arapça 4 Çalışma Kitabı: 110 sayfa

İlköğretim Arapça 4 Öğretmen Kitabı: 155 sayfa

Serinin Düzeyi : Avrupa Ortak Başvuru Metni (OBM) standartlarına göre (A1) Temel Düzey.

Özel Yayınevi İlköğretim Arapça 4 Serisi ders kitabı, çalışma kitabı ve öğretmen kitabı olmak üzere toplam 3 kitaptan oluşmaktadır. Ülkemizdeki İmam Hatip Ortaokullarında öğrenim gören 11-14 yaş grubu öğrenciler için hazırlanan bu seri, aynı zamanda seçmeli ders olarak da okutulmaktadır. OBM'ye göre hazırlanan İlköğretim Arapça Dersi Öğretim Programı ile 8. sınıfın sonunda ulaşılması hedeflenen başarı düzeyi, temel dil kullanımı

(A2) olarak belirlenmiştir. İlköğretim Arapça Dersi Öğretim Programı, 4 ve 5. sınıflar için haftada 3 ders saati, 6, 7 ve 8. sınıflar için 4 saat üzerinden toplam 648 ders saati olarak yapılandırılmıştır (MEB, 2011, s.2).

İlköğretim Arapça dersi öğretim programında yer alan iletişimsel yaklaşıma göre yazıldığı belirlenen Arapça 4 ders kitabı, işitsel materyal kapsamında bir adet öğretim cd'si ile desteklenmektedir. Kitapları oluşturan konulara ait görsellerin ilgi çekici nitelikte olduğu görülmektedir. Ders kitabının giriş kısmında bulunan Arap alfabesinin öğretiminde kullanılan puntoların öğrencilerin ilgisini çekecek nitelikte olduğu göze çarpmaktadır. Özel Yayınevi İlköğretim Arapça 4 Serisini oluşturan ders kitabı, çalışma kitabı ve öğretmen kitabı tek tek ele alınarak aşağıdaki şekilde tanıtılmıştır:

2.4.2.1.1.Ders Kitabı

“Özel Yayınevi İlköğretim Arapça 4 Ders Kitabı (AYT Yayınları)”

Kitabın ilk sayfasında serinin adı, yazar bilgileri, yayınevi ve yılı hakkında bilgiler yer almaktadır. İkinci sayfasında MEB Talim Terbiye Kurulunun kitapla ilişkin karar tarihi ve sayısı ile birlikte editör ve diğer uzmanlara ait bilgiler verilmekte, MEB. Ders Kitapları Yönetmeliği, Kitapların Hazırlanması ve İncelenmesi ile İlgili Esas ve Usüller başlığı altındaki usüllere uygunluk yazısı, üçüncü sayfada Türk Bayrağı ve İstiklal Marşı, dördüncü sayfada Atatürk'ün Gençliğe Hitabesi, beşinci sayfada ise Atatürk resmi bulunmaktadır. Bir sonraki sayfada içerik bölümüne ve takip eden üç sayfada da organizasyon şemasına yer verilmiştir. Kitabın son kısmında, alfabetik bir sözlük قاموس ile birlikte, bir kaynakça قائمة المراجع bulunmaktadır. Sözlükte yer alan kelimeler diyalog ve metinlerde geçtiği şekliyle dilbilgisel yapılardan uzak biçimde yer almaktadır. Kitap altı temadan oluşmaktadır. Her bir temada 3 ders bulunmaktadır. Öngörülen konular, yaklaşık olarak derslerin konularını meydana getirmektedir.

İlköğretim Arapça Dersi Öğretim Programında önerilen ders konuları kapsamında, Özel Yayınevi İlköğretim Arapça 4 Ders Kitabı konuları tablo 5’de verilmiştir.

Tablo 5. Özel Yayınevi İlköğretim Arapça 4 Ders Kitabı Tema ve Ders Konuları

	1.DERS: KISA ÖTÜMLÜ SESLERLE ARAP HARFLERİ
1. TEMA: ARAPÇAYI	2. DERS: UZUN ÖTÜMLÜ SESLERLE ARAP HARFLERİ

TANIYALIM	
	3. DERS: ARAP HARFLERİNİN YAZILIŞI
	1.DERS: SELAMLAŞMA VE TANIŞMA
2. TEMA: TANIŞMA	2. DERS: OKULDA
	3. DERS: PARKTA
	1.DERS: BU BENİM AİLEM
3. TEMA: AİLE	2. DERS: ATATÜRK'ÜN AİLESİ
	3. DERS: BU BENİM ANNEM
	1.DERS: EV
4. TEMA: YAŞADIĞIMIZ YER	2. DERS: ANNEM MUTFAKTA
	3. DERS: ELBİSELERİM
	1.DERS: İLETİŞİM ARAÇLARI
5. TEMA: GÜNLÜK HAYAT	2. DERS: ALIŞVERİŞ
	3. DERS: TATİL
	1.DERS: BU BENİM SINIFIM
6. TEMA: OKUL VE EĞİTİM	2. DERS: TÜRKİYE'DEKİ ÖĞRENCİLER
	3. DERS: RESİM DERSİNDE

Kaynak: Özel Yayınevi İlköğretim Arapça 4 Ders Kitabı, (2012)

Kitapta Arap alfabesi öğretimi sonrasında bütün dersler diyalog şeklinde verilmiştir. 1. Temadaki dersler başlamadan önce öğrencilere yönelik hazırlık sorularına yer verilmiştir. Öğrencilere, Arap dili hakkında neler bildikleri sorulmuş, Arapça'nın hangi ülkelerde konuşulduğunu ve hareketlerden ne anladıklarını söylemeleri istenmiştir. Böylelikle, materyal geliştirme ilkeleri arasında yer alan “Birleştiricilik İlkesi” gereğince öğrenmede algılama, birleştirici ve bütünleyici olduğundan; birbiriyle benzer yönleri bulunan nesne ve olaylar, ilişkili olarak algılanmış ve hatırlanması daha kolay hale getirilmesi sağlanmıştır. Ayrıca; hazırlık soruları sunulurken, bilginin bilinenden başlayarak üzerine inşa edilecek yeni bilgiler için kolaylık sağlanmış ve materyal geliştirmede “Bilinenden Başlama İlkesi” uygulanmıştır.

Hazırlık sorularının ardından Arap alfabesinin öğretimine geçilmiş, alfabetik sıraya göre hazırlanan harflerin nasıl yazılacağı kitabın 14. sayfasında kalem ile üzerinden geçilecek

biçimde gösterilmiştir. Takip eden sayfalarda, harflerin kelimenin başında, ortasında ve sonunda nasıl yazılması gerektiğine ve hareke öğretimine yer verilmiştir. 2. derste, med harfleri, cezm, şedde, tenvin gibi konular açıklanmış ve yavaş yavaş kelimelerin okunup yazılmasına zemin hazırlanmıştır. Temaya ait son derste, Arap alfabesinde yer alan harflerin kelimenin başında, ortasında ve sonunda nasıl yazıldıklarının görsellerle anlatıldığı görülmektedir. Şemsi ve kameri harflerin öğretimiyle 1. temanın sonuna gelinmiş olup, “Kendinizi Sınayınız” başlığı altında verilen ünite sonu sınavı ile tema sonlandırılmıştır. 5 soru içeren bu küçük sınav, çoktan seçmeli sorulardan oluşmaktadır.

“Tanışma” adlı 2. temaya yine hazırlık soruları ile başlanmış, öğrencilere selamlaşma ve tanışmada kullanılan ibareler sorulmuştur. Diğer tema hazırlık sorularında ise, öğrencilere arkadaşlarına nasıl selam verdikleri, Arapça noktalama işaretleri hakkında neler bildikleri soruları yönelilmiştir. Temanın ilk dersinde dört öğrencinin ağzından bir tanışma diyalogu hazırlanmıştır. Derste öğretilen tanışma kalıplarının ardından kitabın 14. sayfasında “Hacivat ve Karagöz” karakterleri kullanılarak örnek bir selamlaşma diyalogu hazırlanmıştır. İlerleyen sayfalarda, işlenen konuya ilişkin bol tanışma alıştırmaları yer almakta ve bu diyaloglarda müenneslik-müzekkerlik kullanımına başlangıç yapıldığı göze çarpmaktadır. Tanışma temasının 2. ve 3. derslerinde materyal geliştirme ilkelerinden “Çok Örneklik İlkesinin” gerektiği şekilde uygulandığı, öğretilen bilgilerin birçok alıştırma ile pekiştirildiği görülmektedir. Ayrıca Arapça’da yer alan noktalama işaretlerinin öğretimine de bu temanın sonlarına doğru başlandığı göze çarpmaktadır.

Aile konusunun işlendiği 3. Tema öncesinde, öğrencilere ailelerinin kimlerden oluştuğu, bildikleri meslek isimleri ve Atatürk’ün ailesinin kimlerden oluştuğu soruları yöneltilmiş, tema boyunca Arapça’daki aile bireylerine ait isimler tanıtılmaya çalışılmıştır. Aile temasının içeriğinde ayrıca; meslek isimlerine ve öğretim programının öngördüğü bazı sıfatlara da yer verilmiştir.

“Yaşadığımız Yer” adı altında hazırlanan 4. temada yeni kelimelere çokça yer verildiği görülmektedir. Tema hazırlık soruları arasında; yaşadığımız yerlerin nereler olduğu, bazı mutfak gereçleri, yazlık ve kışlık kıyafetler arasında nelerin yer aldığı soruları bulunmaktadır. Kitabın 64 ve 65. sayfalarında yer alan ev ve aile konularını içeren görsellerin, materyal geliştirme ilkelerinden “Fonun Anlamlılığı İlkesine” uyumluluk gösterdiği anlaşılmaktadır. Bu ilkeye dayalı olarak Arapça renklerin de, temanın ilerleyen

sayfalarında çeşitli görsellerle desteklendiği ve bir Arapça şarkı ile konuların pekiştirildiği görülmektedir. 5. temada “Günlük Hayat” adıyla günlük yaşamda kullanılan eşya isimlerinin görsellerle desteklenerek öğretilmek istendiği, iletişim araçları, alışveriş ve tatilde adlı diyaloglarla bu kelimelerin pekiştirilmeye çalışıldığı görülmektedir. Ayrıca kitabın 89. sayfasında yer alan yazma alıştırmasında **النَّظْرَةَ حَمْرَاءَ** gibi basit isim cümlelerine yer verildiği görülmektedir.

“Okul ve Eğitim” ismiyle okul ile ilgili kavram ve etkinliklerin ele alındığı son temada, öğrenciler ilk kez sınıf içinde kullanılabilecek birtakım yönergelerle karşılaşmaktadır. Öğrencilere tema hazırlık soruları kapsamında; okulda hangi eşyaları gördükleri, öğrendikleri dersler ve tercih ettikleri renklerin neler olduğu soruları yönlendirilmektedir. Tema boyunca okul ve çevresinde yer alan birtakım eşyaların Arapça karşılıklarına görseller eşliğinde yer verilmiş ve 1-6 arası sayıların öğretimi için alıştırmalar hazırlanmıştır. Ders kitabına genel olarak bakıldığında her tema sonunda, **اِخْتَبِرْ نَفْسَكَ** başlığı altında bir tema sonu sınavına yer verildiği gözlenmiştir. Ders kitabı, daha önce belirtilen alfabetik sözlük **القاموس** ve kaynakça **قائمة المراجع** ile 117. sayfada son bulmaktadır.

2.4.2.1.2. Çalışma Kitabı

“Özel Yayınevi İlköğretim Arapça 4 Çalışma Kitabı (AYT Yayınları)”

Özel Yayınevi İlköğretim Arapça 4 çalışma kitabının ilk sayfasında, ders kitabında olduğu gibi serinin adı, yazar bilgileri, yayınevi ve yılı hakkında bilgiler yer almaktadır. İkinci sayfasında MEB Talim Terbiye Kurulunun kitapla ilişkin karar tarihi ve sayısı ile birlikte editör ve diğer uzmanlara ait bilgiler verilmekte, MEB. Ders Kitapları Yönetmeliği, Kitapların Hazırlanması ve İncelenmesi ile İlgili Esas ve Usuller başlığı altındaki usüllere uygunluk yazısı, üçüncü sayfada Türk Bayrağı ve İstiklal Marşı, dördüncü sayfada Atatürk’ün Gençliğe Hitabesi, beşinci sayfada ise Atatürk resmi bulunmaktadır. Bir sonraki sayfada içerik bölümüne ve takip eden bir sayfada da organizasyon şemasına yer verilmiştir. Özel Yayınevi İlköğretim Arapça 4 çalışma kitabı toplam 110 sayfadan oluşmaktadır.

Çalışma kitabının ilk bölümünde, birinci temada ele alınan Arap alfabesini pekiştirecek nitelikte çok sayıda alıştırmaya yer verilmiştir. Bu alıştırmalarda harflerin başta, ortada ve

sonda yazılışlarının öğretimi başta olmak üzere, kendisinden sonraki harfe bitişmeyen harfler gibi farklı yazım kullanımlarının öğretiminin sağlanmaya çalışıldığı görülmektedir. Temaya ait 3. derste, لاحظ كتابة الحروف العربية ثم اكتبها başlıklı alıştırmalarla Arapça harflerin öğrenciler tarafından doğru bir şekilde yazılması için aşinalık kazandırılmaya gayret edildiği görülmektedir. Böylelikle, materyal geliştirme ilkeleri arasında yer alan tamamlama ilkesi kapsamında, öğrencilerin kendi eksiklerini kolayca tespit edebilmelerinin sağlandığı ve bunun öncesinde de öğrendikleri konular arasında ilişki kurabilmelerinin kolaylaştırıldığı gözlenmektedir. İkinci temada ise, ders kitabında öğretilen selamlaşma ve tanışmaya ilişkin konuşma kalıpları ile ilgili alıştırmalara çokça yer verildiği görülmektedir. Çalışma kitabının 44. sayfasında yer alan 2. alıştırmadaki صل بين الصور والكلمات başlıklı alıştırma ile aile bireylerini ifade eden sözcüklerle görsellerin birleştirilmesi hedeflenerek, materyal geliştirme ilkelerinden “Hedef davranış ilkesi”ne göre hareket edildiği, hazırlanan materyalin dersin özel hedefleri için uygun nitelikte olduğu anlaşılmaktadır. Aile adlı 3. temada, ders kitabında verilen yeni kelimelerin yazılış biçimleri üzerinde yoğunlaştığı görülmekte ve karışık olarak verilen harflerin doğru yazım şekillerinin öğretilmeye çalışıldığı gözlenmektedir. Aile temasının öğretim sürecini destekleyen “Atatürk’ün Ailesi” أسرة أتاتورك adlı ders ile aile bireylerini içeren sözcüklere görsellerle desteklenerek yer verildiği görülmektedir.

Özel Yayınevi İlköğretim Arapça 4 çalışma kitabının dördüncü temasında yaşadığımız yer başlığı altında verilmesi gereken yeni kelimelerin görsellerle desteklendiği göze çarpmaktadır. Evin bölümlerinin tanıtımını içeren 1. derste oda isimlerine ve bu odalarda kullanılan bazı eşyaların Arapça karşılıklarına yer verildiği görülmektedir. 4. temaya ait diğer iki derste ise mutfakta kullanılan eşyalar ve giyecek isimleri ön plana çıkmaktadır. Kitabın 71. sayfasında yer alan أرسم حسب خيالك başlıklı çizim alıştırması ile öğrencilerden bildikleri sözcükleri simgeleyen görseller çizmeleri istenmektedir. Böylelikle materyal geliştirme ilkeleri kapsamında, verilmek istenen mesajın görsel bir fonla desteklendiği ve öğrenmenin daha etkili olmasının sağlandığı tespit edilmektedir. “Günlük Hayat” adı altında hazırlanan 5. temada, ders kitabında yer alan yeni kelime ve tabirlerin pekiştirildiği anlaşılmaktadır. İletişim araçlarına ait isimlerle ilgili görsel örneklerin yer aldığı 1. dersin ardından alışveriş dersi ile ilgili ayrıntılı görsellere yer verildiği görülmektedir. اكتب اسم البائع başlığı altında hazırlanan alıştırmada, ders kitabında geçen bazı meslek isimlerinin boşluk doldurma alıştırmaları ile yeniden öğrencilerle buluşturulduğu göze çarpmaktadır.

Dersin 82. sayfasında öğrenciler için *أرْسُمُ الصُّورِ فِي الْفَرَائِغَاتِ وَلَوْئَهَا مُسْتَعِينًا بِأَجْمَلٍ* başlığı altında bir boyama alıştırmalarının hazırlandığı ve ders kitabında öğretilen renk isimlerini ne düzeyde kullanabildiklerinin ölçülmek istendiği anlaşılmaktadır. Çok yönlü hazırlanan bu alıştırma sayesinde öğrencilere Arapça cümle yapısının kavratılması için katkı sağlanacağı düşünülmektedir. “Okul ve Eğitim” başlıklı son temada ise Arapça sözcüklerin doğru yazılış şekillerini öğretmeyi hedefleyen alıştırmalara yer verildiği gözlenmiştir. 91. sayfada yer alan çoktan seçmeli alıştırmada *أَخْتَرِ الْكَلِمَاتِ الْمُخْتَلِفَةَ كِتَابَةً* başlığı kullanılmış ve öğrencilerden yazım hatası bulunan sözcüğü tespit etmeleri istenmiştir. 93. sayfadaki bir başka alıştırmada ise, *رَتِّبِ الْحُرُوفَ وَاكْتُبِ الْكَلِمَاتِ فِي الْفَرَائِغَاتِ* başlığı altında öğrencilerden, karmaşık olarak verilen harfleri kullanarak anlamlı kelimeler oluşturmaları beklenmektedir. Özel Yayınevi İlköğretim Arapça 4 çalışma kitabının son temasının 105 ve 106. sayfalarında performans görevleri bulunmaktadır. 107. sayfada proje ödevine yer verildiği, 108-110. sayfalarda ise öz değerlendirme, grup değerlendirme ve akran değerlendirme formlarının bulunduğu görülmektedir.

2.4.2.1.3. Öğretmen Kitabı

“Özel Yayınevi İlköğretim Arapça 4 Öğretmen Kitabı (AYT Yayınları)”

Özel Yayınevi İlköğretim Arapça 4 öğretmen kitabının ilk sayfalarının da MEB mevzuatına uygun olarak hazırlandığı görülmektedir. Ders kitabı ve çalışma kitabında olduğu gibi serinin adı, yazar bilgileri, yayınevi ve yılı hakkında bilgiler yer almaktadır. İkinci sayfasında MEB Talim Terbiye Kurulunun kitapla ilişkin karar tarihi ve sayısı ile birlikte editör ve diğer uzmanlara ait bilgiler verilmekte, MEB. Ders Kitapları Yönetmeliği, Kitapların Hazırlanması ve İncelenmesi ile İlgili Esas ve Usüller başlığı altındaki usüllere uygunluk yazısı, üçüncü sayfada Türk Bayrağı ve İstiklal Marşı, dördüncü sayfada Atatürk’ün Gençliğe Hitabesi, beşinci sayfada ise Atatürk resmi bulunmaktadır. Bir sonraki sayfada içerik bölümüne ve takip eden bir sayfada da organizasyon şemasına yer verilmiştir. Öğretmen kılavuz kitabına genel olarak bakıldığında; ders ve çalışma kitaplarında geçen tüm alıştırmalara ait cevapların eksiksiz bir biçimde kitaba yansıtıldığı görülmektedir. Bununla birlikte, ders kitabında yer alan her bir alıştırmanın ayrıntılı açıklaması öğretmen kılavuz kitabında karşımıza çıkmaktadır. Dersi okutan öğretmenlere ışık tutacak çeşitli formlar ve tablolar da kitabın giriş kısmında göze çarpmaktadır. Kitabın giriş kısmında yer alan öğretmen kılavuz kitabı organizasyon

şeması bölümünün hemen ardından, 13. sayfada ölçme araçları, 20. sayfada proje ödevi, 21. sayfada proje ödevi değerlendirme formu, 23-25. sayfalarda performans görevleri, 24-26. sayfalarda performans görevleri dereceli puanlama anahtarları, 27. sayfada kazanım tablosu ve 29. sayfada ünitelendirilmiş yıllık plan örneği bölümlerine yer verildiği görülmektedir. Özel Yayınevi İlköğretim Arapça 4 öğretmen kitabı toplam 155 sayfadan oluşmaktadır.

2.4.2.1. Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Arapça 5 Serisi

Bu bölümde Milli Eğitim Bakanlığı Arapça 5 Serisinin genel tanıtımı, ders kitabı, çalışma kitabı ve öğretmen kitabına ilişkin değerlendirmeler yer almaktadır.

Serinin Adı: İlköğretim Arapça 5

Yazar : Mehmet Ali Kılav ARAZ, Selahattin DEMİRCİ, Murat DEMİR, Zeynep OKTAY.

Yayın Yılı : Birinci Baskı : 2013

İkinci Baskı : 2014

Yayınevi : M.E.B. Devlet Kitapları, Ada Matbaacılık, Ankara (Birinci Baskı)

MEB. Devlet Kitapları, Saray Matbaacılık ve Tan. Hiz. Ltd. Şti, Ankara
(İkinci Baskı)

Tema Sayısı : İlköğretim Arapça 5 Ders Kitabı : 6 Tema

Sayfa Sayısı : İlköğretim Arapça 5 Ders Kitabı : 112 sayfa

İlköğretim Arapça 5 Çalışma Kitabı : 107 sayfa

İlköğretim Arapça 5 Öğretmen Kitabı: 138 sayfa

Serinin Düzeyi: **Avrupa** Ortak Başvuru Metni (OBM) standartlarına göre (A1) Temel Düzey.

Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Arapça 4 Serisi ders kitabı, çalışma kitabı ve öğretmen kitabı olmak üzere toplam 3 kitaptan oluşmaktadır. Ülkemizdeki İmam Hatip Ortaokullarında öğrenim gören 11-14 yaş grubu öğrenciler için hazırlanan bu seri, aynı zamanda seçmeli ders olarak da okutulmaktadır. OBM'ye göre hazırlanan İlköğretim Arapça Dersi Öğretim Programı ile 8. sınıfın sonunda ulaşılması hedeflenen başarı düzeyi, temel dil kullanımı (A2) olarak belirlenmiştir. İlköğretim Arapça Dersi Öğretim Programı, 4 ve 5. sınıflar için haftada 3 ders saati, 6, 7 ve 8. sınıflar için 4 saat üzerinden toplam 648 ders saati olarak yapılandırılmıştır (MEB, 2011. s. 2).

İlköğretim Arapça 5 ders kitabının, Arapça'yı sözlü ve yazılı iletişimde kullanabilmeyi sağlayacak iletişimsel yaklaşıma göre yazıldığı gözlenmiştir. Ders kitabı, çalışma kitabının yanısıra işitsel materyal kapsamında hazırlanan bir adet öğretim cd'si ile de desteklenmektedir. Kitapları oluşturan konulara ait görsellerin oldukça ilgi çekici nitelikte olduğu görülmektedir. Ayrıca kitapta kullanılan Arapça yazılara ait puntonun gözü yormayan ve kolay okunabilir nitelikte olduğu göze çarpmaktadır. Bundan sonraki bölümde Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Arapça 5 Serisini oluşturan ders kitabı, çalışma kitabı ve öğretmen kitabı tek tek ele alınarak tanıtılmıştır:

2.4.2.1.1.Ders Kitabı

“İlköğretim Arapça 5 Ders Kitabı (MEB, Devlet Kitapları)”

Kitabın ilk sayfasında serinin adı, yazar bilgileri, yayınevi ve yılı hakkında bilgiler yer almaktadır. İkinci sayfasında MEB Talim Terbiye Kurulunun kitapla ilişkin karar tarihi ve sayısı ile birlikte editör ve diğer uzmanlara ait bilgiler verilmekte, MEB. Ders Kitapları Yönetmeliği, Kitapların Hazırlanması ve İncelenmesi ile İlgili Esas ve Usuller başlığı altındaki usüllere uygunluk yazısı, üçüncü sayfada Türk Bayrağı ve İstiklal Marşı, dördüncü sayfada Atatürk'ün Gençliğe Hitabesi, beşinci sayfada ise Atatürk resmi bulunmaktadır. Bir sonraki sayfada içerik bölümüne ve takip eden üç sayfada da organizasyon şemasına yer verilmiştir. Kitabın son kısmında, alfabetik bir sözlük قاموس ile birlikte, bir kaynakça قائمة المراجع bulunmaktadır. Sözlükte yer alan kelimeler diyalog ve metinlerde geçtiği şekliyle yer almaktadır. Bir başka ifade ile temalarda geçen kelimelerin farklı yapıları sözlüğe yansıtılmamıştır. Kitap altı temadan oluşmaktadır. Her bir temada 3 ders vardır. Tablo 6'da İlköğretim Arapça Dersi Öğretim Programında önerilen ders konuları kapsamında, İlköğretim Arapça 5 Ders Kitabı konuları gösterilmiştir.

Tablo 6. İlköğretim Arapça 5 Ders Kitabı Tema ve Ders Konuları

1. TEMA: TANIŞMA	1.DERS: ADIN NE? 2. DERS: GÜNAYDIN 3. DERS: NASILSIN?
2. TEMA: OKUL VE EĞİTİM	1.DERS: SINIFTA

---

	2. DERS: KÜTÜPHANEDE
	3. DERS: RESİM SERGİSİNDE
3. TEMA: SAĞLIK	1.DERS: BEN HASTAYIM
	2. DERS: MUAYENEHANEDE
	3. DERS: HASTA ZİYARETİ
4. TEMA: YİYECEKLER VE İÇECEKLER	1.DERS: KAHVALTIDA
	2. DERS: ÖĞLE YEMEĞİNDE
	3. DERS: AKŞAM YEMEĞİNDE
5. TEMA: ULAŞIM	1.DERS: ULAŞIM ARAÇLARI
	2. DERS: OTOBÜSTE
	3. DERS: SEYAHAT ACENTESİNDE
6. TEMA: SOSYAL HAYAT	1.DERS: SOKAK OYUNLARI
	2. DERS: TÖRENLER
	3. DERS: DOSTLUK

Kaynak: İlköğretim Arapça 5 Ders Kitabı, (2013)

Kitapta 4. temanın başında yer alan 1. Ders “Akşam Yemeğinde” dışındaki tüm dersler diyalog şeklinde verilmiştir. Metin biçiminde hazırlanan derste 1. tekil şahıs ağzından anlatılan bir alışverişin anlatıldığı görülmektedir. Ders kitabında yer alan bütün temalara başlamadan önce öğrencilere yönelik hazırlık sorularına yer verildiği gözlenmiştir. Birinci tema olan “Tanışma” ile ilgili olarak öğrencilere, sınıflarındaki arkadaş isimlerinden hangilerini beğendikleri, arkadaşlarını nasıl selamladıkları ve genellikle “nasılsın” sorusuna hangi cevabı verdikleri soruları yöneltilmiştir. Böylelikle, materyal geliştirme ilkeleri arasında yer alan “Birleştiricilik İlkesi” gereğince öğrenmede algılama, birleştirici ve bütünleyici olduğundan; birbiriyle benzer yönleri bulunan nesne ve olayların, ilişkili olarak algılandığı ve hatırlanması daha kolay hale getirilmesi sağlandığı anlaşılmaktadır. Ayrıca; hazırlık soruları sunulurken, bilginin bilinenden başlayarak üzerine inşa edilecek yeni bilgiler için kolaylık sağlandığı ve materyal geliştirmede “Bilinenden Başlama İlkesi” nin uygulandığı görülmektedir. Tanışma adlı bu temada 4. Sınıfta öğretilen tanışma ifadelerinin biraz daha ileri düzeylere taşındığı anlaşılmaktadır. Harf-i cer konusunun da

görsellerle desteklenerek örtük biçimde öğretilmeye çalışıldığı düşünülen 1. tema, “Kendinizi Sınavınız” başlığı altında verilen ünite sonu sınavı ve bilinmeyen kelimeler sayfası ile sonlandırılmıştır. 5 soru içeren bu küçük sınavda, çoktan seçmeli ve boşluk doldurmalı sorular bulunmaktadır. Metinler içinde geçen bazı yeni kelime ve tabirlerin yer aldığı tema sonu sözlük ise 24 kelimedenden oluşmaktadır.

“Okul ve Eğitim” adlı 2. temanın hazırlık soruları arasında okulunuzun bölümlerini söyleyiniz, gördüğünüz ders isimlerini söyleyiniz ve okulunuzdaki etkinlikler nelerdir? soruları yer almaktadır. “Sınıfta” isimli ilk derste genel olarak sınıf içi yönergelere, sayılara ve renklere yer verildiği anlaşılmaktadır. Bu bağlamda kitabın 31. sayfasında içinde sayıların bulunduğu bir şarkıya da yer verildiği görülmektedir. Temanın diğer derslerinde ise, kırtasiyede geçen belli başlı sözcüklerin biraraya getirildiği, “Hacivat ve Karagöz” tiplerleriyle oluşturulan bir tanışma diyaloguna yer verildiği ve son olarak satranç oyunu ile ilgili bir tanıtım broşürü hazırlandığı dikkat çekmektedir. “Sağlık” ismiyle oluşturulan 3. tema girişinde öğrencilere, bildikleri hastalık isimlerinin neler olduğu, en son ne zaman hastaneye gittikleri ve hasta olan arkadaşlarını ziyaret edip etmedikleri sorulmuştur. Tema boyunca hastalık isimlerinin öğretilmeye çalışıldığı, bir insan maketi ile vücut organlarının öğretimine yer verildiği ve hastane ile ilgili kavramların kullanımına önem verildiği görülmektedir. Temanın 3. dersinde yer alan tablo eşliğindeki son alıştırmada, materyal geliştirme ilkelerinden “Çok Örneklik İlkesinin” gerektiği şekilde uygulandığı, öğretilen bilgilerin bol alıştırmaya ile pekiştirildiği görülmektedir. Tema, 57. sayfadaki “اَخْتَبِرْ نَفْسَكَ” kendinizi sınavınız bölümü ve 58. sayfadaki “قاموس” sözlük ile son bulmaktadır. 4. tema “Yiyecekler ve İçecekler” ismiyle oluşturulmuş ve öğrencilere yemekten önce ve sonra ne söyledikleri, sabahları kiminle kahvaltı yaptıkları, öğle yemeğini ne zaman yedikleri soruları yöneltilmiştir. Hep birlikte kahvaltı yapan bir ailenin oluşturduğu “Aile kahvaltıda” adlı diyalogta kahvaltı malzemelerinin öğretilmeye çalışıldığı görülmektedir. 2. derste, önceki dersin devamı niteliğinde, yiyecek ve içecek isimlerinin öğrencilere kavratılmaya çalışıldığı anlaşılmaktadır. “Lokantada öğle yemeği” başlığı altında hazırlanan diyalogta öncelikle bazı yemek isimlerinin öğretiminin hedeflendiği ve daha sonra, 3. dersi de kapsayan sebze meyve isimlerinin görsellerle tanıtılmaya çalışıldığı gözlenmektedir. Böylelikle; materyal geliştirme ilkelerinden “Tamamlama ilkesi” kullanılarak öğrencilerin kendi eksiklerini kolayca tespit edebilmelerinin sağlandığı ve bunun öncesinde de öğrendikleri konular arasında ilişki

kurabilmelerinin kolaylaştırıldığı anlaşılmaktadır. 5. temada “Ulaşım” adıyla taşıt isimlerinin görsellerle desteklenerek öğretilmek istendiği, otobüste ve seyahat acentesinde geçen diyaloglarla bu kelimelerin pekiştirilmeye çalışıldığı görülmektedir. Ayrıca kitabın 88. sayfasında bulunan, görsellerle cümle tamamlama alıştırmaları ile öğrencilerin ulaşım araçlarına ait isimleri kullanarak cümle kurmalarının hedeflendiği anlaşılmaktadır. “Sosyal Hayat” ismiyle sokak oyunları ve diğer sosyal etkinliklerin ele alındığı son temada, öğrencilere günlük yaşamın bir parçası olan kutlama ve törenlerde kullanılabilecek yeni kelime ve kalıpların aktarılmaya çalışıldığı görülmektedir. 97. sayfada bir doğum günü etkinliği örneği olarak Peygamberimizin doğumunun ele alındığı ve böylelikle bu etkinliğin materyal geliştirme ilkelerinden “Hedef davranış ilkesi”ne göre hazırlandığı ve sonuç olarak diyalogun, dersin özel hedefleri için uygun nitelikte olduğu görülmektedir. Temanın ilerleyen sayfalarında eş anlamlı sözcüklerle ilgili bir alıştırmaya ve bayrak sevgisini pekiştirici nitelikte olan bir şiire yer verildiği görülmektedir. Ders kitabı sonlarında **الكلمات والتعبيرات** başlığı altında yeni kelimeler yer almaktadır. İlköğretim Arapça 5 ders kitabı, daha önce belirtilen alfabetik sözlük ve kaynakça ile 112. sayfada son bulmaktadır.

2.4.2.1.2. Çalışma Kitabı

“İlköğretim Arapça 4 Çalışma Kitabı (MEB, Devlet Kitapları)”

İlköğretim Arapça 5 çalışma kitabının ilk sayfasında, ders kitabında olduğu gibi serinin adı, yazar bilgileri, yayınevi ve yılı hakkında bilgiler yer almaktadır. İkinci sayfasında MEB Talim Terbiye Kurulunun kitapla ilişkin karar tarihi ve sayısı ile birlikte editör ve diğer uzmanlara ait bilgiler verilmekte, MEB. Ders Kitapları Yönetmeliği, Kitapların Hazırlanması ve İncelenmesi ile İlgili Esas ve Usuller başlığı altındaki usüllere uygunluk yazısı, üçüncü sayfada Türk Bayrağı ve İstiklal Marşı, dördüncü sayfada Atatürk’ün Gençliğe Hitabesi, beşinci sayfada ise Atatürk resmi bulunmaktadır. Bir sonraki sayfada içerik bölümüne ve takip eden bir sayfada da organizasyon şemasına yer verilmiştir. İlköğretim Arapça 5 çalışma kitabı toplam 107 sayfadan oluşmaktadır.

Kitabın ilk bölümünde, Arap alfabesini pekiştirecek nitelikte **رَبِّ الحروف** başlıklı çok sayıda harf birleştirme alıştırmalarına yer verildiği görülmektedir. Temaya ait 2. ve 3. derslerde, **صَلِّ بَيْنَ المَجْمُوعَتَيْنِ** başlıklı alıştırmalarla Arapça kelimelere aşinalık kazandırılmaya gayret edildiği anlaşılmaktadır. Böylelikle, materyal geliştirme ilkeleri arasında yer alan

“Tamamlama İlkesi” kapsamında, öğrencilerin kendi eksiklerini kolayca tespit edebilmelerinin hedeflendiği ön plana çıkmaktadır. İkinci temada ise, ders kitabında öğretilen okul ve eğitim ile ilgili alıştırmalara çokça yer verildiği görülmektedir. Çalışma kitabının 37. sayfasında yer alan **عَيْنَ الأخطاء في الجمل ثم صححها** başlıklı alıştırma ile öğrencilerden hatalı olan cümleleri düzeltmeleri istenerek, materyal geliştirme ilkelerinden “Hedef davranış ilkesi”ne göre hareket edildiği, hazırlanan materyalin dersin özel hedefleri için uygun nitelikte olduğu anlaşılmaktadır. 3. temada, ders kitabında verilen yeni kelimelerin yazılış biçimleri üzerinde yoğunlaşıldığı gözlenmiştir. Sağlık teması kapsamında, alıştırmalarda hastalık isimlerini içeren kelimelere görsellerle desteklenerek yer verildiği görülmektedir. İlköğretim Arapça 5 çalışma kitabının dördüncü ve beşinci temalarında da, ders kitabında yer alan yeni kelime ve tabirlerin pekiştirildiği anlaşılmaktadır. **أكمل الفراغات** başlığı altında ders kitabında geçen diyalogların boşluk doldurma alıştırmaları ile öğrencilere yeniden hatırlatıldığı görülmektedir.

6. temada **أجب عن الأسئلة بـ “لا”** başlığı altında Arapça sorulara olumsuz cevap vermeyi içeren alıştırmalara yer verildiği gözlenmiştir. İlköğretim Arapça 5 çalışma kitabı, 97-103. sayfalarda yer alan öz değerlendirme, grup değerlendirme formları ve genel sözlük **قاموس** ile 107. sayfada sona ermektedir.

2.4.2.1.3. Öğretmen Kitabı

“İlköğretim Arapça 4 Öğretmen Kitabı (MEB, Devlet Kitapları)”

İlköğretim Arapça 5 öğretmen kitabının ilk sayfaları da MEB mevzuatına uygun olarak hazırlanmıştır. Ders kitabı ve çalışma kitabında olduğu gibi serinin adı, yazar bilgileri, yayınevi ve yılı hakkında bilgiler yer almaktadır. İkinci sayfasında MEB Talim Terbiye Kurulunun kitapla ilişkin karar tarihi ve sayısı ile birlikte editör ve diğer uzmanlara ait bilgiler verilmekte, MEB. Ders Kitapları Yönetmeliği, Kitapların Hazırlanması ve İncelenmesi ile İlgili Esas ve Usüller başlığı altındaki usüllere uygunluk yazısı, üçüncü sayfada Türk Bayrağı ve İstiklal Marşı, dördüncü sayfada Atatürk’ün Gençliğe Hitabesi, beşinci sayfada ise Atatürk resmi bulunmaktadır. Bir sonraki sayfada içerik bölümüne ve takip eden bir sayfada da organizasyon şemasına yer verilmiştir. İlköğretim Arapça 5 öğretmen kılavuz kitabı toplam 138 sayfadan oluşmaktadır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, araştırma grubu, veri toplama araçları ve elde edilen verilerin istatistiksel analizleri hakkında bilgiler yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın modeli

Bu araştırma, İlköğretim Arapça 4. ve 5. Sınıf öğretim programının ve ders materyallerinin değerlendirilmesi amacıyla yapılmış ve belirlenen probleme ilişkin verileri elde etmek amacıyla araştırmada, “Karma Model” kullanılmıştır. Karma model araştırma, araştırmacının yapmış olduğu araştırmasının bir aşamasında ya da araştırma süreçlerinin iki ya da daha fazla aşaması boyunca hem nicel hem de nitel araştırma yaklaşımlarını karmalanması şeklinde ifade edilebilir. Bir taramada çoklu kapalı uçlu ya da nicel tipte maddelerin yanında açık uçlu nitel tipte maddeleri içeren bir anketin uygulaması buna örnektir. Araştırmacı önce mülakat yöntemiyle nitel veri toplayıp ardından her cevabın ne kadar tekrarlandığını bulmak için nicel veri analizi yapabilir (Balcı, 2009, s.49).

3.2. Araştırma Grubu

Araştırma grubunu, Ankara ilinde 9 merkez ilçede (Altındağ, Çankaya, Etimesgut, Gölbaşı, Keçiören, Mamak, Pursaklar, Sincan, Yenimahalle) bulunan İmam Hatip Ortaokullarında çalışan ve çalışmaya katılmayı kabul eden Arapça öğretmenleri ve öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında kullanılan veri toplama araçları 480 öğrenci ve 35 öğretmene uygulanmıştır. Araştırmaya katılan bireylere uygulanan ölçme araçlarının değerlendirilmesi sonucunda veri kaybı olması nedeniyle, araştırma grubu 456 öğrenci ve 30 öğretmenden oluşmuştur.

Araştırma grubunda bulunan öğretmenlerin özelliklerine ilişkin frekans dağılımı Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Araştırma Grubunda Bulunan Öğretmenlerin Demografik Özelliklerine İlişkin Frekans Dağılımı

Değişken	Faktör	<i>f</i>	%
Cinsiyet	Kadın	15	%50
	Erkek	15	%50
Öğrenim durumu	Lisans	17	%56
	Yüksek lisans	13	%44
Mesleki kıdem	0 - 10 yıl	14	%46
	10 - 20 yıl	6	%20
	21 ve üzeri yıl	10	%34
Mezun olduğu bölüm	Arapça öğrt/ bölüm	16	%53
	İlahiyat fakültesi	14	%47

Tablo 7’de görüldüğü gibi araştırmaya katılanların % 50’si kadın % 50’si erkektir. Öğrenim durumu açısından bakıldığında lisans mezunu olan katılımcılar tüm katılımcıların % 54’sini oluşturmaktadır; yüksek lisans mezunu olanlar ise grubun % 44’ünü oluşturmaktadır. Mesleki kıdem açısından bakıldığında en çok katılımcı % 46 ile 0-10 yıldır çalışan öğretmenlerdir. Katılımcıların % 20’si 10-20 yıldır çalışan ve % 34’ü 21 yıl ve üzeri çalışan öğretmenlerden oluşmaktadır Arapça öğretmenliği ya da Arapça bölümünden mezun olanlar grubun % 53’ünü; ilahiyat mezunları ise grubun %47’sini oluşturmaktadır.

Araştırma grubunda bulunan öğrencilerin özelliklerine ilişkin frekans dağılımı Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. Araştırma Grubunda Bulunan Öğrencilerin Demografik Özelliklerine İlişkin Frekans Dağılımı

Değişken	Faktör	<i>f</i>	%
Cinsiyet	Kız	301	%66
	Erkek	155	%34
Sınıf	5. sınıf	223	%49
	6. sınıf	233	%51

Tablo 8’de görüldüğü gibi araştırmaya katılanların % 66’sını kız öğrenciler % 34’ünü erkek öğrenciler oluşturmaktadır. Sınıf düzeyi açısından bakıldığında katılımcıların %49’u 5. Sınıf öğrencisi, % 51’i 6. Sınıf öğrencisi olduğu görülmektedir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Belirlenen probleme ilişkin verileri elde etmek amacıyla 3 farklı veri toplama aracından faydalanılmıştır. Çalışma kapsamında, İlköğretim Arapça 4. ve 5. Sınıf öğretim programının ve ders materyallerinin değerlendirilmesi amacıyla öğrenci anketi, öğretmen anketi, öğretmen görüşme formu ve öğretmen gözlem formu kullanılmıştır.

3.3.1. İlköğretim 4. Sınıf Arapça Dersi Öğretim Programına İlişkin Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerini Belirlemeye Yönelik Anket

İlköğretim 4. ve 5. sınıf Arapça dersi öğretim programına ilişkin öğretmen görüşlerini belirlemek ve bu görüşler ile cinsiyet, öğrenim durumu, mezun olduğu bölüm ve mesleki kıdem bakımından farkın anlamlı olup olmadığını saptamak amacıyla Seçkin (2010)’in geliştirmiş olduğu anketten faydalanılmıştır. Anket dört bölümden oluşmaktadır. Anketin birinci bölümünde öğretmenlerin cinsiyeti, öğrenim durumu, mezun oldukları okul ve mesleki kıdemlerini belirlemeye yönelik maddeler yer almaktadır. Anketin ikinci bölümü kazanımlar, içerik, programda önerilen araç ve gereçler, etkinlikler ve ölçme ve değerlendirme olarak birbirinden bağımsız alt başlıklardan oluşmuştur. Bu bölümde 88 madde bulunmaktadır. Sorular beşli likert; (A) Hiç Katılmıyorum, (B) Katılmıyorum, (C) Kısmen Katılıyorum, (D) Katılıyorum, (E) Tamamen Katılıyorum biçimindedir. Anketin üçüncü bölümünde ise programın boyutlarına ilişkin öğretmen görüşlerini belirlemek amacıyla açık uçlu maddeler yer almaktadır. Anketin son bölümünde ise öğretmenlerin programın tanıtılması ve uygulanmasına yönelik görüşlerini belirlemeye yönelik açık uçlu maddeler yer almaktadır. Aracın güvenilirliği (Cronbach Alfa) .94 olarak hesaplanmıştır.

3.3.2. Görüşme Formu

Bu araştırmada öğretmenlerin programa ilişkin görüşlerini belirlemek ve önerilerini saptamak amacıyla standart bir görüşme formu hazırlanmıştır. Formu hazırlama sürecinde öğretmenlere sorulabilecek soruların listesi oluşturulmuş ve ilgili alt problemi en iyi açıklayacak sorular seçilmiştir. Hazırlanan taslak görüşme formu program geliştirme ve Arapça öğretimi alan uzmanlarının görüşleri ve dönütleri doğrultusunda düzeltilmiştir. Taslak form araştırma kapsamı dışında yer alan bir grup üzerinde soruların anlaşılabilirliği ve işlerliği test edilerek kullanılabilir nitelikte bir görüşme formu (EK 7) elde edilmiştir.

3.3.3. Gözlem Formu

Veri toplama tekniği olarak gözlemden, çoğu kez karmaşık davranışların (öğretmen-öğrenci ilişkileri gibi) araştırılmasında yararlanır (Karasar, 2006, s.156-157). Gözlem yoluyla elde edilen bilgiler ışığında öğretme-öğrenme sürecinde olması beklenen öğretmen davranışlarının gerçekleşme düzeyine yönelik değerlendirme yapılması amaçlanmıştır. Bu araştırma kapsamında Seçkin (2010) tarafından geliştirilmiş olan yapılandırılmış gözlem formu kullanılmıştır (EK 8). Belirlenen öğretmen davranışlarına ilişkin veriler ‘Her zaman gözlendi’, ‘Çoğu zaman gözlendi’, ‘Ara sıra gözlendi’ ve ‘Hiç gözlenmedi’ şeklinde derecelenmiş bir ölçekle kaydedilmiştir. Ölçeğin kolerasyon katsayısı (Rho) katsayısı .84 olarak bulunmuştur.

3.4. Verilerin toplanması

İlköğretim 4. ve 5. sınıf Arapça öğretim programına ilişkin öğretmen görüşleri bakımından anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla geliştirilen anket formu belirlenen örneklem grubundaki öğretmenlere 2012-2013 öğretim yılı 2. Dönemi başında uygulanmıştır. Anketlerin öğretmenlere dağıtılması ve toplanması araştırmacı tarafından sağlanmıştır.

İlköğretim 4. ve 5. sınıf Arapça öğretim programına ilişkin öğretmen görüşlerini belirlemek amacıyla geliştirilen “Görüşme Formu” örneklem grubunda bulunan 30 öğretmene uygulanmıştır. Görüşmeler 2012-2013 öğretim yılının ikinci yarısında belirlenen tarihlerde gerçekleştirilmiştir. Öğretme-öğrenme sürecinde beklenen öğretmen davranışlarının gerçekleşme düzeyini saptamak amacıyla yapılandırılmış gözlem formu kullanılmıştır. Gözlem sürecine ait veriler 2012-2013 eğitim-öğretim yılı 2. döneminin 12

haftası boyunca haftada 4' er saatten (12x4=48) toplam 48 saat İmam Hatip Ortaokulu 4. sınıfta görev yapan birer Arapça öğretmenin gözlenmesiyle elde edilmiştir.

3.5. Veri Analizi

İlköğretim 4. ve 5. sınıf Arapça dersi öğretim programına ilişkin öğrenci ve öğretmen görüşlerinin belirlenmesinde, öğrencilere uygulanan anketten elde edilen veriler kullanılmıştır. Öğrenci ve öğretmenlerin programa ilişkin görüşlerini yansıtan puanlar belirlenen değer sınır aralıkları ile karşılaştırılarak yorumlanmıştır. Kullanılan ölçek 5 dereceli ve 4 aralıklı olduğundan (4:5=0.8) sınır aralıkları 1'den başlayarak 5'e kadar 0.8 aralığında derecelendirilmiştir (1-1.8 "Hiç Katılmıyorum", 1.8-2.6 "Katılmıyorum", 2.6-3.4 "Kısmen Katılıyorum" 3.4-4.2 "Katılıyorum" ve 4.2-5.0 "Tamamen Katılıyorum"). Öğrencilerin programa ilişkin görüşleri arasında cinsiyet ve sınıf düzeyine göre anlamlı bir fark olup olmadığı t testi ile analiz edilmiştir. Öğretmenlerin programa ilişkin görüşleri arasında cinsiyet, öğrenim durumu ve mezun oldukları bölüm açısından anlamlı bir fark olup olmadığı t testi ile; mesleki kıdem açısından bir fark olup olmadığı ise ANOVA ile analiz edilmiştir. Anketin üçüncü ve dördüncü bölümünde yer alan açık uçlu sorulardan elde edilen verilerin analizinde yüzde ve frekans değerleri hesaplanmıştır. Öğretmenlerin programa ilişkin önerileri frekans değerleri esas alınarak en çok kabul görenden en az kabul görene doğru sıralanarak tablolaştırılmış ve yorumlanmıştır. Görüşme ile elde edilen verilerin analizinde betimsel içerik analizinden yararlanılmıştır. Bu amaçla görüşmeden elde edilen veriler, araştırmanın üçüncü alt problemi çerçevesinde belirlenen temalar doğrultusunda betimlenmiş ve bu betimlemeler yorumlanmıştır. Yorumlamada, öğretmenlerin programa ilişkin görüşlerini yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Öğretme sürecinde gerçekleşmesi beklenen öğretmen davranışlarını betimlemek amacıyla yapılandırılmış gözlem yoluyla elde edilen veriler analiz edilmiştir. Gözlem formunda yer alan öğretmen davranışlarının "Her zaman gözlendi", "Çoğu zaman gözlendi", "Ara sıra gözlendi" ve "Hiç gözlenmedi" derecelemesine göre frekans ve yüzdeleri hesaplanmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırmanın problemlerini test etmek amacıyla toplanan verilerin istatistiksel analizi sonucu elde edilen bulgulara, problem sırasına göre yer verilmiştir.

4.1. İlköğretim 4. ve 5.sınıf Arapça dersi öğretim programına ve ders materyallerine ilişkin öğrenci görüşleri cinsiyet ve sınıf düzeyi açısından farklılaşmakta mıdır? Problemine İlişkin Bulgular

Öğrencilerin cinsiyetlerine göre anketten elde ettikleri puanlara ait betimsel istatistikler ve bu anketten elde ettikleri puan ortalamaları arasındaki t-testi sonuçları Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9. Öğrencilerin Arapça Dersi Öğretim Programına ve Ders Materyallerine İlişkin Görüşlerinin Cinsiyete Göre t Testi Sonuçları

Cinsiyet	n	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Kız	301	49.37	0.89	337	0.37	0.52
Erkek	155	49.34	0.82			

Tablo 9 incelendiğinde, öğrencilerin Arapça öğretim programına ilişkin tutumları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir, $t(337)=0.37$, $p>.05$. Kız öğrencilerin Arapça öğretim programına ilişkin tutumları ($\bar{X}=49.37$), erkek öğrencilerin Arapça öğretim programına ilişkin tutumlarıyla ($\bar{X}=49.34$) oldukça yakın düzeydedir. Bu bulgu, öğrencilerin programa yönelik tutumları ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

Öğrencilerin sınıf düzeylerine göre anketten elde ettikleri puanlara ait betimsel istatistikler ve bu anketten elde ettikleri puan ortalamaları arasındaki t-testi sonuçları Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10. Öğrencilerin Arapça Dersi Öğretim Programına ve Ders Materyallerine İlişkin Görüşlerinin Sınıf Düzeyine Göre t Testi Sonuçları

Sınıf	n	$\bar{X}$	S	sd	t	p
4.sınıf	223	50.62	11.40	452	2.33	0.02
5. sınıf	233	48.15	11.15			

Tablo 10'a göre, öğrencilerin Arapça öğretim programına ilişkin tutumları sınıf düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir, $t(452)=2.33$, $p<.05$. 4. sınıftaki öğrencilerin Arapça öğretim programına ilişkin tutumları ($\bar{X}=50.62$), 5. sınıftaki öğrencilerin Arapça öğretim programına ilişkin tutumlarından ($\bar{X}=48.15$) daha olumludur. Bu bulgu, öğrencilerin programa yönelik tutumları ile sınıf düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir. Bunun 4. Sınıfta ilk kez Arapça dersi göreceğ olan öğrencilerin 5. Sınıftaki öğrencilere göre daha hevesli olmalarından; 5. Sınıftaki öğrencilerin ise Arapça dersinde zorlanıyor olma ihtimalinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

1.a.İlköğretim Arapça dersi öğretim programının kazanım boyutuna ilişkin öğrenci görüşleri cinsiyete ve sınıf düzeyine göre farklılaşmakta mıdır? Problemine İlişkin Bulgular

Öğrencilerin cinsiyetlerine göre programın kazanım boyutuna ilişkin elde ettikleri puanlara ait betimsel istatistikler ve bu anketten elde ettikleri puan ortalamaları arasındaki t-testi sonuçları Tablo 11'de verilmiştir.

Tablo 11. Arapça Dersi Öğretim Programının Kazanım Boyutuna İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Cinsiyete Göre t Testi Sonuçları

Cinsiyet	n	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Kız	301	7.63	2.04	300	0.11	0.89
Erkek	155	7.62	2.12			

Tablo 11 incelendiğinde, öğrencilerin Arapça öğretim programının kazanım boyutuna ilişkin görüşleri cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir, $t(300)=0.11$, $p>.05$.

Kız öğrencilerin Arapça öğretim programının kazanım boyutuna ilişkin görüşleri ($\bar{X}=7.63$), erkek öğrencilerin Arapça öğretim programının kazanım boyutuna ilişkin görüşleriyle ($\bar{X}=7.62$) oldukça yakın düzeydedir. Bu bulgu, öğrencilerin programın kazanım boyutuna yönelik görüşleri ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

Öğrencilerin sınıf düzeyine göre programın kazanım boyutuna ilişkin elde ettikleri puanlara ait betimsel istatistikler ve bu anketten elde ettikleri puan ortalamaları arasındaki t-testi sonuçları Tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 12. Arapça Dersi Öğretim Programının Kazanım Boyutuna İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Sınıf Düzeyine Göre t Testi Sonuçları

Sınıf	n	$\bar{X}$	S	sd	t	p
4.sınıf	223	7.77	2.08	454	0.17	0.45
5. sınıf	233	7.49	2.06			

Tablo 12’ye göre, öğrencilerin Arapça öğretim programının kazanım boyutuna ilişkin görüşleri sınıf düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir, $t(454)=0.17$, $p>.05$. 4. sınıf öğrencilerin Arapça öğretim programının kazanım boyutuna ilişkin görüşleri ($\bar{X}=7.77$), 5.sınıf öğrencilerin Arapça öğretim programının kazanım boyutuna ilişkin görüşleriyle ($\bar{X}=7.49$) oldukça yakın düzeydedir. Bu bulgu, öğrencilerin programın kazanım boyutuna yönelik görüşleri ile sınıf düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

1.b. İlköğretim Arapça dersi öğretim programının içerik boyutuna ilişkin öğrenci görüşleri cinsiyete ve sınıf düzeyine göre farklılaşmakta mıdır? Problemine İlişkin Bulgular

Öğrencilerin cinsiyetlerine göre programın içerik boyutuna ilişkin elde ettikleri puanlara ait betimsel istatistikler ve bu anketten elde ettikleri puan ortalamaları arasındaki t-testi sonuçları Tablo 13’de verilmiştir.

Tablo 13. Arapça Dersi Öğretim Programının İçerik Boyutuna İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Cinsiyete Göre t Testi Sonuçları

Cinsiyet	n	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Kız	301	8.02	2.14	329	0.37	0.69
Erkek	155	8.11	2.00			

Tablo 13 incelendiğinde, öğrencilerin Arapça öğretim programının içerik boyutuna ilişkin görüşleri cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir, $t(329)=0.37$, $p>.05$. Kız öğrencilerin Arapça öğretim programının içerik boyutuna ilişkin görüşleri ($\bar{X}=8.02$), erkek öğrencilerin Arapça öğretim programının içerik boyutuna ilişkin görüşleriyle ($\bar{X}=8.11$) oldukça yakın düzeydedir. Bu bulgu, öğrencilerin programın içerik boyutuna yönelik görüşleri ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

Öğrencilerin sınıf düzeyine göre programın içerik boyutuna ilişkin elde ettikleri puanlara ait betimsel istatistikler ve bu anketten elde ettikleri puan ortalamaları arasındaki t-testi sonuçları Tablo 14’de verilmiştir.

Tablo 14 Arapça Dersi Öğretim Programının İçerik Boyutuna İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Sınıf Düzeyine Göre t Testi Sonuçları

Sınıf	n	$\bar{X}$	S	sd	t	p
4.sınıf	223	8.09	2.07	453	0.56	1.56
5. sınıf	233	7.98	2.11			

Tablo 14 incelendiğinde, öğrencilerin Arapça öğretim programının içerik boyutuna ilişkin görüşleri sınıf düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir, $t(453)=0.56$, $p>.05$. 4. sınıf öğrencilerin Arapça öğretim programının içerik boyutuna ilişkin görüşleri ($\bar{X}=8.09$), 5.sınıf öğrencilerin Arapça öğretim programının içerik boyutuna ilişkin görüşleriyle ($\bar{X}=8.11$) oldukça yakın düzeydedir. Bu bulgu, öğrencilerin programın içerik boyutuna yönelik görüşleri ile sınıf düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

1.c. İlköğretim Arapça dersi öğretim programının öğretme- öğrenme boyutuna ilişkin öğrenci görüşleri cinsiyete ve sınıf düzeyine göre farklılaşmakta mıdır? Problemine İlişkin Bulgular

Öğrencilerin cinsiyetlerine göre programın öğretme- öğrenme boyutuna ilişkin elde ettikleri puanlara ait betimsel istatistikler ve bu anketten elde ettikleri puan ortalamaları arasındaki t-testi sonuçları Tablo 15’de verilmiştir.

Tablo 15. Arapça Dersi Öğretim Programının öğretme- öğrenme Boyutuna İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Cinsiyete Göre t Testi Sonuçları

Cinsiyet	n	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Kız	301	7.29	2.40	248	0.37	0.79
Erkek	155	7.40	3.14			

Tablo 15 incelendiğinde, öğrencilerin Arapça öğretim programının öğretme-öğrenme süreci boyutuna ilişkin görüşleri cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir, $t(430)=0.37$, $p>.05$. Kız öğrencilerin Arapça öğretim programının öğretme-öğrenme boyutuna ilişkin görüşleri ($\bar{X}=7.29$), erkek öğrencilerin Arapça öğretim programının öğrenme-öğretme süreci boyutuna ilişkin görüşleriyle ($\bar{X}=7.40$) oldukça yakın düzeydedir. Bu bulgu, öğrencilerin programın öğrenme öğretme süreci boyutuna yönelik görüşleri ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

Öğrencilerin sınıf düzeyine göre programın öğretme- öğrenme boyutuna ilişkin elde ettikleri puanlara ait betimsel istatistikler ve bu anketten elde ettikleri puan ortalamaları arasındaki t-testi sonuçları Tablo 16’da verilmiştir.

Tablo 16 Arapça Dersi Öğretim Programının öğretme- öğrenme Boyutuna İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Sınıf Düzeyine Göre t Testi Sonuçları

Sınıf	n	$\bar{X}$	S	sd	t	p
4.sınıf	223	7.79	2.88	430	3.65	0.00
5. sınıf	233	6.88	2.38			

Tablo 16 incelendiğinde, öğrencilerin Arapça öğretim programının öğrenme-öğretme sürecine ilişkin görüşleri sınıf düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir, $t(430)=3.65$, $p<.05$. 4. sınıftaki öğrencilerin Arapça öğretim programına ilişkin görüşleri ($\bar{X}=7.79$), 5. sınıftaki öğrencilerin Arapça öğretim programına ilişkin görüşlerinden ($\bar{X}=6.88$) daha olumludur. Bu bulgu, öğrencilerin programın öğretme-

öğrenme boyutuna yönelik görüşleri ile sınıf düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olduğu şeklinde yorumlanabilir.

1.d. İlköğretim Arapça dersi öğretim programının ölçme değerlendirme boyutuna ilişkin öğrenci görüşleri cinsiyete ve sınıf düzeyine göre farklılaşmakta mıdır? Problemine İlişkin Bulgular

Öğrencilerin cinsiyetlerine göre programın ölçme değerlendirme boyutuna ilişkin elde ettikleri puanlara ait betimsel istatistikler ve bu anketten elde ettikleri puan ortalamaları arasındaki t-testi sonuçları Tablo 17’de verilmiştir.

Tablo 17. Arapça Dersi Öğretim Programının Ölçme- Değerlendirme Boyutuna İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Cinsiyete Göre t Testi Sonuçları

Cinsiyet	n	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Kız	301	8.12	2.14	348	1.23	0.02
Erkek	155	7.38	1.88			

Tablo 17 incelendiğinde, öğrencilerin Arapça öğretim programının ölçme değerlendirme boyutuna ilişkin görüşleri cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir, $t(447)=2.39$, $p<.05$. Kız öğrencilerin Arapça öğretim programının ölçme-değerlendirme boyutuna ilişkin görüşleri ($\bar{X}=8.12$), erkek öğrencilerin Arapça öğretim programının ölçme değerlendirme boyutuna ilişkin görüşlerine ($\bar{X}=7.38$) göre daha olumludur. Bu bulgu, öğrencilerin programın ölçme değerlendirme boyutuna yönelik görüşleri ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Öğrencilerin sınıf düzeyine göre programın ölçme- değerlendirme boyutuna ilişkin elde ettikleri puanlara ait betimsel istatistikler ve bu anketten elde ettikleri puan ortalamaları arasındaki t-testi sonuçları Tablo 18’de verilmiştir.

Tablo 18 Arapça Dersi Öğretim Programının Ölçme- Değerlendirme Boyutuna İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Sınıf Düzeyine Göre t Testi Sonuçları

Sınıf	n	$\bar{X}$	S	sd	t	p
4.sınıf	223	8.44	1.87	447	2.39	0.00
5. sınıf	233	7.99	2.20			

Tablo 18 incelendiğinde, öğrencilerin Arapça öğretim programının ölçme değerlendirme boyutuna ilişkin görüşleri sınıf düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir, $t(447)=2.39$, $p<.05$. 4. sınıftaki öğrencilerin Arapça öğretim programının ölçme değerlendirme boyutuna ilişkin görüşleri ($\bar{X}=8.44$), 5. sınıftaki öğrencilerin Arapça öğretim programının ölçme değerlendirme boyutuna ilişkin görüşlerinden ($\bar{X}=7.99$) daha olumludur. Bu bulgu, öğrencilerin programın ölçme değerlendirme boyutuna yönelik görüşleri ile sınıf düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olduğu şeklinde yorumlanabilir.

1.e. İlköğretim Arapça ders kitabına ilişkin öğrenci görüşleri cinsiyete ve sınıf düzeyine göre farklılaşmakta mıdır? Problemine İlişkin Bulgular

Öğrencilerin cinsiyetlerine göre Arapça ders kitabına ilişkin elde ettikleri puanlara ait betimsel istatistikler ve bu anketten elde ettikleri puan ortalamaları arasındaki t-testi sonuçları Tablo 19’da verilmiştir.

Tablo 19 Arapça Ders Kitabına İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Cinsiyete Göre t Testi Sonuçları

Cinsiyet	n	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Kız	301	12.43	3.17	322	1.13	0.00
Erkek	155	11.09	3.05			

Tablo 19’a göre öğrencilerin Arapça ders kitabına ilişkin görüşleri cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir, $t(322)=1.13$, $p<.05$. Kız öğrencilerin Arapça ders kitabına ilişkin görüşleri ($\bar{X}=12.43$), erkek öğrencilerin Arapça ders kitabına ilişkin görüşlerine ($\bar{X}=11.09$) göre daha olumludur. Bu bulgu, öğrencilerin Arapça ders kitabına yönelik görüşleri ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Öğrencilerin sınıf düzeyine göre Arapça ders kitabına ilişkin elde ettikleri puanlara ait betimsel istatistikler ve bu anketten elde ettikleri puan ortalamaları arasındaki t-testi sonuçları Tablo 20’de verilmiştir.

Tablo 20 Arapça Ders Kitabına İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Sınıf Düzeyine Göre t Testi Sonuçları

Sınıf	n	$\bar{X}$	S	sd	t	p
4.sınıf	223	11.65	3.11	453	2.26	0.01
5. sınıf	233	10.49	3.12			

Tablo 20 incelendiğinde, öğrencilerin Arapça ders kitabına ilişkin görüşleri sınıf düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir, $t(453)=2.26$, $p<.05$. 4. sınıftaki öğrencilerin Arapça ders kitabına ilişkin görüşleri ($\bar{X}=11.65$), 5. sınıftaki öğrencilerin Arapça ders kitabına ilişkin görüşlerinden ($\bar{X}=10.49$) daha olumludur. Bu bulgu, öğrencilerin Arapça ders kitabına yönelik görüşleri ile sınıf düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olduğu şeklinde yorumlanabilir.

1.f. İlköğretim Arapça çalışma kitabına ilişkin öğrenci görüşleri cinsiyete ve sınıf düzeyine göre farklılaşmakta mıdır? Problemine İlişkin Bulgular

Öğrencilerin cinsiyetlerine göre Arapça çalışma kitabına ilişkin elde ettikleri puanlara ait betimsel istatistikler ve bu anketten elde ettikleri puan ortalamaları arasındaki t-testi sonuçları Tablo 21’de verilmiştir.

Tablo 21 Arapça Çalışma Kitabına İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Cinsiyete Göre t Testi Sonuçları

Cinsiyet	n	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Kız	301	6.84	2.56	333	0.16	2.05
Erkek	155	6.80	2.37			

Tablo 21 incelendiğinde, öğrencilerin Arapça çalışma kitabına ilişkin görüşleri cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir, $t(333)=0.16$, $p>.05$. Kız öğrencilerin Arapça çalışma kitabına ilişkin görüşleri ($\bar{X}=6.84$), erkek öğrencilerin Arapça çalışma kitabına ilişkin görüşleriyle ($\bar{X}=6.80$) oldukça yakın düzeydedir. Bu bulgu, öğrencilerin programın Arapça çalışma kitabına yönelik görüşleri ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

Öğrencilerin sınıf düzeyine göre Arapça çalışma kitabına ilişkin elde ettikleri puanlara ait betimsel istatistikler ve bu anketten elde ettikleri puan ortalamaları arasındaki t-testi sonuçları Tablo 22’de verilmiştir.

Tablo 22 Arapça Çalışma Kitabına İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Sınıf Düzeyine Göre t Testi Sonuçları

Sınıf	n	$\bar{X}$	S	sd	t	p
4.sınıf	223	6.86	2.69	436	0.23	1.12
5. sınıf	233	6.80	2.30			

Tablo 22 incelendiğinde, öğrencilerin Arapça çalışma kitabına ilişkin tutumları sınıf düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir, $t(436)=0.23$, $p>.05$. 4. sınıf öğrencilerin Arapça çalışma kitabına ilişkin tutumları ($\bar{X}=6.86$), 5.sınıf öğrencilerin Arapça çalışma kitabına ilişkin tutumlarıyla ($\bar{X}=6.80$) oldukça yakın düzeydedir. Bu bulgu, öğrencilerin programın Arapça çalışma kitabına yönelik tutumları ile sınıf düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

Ders kitabına ilişkin öğrenci görüşlerinin farklılaşırken çalışma kitabına ilişkin farklılaşmıyor olması; öğretmenlerin çalışma kitabını aktif bir şekilde öğrenme öğretme sürecine katmıyor olmasından kaynaklanıyor olabilir.

4.2. İlköğretim 4. sınıf Arapça dersi öğretim programına ve ders materyallerine ilişkin öğretmen görüşleri cinsiyet, mezun oldukları bölüm, öğrenim durumu ve mesleki kıdem açısından farklılaşmakta mıdır? Problemine İlişkin Bulgular

İlköğretim 4. sınıf Arapça dersi öğretim programına ve ders materyallerine ilişkin öğretmen görüşlerini belirlemek amacıyla yapılan t testi ve ANOVA sonuçları tablollaştırılarak verilmiştir.

2.a.İlköğretim 4. Sınıf Arapça dersi öğretim programına ilişkin öğretmen görüşleri cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır? Problemine İlişkin Bulgular

Öğretmenlerin cinsiyetlerine göre anketten elde ettikleri puanlara ait betimsel istatistikler ve bu anketten elde ettikleri puan ortalamaları arasındaki t-testi sonuçları Tablo 23’de verilmiştir.

Tablo 23 Öğretmenlerin İlköğretim 4. Sınıf Arapça Dersi Öğretim Programına ve Ders Materyallerine İlişkin Görüşlerinin Cinsiyete Göre t Testi Sonuçları

Cinsiyet	n	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Kadın	15	279.66	54.53	27	0.21	0.99
Erkek	15	284.06	56.50			

Tablo 23 incelendiğinde, öğretmenlerin İlköğretim Arapça dersi 4. Sınıf öğretim programına ilişkin görüşleri cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir, $t(27)=0.21$, $p>.05$. Bayan öğretmenlerin 4. Sınıf Arapça öğretim programına ilişkin görüşleri ($\bar{X}=279.66$), erkek öğretmenlerin 4. Sınıf Arapça öğretim programına ilişkin görüşleriyle ($\bar{X}=284.06$) oldukça yakın düzeydedir. Bu bulgu, öğretmenlerin 4. Sınıf Arapça öğretim programına yönelik görüşleri ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

2.b. İlköğretim 4. Sınıf Arapça dersi öğretim programına ilişkin öğretmen görüşleri mezun oldukları bölüme göre farklılaşmakta mıdır? Problemine İlişkin Bulgular

Öğretmenlerin mezun oldukları bölüme göre anketten elde ettikleri puanlara ait betimsel istatistikler ve bu anketten elde ettikleri puan ortalamaları arasındaki t-testi sonuçları Tablo 24’de verilmiştir.

Tablo 24 Öğretmenlerin İlköğretim 4. Sınıf Arapça Dersi Öğretim Programına ve Ders Materyallerine İlişkin Görüşlerinin Mezun Oldukları Bölüme Göre t Testi Sonuçları

Bölüm	n	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Arapça öğretmenliği	16	259.37	65.73	23	1.35	0.01
İlahiyat	14	296.14	35.43			

Tablo 24 incelendiğinde, öğretmenlerin İlköğretim 4. Sınıf Arapça dersi öğretim programına ilişkin görüşleri mezun oldukları bölüme göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. $t(23)=1.35$, $p<.05$. İlahiyat mezunu olan öğretmenlerin görüşleri ($\bar{X}=296.14$), Arapça öğretmenliği/ bölümü mezunu olan öğretmenlerin görüşlerinden ($\bar{X}=259.37$) daha olumludur. Bu bulgu, öğretmenlerin 4. Sınıf Arapça dersi öğretim programına yönelik görüşleri ile mezun oldukları bölüm arasında anlamlı bir ilişki olduğu şeklinde yorumlanabilir. Bu durumun, Arapça Öğretmenliği mezunlarının İlahiyat Fakültesi mezunlarına göre alana daha hakim olmalarından ve daha eleştirel yaklaşımlarından kaynaklandığı düşünülmektedir.

2.c. İlköğretim 4. Sınıf Arapça dersi öğretim programına ilişkin öğretmen görüşleri öğrenim durumuna göre farklılaşmakta mıdır? Problemine İlişkin Bulgular

Öğretmenlerin öğrenim durumuna göre anketten elde ettikleri puanlara ait betimsel istatistikler ve bu anketten elde ettikleri puan ortalamaları arasındaki t-testi sonuçları Tablo 25’de verilmiştir.

Tablo 25 Öğretmenlerin İlköğretim 4. Sınıf Arapça Dersi Öğretim Programına ve Ders Materyallerine İlişkin Görüşlerinin Öğrenim Durumuna Göre t Testi Sonuçları

Öğrenim Durumu	n	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Lisans	17	287.70	42.43	18	1.66	0.05
Yüksek Lisans	13	224.23	68.52			

Tablo 25 incelendiğinde, öğretmenlerin İlköğretim 4. Sınıf Arapça dersi öğretim programına ilişkin görüşleri öğrenim durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. $t(18)= 1.66$, $p<.05$. Lisans mezunu olan öğretmenlerin görüşleri ($\bar{X}=287.70$), yüksek lisans mezunu olan öğretmenlerin görüşlerinden ($\bar{X}=224.23$) daha olumludur. Bu bulgu, öğretmenlerin 4. Sınıf Arapça dersi öğretim programına yönelik görüşleri ile öğrenim durumları arasında anlamlı bir ilişki olduğu şeklinde yorumlanabilir. Bu durumun, Yüksek lisans mezunlarının lisans mezunlarına göre alana daha hakim olmalarından ve daha eleştirel yaklaşımlarından kaynaklandığı düşünülmektedir.

2.d. İlköğretim 4. Sınıf Arapça dersi öğretim programına ilişkin öğretmen görüşleri mesleki kıdeme göre farklılaşmakta mıdır? Problemine İlişkin Bulgular

Öğretmenlerin mesleki kıdeme göre anketten elde ettikleri puanlara ait betimsel istatistikler ve bu anketten elde ettikleri puan ortalamaları arasındaki t-testi sonuçları Tablo 26’da verilmiştir.

Tablo 26 Öğretmenlerin İlköğretim 4. Sınıf Arapça Dersi Öğretim Programına ve Ders Materyallerine İlişkin Görüşlerinin Mesleki Kıdeme Göre ANOVA Sonuçları

Kıdem	n	$\bar{X}$	S	sd	F	p
1-10	14	285.42	49.15	18	0.41	0.66
10-20	6	263.50	46.63			
20 ve üzeri	10	287.90	68.01			

Tablo 26 incelendiğinde, öğretmenlerin İlköğretim 4. Sınıf Arapça dersi öğretim programına ilişkin görüşleri mesleki kıdeme göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. $F(2,27)= 0.41, p>.05$. mesleki kıdemleri 1- 10 yıl arası olan öğretmenlerin 4. Sınıf Arapça öğretim programına ilişkin görüşleri ($\bar{X}=285.42$), mesleki kıdemleri 10- 20 yıl arası olan öğretmenlerin 4. Sınıf Arapça öğretim programına ilişkin görüşleriyle ($\bar{X}=263.50$) ve mesleki kıdemleri 21 yıl ve üzeri olan öğretmenlerin 4. Sınıf Arapça öğretim programına ilişkin görüşleriyle ($\bar{X}=287.90$) oldukça yakın düzeydedir. Bu bulgu, öğretmenlerin 4. Sınıf Arapça öğretim programına yönelik görüşleri ile mesleki kıdemleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

4.3. İlköğretim 5. sınıf Arapça dersi öğretim programına ve ders materyallerine ilişkin öğretmen görüşleri cinsiyet, mezun oldukları bölüm, öğrenim durumu ve mesleki kıdem açısından farklılaşmakta mıdır? Problemine İlişkin Bulgular

İlköğretim 5. sınıf Arapça dersi öğretim programına ve ders materyallerine ilişkin öğretmen görüşlerini belirlemek amacıyla yapılan t testi ve ANOVA sonuçları tablollaştırılarak verilmiştir.

3.a. İlköğretim 5. Sınıf Arapça dersi öğretim programına ilişkin öğretmen görüşleri cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır? Problemine İlişkin Bulgular

Öğretmenlerin cinsiyetlerine göre anketten elde ettikleri puanlara ait betimsel istatistikler ve bu anketten elde ettikleri puan ortalamaları arasındaki t-testi sonuçları Tablo 27'de verilmiştir.

Tablo 27 Öğretmenlerin İlköğretim 5. Sınıf Arapça Dersi Öğretim Programına ve Ders Materyallerine İlişkin Görüşlerinin Cinsiyete Göre t Testi Sonuçları

Cinsiyet	n	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Kadın	15	273.86	43.15	27	0.53	0.65
Erkek	15	281.60	36.33			

Tablo 27 incelendiğinde, öğretmenlerin İlköğretim Arapça dersi 5. Sınıf öğretim programına ilişkin görüşleri cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. $t(27)=0.53, p>.05$. Bayan öğretmenlerin 5. Sınıf Arapça öğretim programına ilişkin görüşleri ($\bar{X}=273.86$), erkek öğretmenlerin 5. Sınıf Arapça öğretim programına ilişkin görüşleriyle ($\bar{X}=281.60$) oldukça yakın düzeydedir. Bu bulgu, öğretmenlerin 5. Sınıf

Arapça öğretim programına yönelik görüşleri ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

3.b. İlköğretim 5. Sınıf Arapça dersi öğretim programına ilişkin öğretmen görüşleri mezun oldukları bölüme göre farklılaşmakta mıdır? Problemine İlişkin Bulgular

Öğretmenlerin mezun oldukları bölüme göre anketten elde ettikleri puanlara ait betimsel istatistikler ve bu anketten elde ettikleri puan ortalamaları arasındaki t-testi sonuçları Tablo 28’de verilmiştir.

Tablo 28 Öğretmenlerin İlköğretim 5. Sınıf Arapça Dersi Öğretim Programına ve Ders Materyallerine İlişkin Görüşlerinin Mezun Oldukları Bölüme Göre t Testi Sonuçları

Bölüm	n	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Arapça öğretmenliği	16	261.87	49.31	19	1.75	0.01
İlahiyat	14	290.14	18.15			

Tablo 28 incelendiğinde, öğretmenlerin İlköğretim 5. Sınıf Arapça dersi öğretim programına ilişkin görüşleri mezun oldukları bölüme göre anlamlı bir farklılık göstermektedir, $t(19)=1.75$, $p<.05$. İlahiyat mezunu olan öğretmenlerin görüşleri ($\bar{X}=290.14$), Arapça öğretmenliği/ bölümü mezunu olan öğretmenlerin görüşlerinden ($\bar{X}=261.87$) daha olumludur. Bu bulgu, öğretmenlerin 5. Sınıf Arapça dersi öğretim programına yönelik görüşleri ile mezun oldukları bölüm arasında anlamlı bir ilişki olduğu şeklinde yorumlanabilir. Bu durumun, Arapça Öğretmenliği mezunlarının İlahiyat Fakültesi mezunlarına göre alana daha hakim olmalarından ve daha eleştirel yaklaşımlarından kaynaklandığı düşünülmektedir.

3.c. İlköğretim 5. Sınıf Arapça dersi öğretim programına ilişkin öğretmen görüşleri öğrenim durumuna göre farklılaşmakta mıdır? Problemine İlişkin Bulgular

Öğretmenlerin öğrenim durumuna göre anketten elde ettikleri puanlara ait betimsel istatistikler ve bu anketten elde ettikleri puan ortalamaları arasındaki t-testi sonuçları Tablo 29’da verilmiştir.

Tablo 29 Öğretmenlerin İlköğretim 5. Sınıf Arapça Dersi Öğretim Programına ve Ders Materyallerine İlişkin Görüşlerinin Öğrenim Durumuna Göre t Testi Sonuçları

Öğrenim Durumu	n	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Lisans	17	288.23	29.13	18	1.72	0.00
Yüksek Lisans	13	214.00	47.52			

Tablo 29 incelendiğinde, öğretmenlerin İlköğretim 5. Sınıf Arapça dersi öğretim programına ilişkin görüşleri öğrenim durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir, $t(18)= 1.72$, $p<.05$. Lisans mezunu olan öğretmenlerin görüşleri ($\bar{X}=288.23$), yüksek lisans mezunu olan öğretmenlerin görüşlerinden ($\bar{X}=214.00$) daha olumludur. Bu bulgu, öğretmenlerin 5. Sınıf Arapça dersi öğretim programına yönelik görüşleri ile öğrenim durumları arasında anlamlı bir ilişki olduğu şeklinde yorumlanabilir. Bu durumun, Yüksek lisans mezunlarının lisans mezunlarına göre alana daha hakim olmalarından ve daha eleştirel yaklaşımlarından kaynaklandığı düşünülmektedir.

3.d. İlköğretim 5. Sınıf Arapça dersi öğretim programına ilişkin öğretmen görüşleri mesleki kıdeme göre farklılaşmakta mıdır? Problemine İlişkin Bulgular

Öğretmenlerin mesleki kıdeme göre anketten elde ettikleri puanlara ait betimsel istatistikler ve bu anketten elde ettikleri puan ortalamaları arasındaki t-testi sonuçları Tablo 30'da verilmiştir.

Tablo 30 Öğretmenlerin İlköğretim 5. Sınıf Arapça Dersi Öğretim Programına ve Ders Materyallerine İlişkin Görüşlerinin Mesleki Kıdeme Göre ANOVA Sonuçları

Kıdem	n	$\bar{X}$	S	sd	F	p
1-10	14	288.92	27.92	29	1.89	0.17
10-20	6	252.66	36.56			
20 ve üzeri	10	277.10	50.16			

Tablo 30 incelendiğinde, öğretmenlerin İlköğretim 5. Sınıf Arapça dersi öğretim programına ilişkin görüşleri mesleki kıdeme göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. $F(2,27)=1.89$, $p>.05$. mesleki kıdemleri 1- 10 yıl arası olan öğretmenlerin 4. Sınıf Arapça öğretim programına ilişkin görüşleri ($\bar{X}=288.92$), mesleki kıdemleri 10- 20 yıl arası olan öğretmenlerin 4. Sınıf Arapça öğretim programına ilişkin görüşleriyle ($\bar{X}=252.66$) ve mesleki kıdemleri 21 yıl ve üzeri olan öğretmenlerin 4. Sınıf Arapça öğretim programına ilişkin görüşleriyle ($\bar{X}=277.10$) oldukça yakın düzeydedir. Bu bulgu, öğretmenlerin 5.

Sınıf Arapça öğretim programına yönelik görüşleri ile mesleki kıdemleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

Arapça dersi öğretim programına yönelik öğretmen görüşlerine ilişkin ortalamalar

Öğretmenlerin İlköğretim 4. ve 5.sınıf Arapça dersi öğretim programına ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla elde edilen veriler ankette yer alan başlıklar doğrultusunda sunulmuştur. Hazırlanan anket formu 5 dereceli ve 4 aralıklı olduğundan sınır aralıkları 1'den başlayarak 5'e kadar derecelendirilmiştir (1-1.8 "Hiç Katılmıyorum", 1.8-2.6 "Katılmıyorum", 2.6-3.4 "Kısmen Katılıyorum" 3.4-4.2 "Katılıyorum" ve 4.2-5.0 "Tamamen Katılıyorum"). Bu bölümde anketin her bir bölümü için öğretmenlerin önce 4. Sınıf Arapça programına yönelik verdikleri cevapların; ardından 5. Sınıf Arapça programına yönelik verdikleri cevapların ortalamaları verilerek yorumlanmıştır.

İlköğretim 4. sınıf Arapça dersi öğretim programının kazanımlarına ilişkin öğretmenlerin görüşlerine ilişkin değerler tablo 31'de sunulmuştur.

Tablo 31 İlköğretim 4. sınıf Arapça dersi öğretim programının kazanımlarına ilişkin öğretmen görüşleri ve ortalamaları

Sıra	Kazanıma İlişkin Maddeler	$\bar{X}$
1	Arapça programının genel amaçları ile tutarlıdır	3.83
2	Arapçaya yönelik olumlu duyuşsal özellikleri geliştirici niteliktedir.	3.56
3	Gerçekleştirilebilir niteliktedir.	3.97
4	Açık ve anlaşılır olarak ifade edilmiştir	4.03
5	Öğrencinin dinleme becerisini geliştirmesine yol gösterici niteliktedir.	3.60
6	Öğrencinin okuma becerisini geliştirmesine yol gösterici niteliktedir.	3.83
7	Öğrencinin yazma becerisini geliştirmesine yol gösterici niteliktedir.	3.56
8	Öğrencinin konuşma becerisini geliştirmesine yol gösterici niteliktedir.	3.17
9	Gözlenebilir ve ölçülebilir niteliktedir.	3.87
10	Günlük yaşamda kullanılabilir niteliktedir.	3.80
11	Kendi içerisinde tutarlı bir sıra izlemektedir.	3.67
12	Öğrencinin yabancı dil öğrenme düzeyine uygundur.	3.77

13	Kazanımlar dinleme becerisini geliştirebilmek için yeterli sayıdadır.	3.48
14	Kazanımlar okuma becerisini geliştirebilmek için yeterli sayıdadır.	3.68
15	Kazanımlar yazma becerisini geliştirebilmek için yeterli sayıdadır.	3.74
16	Kazanımlar konuşma becerisini geliştirebilmek için yeterli sayıdadır.	3.10

Tablo 31 araştırmaya katılan 4. Sınıf Arapça öğretmenlerinin programda hedeflenen kazanımlara yönelik görüşlerinin her bir madde için ortalamasını yansıtmaktadır. Tablo incelendiğinde, öğretmenlerin ‘Öğrencinin konuşma becerisini geliştirmesine yol gösterici niteliktedir’ (madde 8) ile “Öğrencinin kültürler arası farkı algılamasını sağlayıcı niteliktedir” maddesi (madde 16) dışındaki bütün maddelere “Katılıyorum” şeklinde görüş bildirdikleri gözlemlenmektedir.

İlköğretim 4. sınıf Arapça dersi öğretim programının içeriğine yönelik öğretmenlerin görüşleri tablo 32’de sunulmuştur.

Tablo 32 İlköğretim 4. sınıf Arapça dersi öğretim programının içeriğine ilişkin öğretmen görüşleri ve ortalamaları

Sıra	İçeriğe İlişkin Maddeler	$\bar{X}$
1	Kazanımlara uygun olarak hazırlanmıştır.	3.80
2	Öğrencinin ilgi ve ihtiyaçlarına uygundur.	3.93
3	Öğrencinin gelişim özelliklerine uygundur.	3.73
4	Basitten karmaşığa, somuttan soyuta öğretim ilkelerine uygun niteliktedir.	3.80
5	Günlük hayatta kullanılabilir bilgiler içermektedir.	4.03
6	Kazanımlara ulaşılmasını sağlayıcı niteliktedir.	3.57
7	Kendi içinde tutarlıdır.	3.43
8	Öğrencinin kendi öğrenmesini sağlayıcı niteliktedir.	3.46
9	Öğrencinin kültürler arası farkı algılamasını sağlayıcı niteliktedir.	3.43

Tablo 32 incelendiğinde öğretmenlerin programın içeriğiyle ilgili görüşlerini belirlemeye yönelik bütün maddelere katıldıkları gözlemlenmektedir.

İlköğretim 4. sınıf Arapça dersi öğretim programının araç ve gereçlerine yönelik öğretmenlerin görüşleri tablo 33’de sunulmuştur.

Tablo 33 İlköğretim 4. sınıf Arapça dersi öğretim programının araç- gereçlerine ilişkin öğretmen görüşleri ve ortalamaları

Sıra	Araç Gereçlere İlişkin Maddeler	$\bar{X}$
1	Kazanımlara ulaşılmasını sağlayıcı niteliktedir.	3.13
2	Öğrencinin derse aktif katılımını mümkün kılmaktadır.	3.43
3	Öğrencinin derse ilgisini arttırıcı niteliktedir.	3.27
4	Öğrencinin düzeyine uygundur.	3.33
5	Öğretmenlere yeterince rehberlik etmektedir.	2.89
6	Öğrencinin öğrendiği bilgileri pekiştirmesini sağlayıcı niteliktedir.	3.23

Tablo 33 incelendiğinde öğretmenlerin programın araç ve gereçlerine yönelik görüşlerini “Kısmen Katılıyorum” şeklinde ifade ettikleri gözlemlenmektedir.

İlköğretim 4. sınıf Arapça dersi öğretim programının etkinliklerine yönelik öğretmenlerin görüşleri tablo 34’de sunulmuştur.

Tablo 34 İlköğretim 4. sınıf Arapça dersi öğretim programının etkinliklerine ilişkin öğretmen görüşleri ve ortalamaları

Sıra	Etkinliklere İlişkin Maddeler	$\bar{X}$
1	Öğrencinin kendi öğrenmesini sağlayıcı niteliktedir.	2.77
2	Öğrencinin aktif olarak derse katılımını sağlayıcı niteliktedir.	3.31
3	Öğrenmelerin kalıcılığını sağlayıcı niteliktedir.	3.17
4	Programda belirtilen kazanımlara ulaşılmasını mümkün kılmaktadır.	3.20
5	Öğrencinin düzeyine uygundur.	3.10
6	Öğrencinin dinleme becerisini geliştirmesini sağlayıcı niteliktedir.	2.60
7	Öğrencinin okuma becerisini geliştirmesini sağlayıcı niteliktedir.	2.73
8	Öğrencinin yazma becerisini geliştirmesini sağlayıcı niteliktedir.	2.50
9	Öğrencinin konuşma becerisini geliştirmesini sağlayıcı niteliktedir.	2.53
10	Sınıfta uygulanabilir niteliktedir.	2.50
11	Öğrenciyi merkeze alır niteliktedir.	2.53

Tablo 34 incelendiğinde öğretmenlerin 4. Sınıf Arapça programı ile ilgili olarak ‘Öğrencinin yazma becerisini geliştirmesini sağlayıcı niteliktedir’ (madde 39), ‘Öğrencinin konuşma becerisini geliştirmesini sağlayıcı niteliktedir’ (madde 40) ‘Sınıfta uygulanabilir niteliktedir (madde 41) ‘Öğrenciyi merkeze alır niteliktedir’ (madde 42) ve ‘Dilin günlük yaşamdaki kullanımına ilişkin yeterince örnek içermektedir’ (madde 43) maddelerine “Katılmıyorum” şeklinde görüş bildirirken diğer maddelere ise kısmen katıldıklarını belirtmişlerdir.

İlköğretim 4. sınıf Arapça dersi öğretim programının ölçme ve değerlendirme boyutuna yönelik öğretmenlerin görüşleri tablo 35’ de sunulmuştur.

Tablo 35 İlköğretim 4. sınıf Arapça dersi öğretim programının ölçme değerlendirmesine ilişkin öğretmen görüşleri ve ortalamaları

Sıra	Ölçme Değerlendirmeye İlişkin Maddeler	$\bar{X}$
1	Programda geliştirilmesi hedeflenen dinleme becerisinin yoklanmasında yeterlidir.	3.26
2	Programda geliştirilmesi hedeflenen okuma becerisinin yoklanmasında yeterlidir.	3.33
3	Programda geliştirilmesi hedeflenen yazma becerisinin yoklanmasında yeterlidir.	3.33
4	Programda geliştirilmesi hedeflenen konuşma becerisinin yoklanmasında yeterlidir.	3.27
5	Programda önerilen ölçme ve değerlendirme araçları programın amaçlarına hizmet etmektedir.	3.33
6	Öğrencinin kendisini değerlendirmesini sağlayıcı niteliktedir.	3.97
7	Programda sınama durumlarına ilişkin yeterince örnek yer almaktadır.	3.10

Tablo 35 incelendiğinde öğretmenlerin “Öğrencinin kendisini değerlendirmesini sağlayıcı niteliktedir” (madde 49) maddesi dışındaki tüm maddelere “Katılmıyorum” şeklinde cevap verdikleri gözlemlenmektedir.

İlköğretim 4. sınıf Arapça ders kitabına yönelik öğretmenlerin görüşlerine ilişkin değerler tablo 36’da sunulmuştur.

Tablo 36 İlköğretim 4. sınıf Arapça ders kitabına ilişkin öğretmen görüşleri ve ortalamaları

Sıra	Ders Kitabına İlişkin Maddeler	$\bar{X}$
1	Ders kitabının genel görünüşü öğrencileri öğrenmeye özendirilmektedir.	3.70
2	Ders kitabının düzeni, kullanımını kolaylaştıracak şekilde tasarlanmıştır.	3.57
3	Ders kitabında kullanılan yazı büyüklüğü ve biçimi öğrencilerin kolay okuyabileceği düzeydedir.	3.97
4	Ders kitabının içerisinde kitabın kullanımına ilişkin yeterli açıklama bulunmaktadır.	3.10
5	Ders kitabında yer alan sözlük öğrencilerin kelime dağarcıklarını geliştirmelerine yardımcı olacak niteliktedir.	2.93
6	Ders kitabında kullanılan görseller (resim, tablo, grafik, çizelge ve şekiller) öğrencilerin ilgisini çekebilecek nitelikte olup uygun yerlerde kullanılmıştır.	3.47
7	Ders kitabında kullanılan içerik öğrencilerin ihtiyaçlarına cevap verebilecek niteliktedir.	3.17
8	Ders kitabının içeriği gerçek yaşamda işe yarar niteliktedir.	2.23
9	Ders kitabındaki okuma parçaları öğrencileri yaş, gelişim özellikleri ve ilgilerine uygundur.	3.60
10	Ders kitabındaki okuma parçaları öğrencilerin eğitim ihtiyaçlarını karşılayacak niteliktedir.	3.40
11	Ders kitabında öğrencilerin öğrenmelerini sağlayacak alıştırmalar / etkinliklere yer verilmiştir.	3.10
12	Ders kitabındaki etkinlikler öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarına uygundur.	3.27
13	Ders kitabındaki etkinlikler öğrencilerin dört dil becerisini dengeli olarak geliştirmesine yardımcı olacak niteliktedir.	3.00
14	Ders kitabındaki dilbilgisi yapıları basitten karmaşığa, kolaydan zora doğru verilmiştir.	3.33
15	Ders kitabında öğrencilerin Arapça dinleme becerisinin gelişmesini destekleyen yeterli etkinlik / alıştırmaya yer verilmiştir.	2.97
16	Ders kitabında öğrencilerin Arapça konuşma becerisinin gelişmesini destekleyen yeterli etkinlik / alıştırmaya yer verilmiştir.	3.00
17	Ders kitabında öğrencilerin Arapça okuma becerisinin gelişmesini destekleyen yeterli etkinlik / alıştırmaya yer verilmiştir.	3.20
18	Ders kitabında öğrencilerin Arapça yazma becerisinin gelişmesini	3.13

destekleyen yeterli etkinlik / alıştırma yer verilmiştir.

- 19 Ders kitabında kelimelerin telaffuzlarını öğrenmeyi kolaylaştırıcı etkinlik / 2.97 alışırmalara yer verilmiştir.

Tablo 36 incelendiğinde öğretmenlerin ‘Ders kitabının genel görünüşü öğrencileri öğrenmeye özendirir’ (madde 53), ‘Ders kitabının düzeni, kullanımını kolaylaştıracak şekilde tasarlanmıştır’ (madde 54), ‘Ders kitabında kullanılan yazı büyüklüğü ve biçimi öğrencilerin kolay okuyabileceği düzeydedir’ (madde 55) ve ‘Ders kitabındaki okuma parçaları öğrencileri yaş, gelişim özellikleri ve ilgilerine uygundur’ (madde 61) maddelerine ‘katılıyorum’ şeklinde cevap verdikleri gözlemlenmektedir. Öğretmenler programın ölçme ve değerlendirme boyutuna yönelik diğer maddeler için ‘‘Kısmen Katılıyorum’’ şeklinde görüş bildirmişlerdir.

İlköğretim 4. sınıf Arapça çalışma kitabı yönelik öğretmenlerin görüşlerine ilişkin değerler tablo 37’de sunulmuştur.

Tablo 37 İlköğretim 4. sınıf Arapça çalışma kitabına ilişkin öğretmen görüşleri ve ortalamaları

Sıra	Çalışma Kitabına İlişkin Maddeler	$\bar{X}$
1	Çalışma kitabının düzeni, kullanımını kolaylaştıracak şekilde tasarlanmıştır.	3.40
2	Çalışma kitabında öğrencilere verilen yönergeler açık ve anlaşılır bir dille yazılmıştır.	3.33
3	Çalışma kitabındaki etkinlikler / alıştırmalar öğrencilerin gelişim ve öğrenme düzeylerine uygundur.	3.37
4	Çalışma kitabındaki etkinlikler / alıştırmalar öğrencilerin ilgisini çekebilecek niteliktedir.	3.37
5	Çalışma kitabındaki etkinlikler / alıştırmalar öğrencilerin öğrenme isteklerini artırarak güdülenmelerini sağlamaktadır.	3.17
6	Çalışma kitabında öğrencilerin kelime öğrenimini artıracak yeterli alıştırmaya yer verilmiştir.	3.20
7	Çalışma kitabındaki etkinlikler öğrencilerin dört dil becerisini dengeli olarak geliştirmesine yardımcı olacak niteliktedir.	3.10
8	Çalışma kitabında öğrencilerin iletişim becerilerinin gelişmesini destekleyen gerçek durumlara dayalı alıştırmalara yer verilmiştir.	2.93

Tablo 37 incelendiğinde öğretmenlerin tüm maddelere “Kısmen katılmıyorum” şeklinde cevap verdikleri gözlemlenmektedir.

İlköğretim 4. sınıf Arapça öğretmen kitabına yönelik öğretmenlerin görüşlerine ilişkin değerler tablo 38’de sunulmuştur.

Tablo 38 İlköğretim 4. sınıf Arapça öğretmen kitabına ilişkin öğretmen görüşleri ve ortalamaları

Sıra	Öğretmen Kitabına İlişkin Maddeler	$\bar{X}$
1	Öğretmen kitabının düzeni, kullanımını kolaylaştıracak şekilde tasarlanmıştır.	3.10
2	Öğretmen kitabında, öğretmenlerin araştırma yapmalarına imkan veren kaynakça bölümü bulunmaktadır.	2.90
3	Öğretmen kitabında ders kitabının kullanımına ilişkin yeterli açıklama bulunmaktadır.	3.57
4	Öğretmen kitabı her ders için öğretmenlere yardımcı olabilecek yöntem bilgisi sunmaktadır.	2.40
5	Öğretmen kitabında öğretmenlere kaynak teşkil edecek yeterli sayıda ek alıştırmalar bulunmaktadır.	2.43
6	Öğretmen kitabı öğrencilerin derse katılımlarının sağlanmasında öğretmene yardımcı olmaktadır.	2.60
7	Öğretmen kitabı öğretmenlerin öğretim becerilerini geliştirmelerine yönelik güven kazanmaları konusunda öğretmenlere rehberlik etmektedir.	2.53
8	Öğretmen kitabında her bölüm için süreç değerlendirme testlerine yer verilmektedir.	2.43
9	Öğretmen kitabında dersteki uygulamaların değerlendirilmesine yönelik faydalı öneriler bulunmaktadır.	2.30
10	Öğretmen kitabında öğrenci başarısının değerlendirilmesine yönelik faydalı öneriler bulunmaktadır.	2.33
11	Öğretmen kitabında hedef dilin (Arapça) kültürel özellikleri ile ilgili yardımcı olacak gerekli açıklamalar bulunmaktadır.	2.27

Tablo 38 incelendiğinde öğretmenlerin ‘Öğretmen kitabının düzeni, kullanımını kolaylaştıracak şekilde tasarlanmıştır’ (madde 80), ‘Öğretmen kitabında, öğretmenlerin araştırma yapmalarına imkân veren kaynakça bölümü bulunmaktadır’ (madde 81), ‘Öğretmen kitabında ders kitabının kullanımına ilişkin yeterli açıklama bulunmaktadır’ (madde 82) maddelerine ‘kısmen katılıyorum’ şeklinde cevap verdikleri

gözlemlenmektedir. Öğretmenler öğretmen kitabına yönelik diğer maddeler için ‘katılmıyorum’ şeklinde görüş bildirmişlerdir.

İlköğretim 5. sınıf Arapça dersi öğretim programının kazanımlarına ilişkin öğretmenlerin görüşlerine ilişkin değerler tablo 39’da sunulmuştur.

Tablo 39 İlköğretim 5. sınıf Arapça dersi öğretim programının kazanımlarına ilişkin öğretmen görüşleri ve ortalamaları

Sıra	Kazanıma İlişkin Maddeler	$\bar{X}$
1	Arapça programının genel amaçları ile tutarlıdır	3.80
2	Arapçaya yönelik olumlu duyuşsal özellikleri geliştirici niteliktedir.	3.43
3	Gerçekleştirilebilir niteliktedir.	4.06
4	Açık ve anlaşılır olarak ifade edilmiştir	4.97
5	Öğrencinin dinleme becerisini geliştirmesine yol gösterici niteliktedir.	3.93
6	Öğrencinin okuma becerisini geliştirmesine yol gösterici niteliktedir.	3.90
7	Öğrencinin yazma becerisini geliştirmesine yol gösterici niteliktedir.	3.67
8	Öğrencinin konuşma becerisini geliştirmesine yol gösterici niteliktedir.	3.47
9	Gözlenebilir ve ölçülebilir niteliktedir.	3.83
10	Günlük yaşamda kullanılabilir niteliktedir.	4.06
11	Kendi içerisinde tutarlı bir sıra izlemektedir.	4.03
12	Öğrencinin yabancı dil öğrenme düzeyine uygundur.	3.97
13	Kazanımlar dinleme becerisini geliştirebilmek için yeterli sayıdadır.	3.57
14	Kazanımlar okuma becerisini geliştirebilmek için yeterli sayıdadır.	3.57
15	Kazanımlar yazma becerisini geliştirebilmek için yeterli sayıdadır.	3.83
16	Kazanımlar konuşma becerisini geliştirebilmek için yeterli sayıdadır.	3.57

Tablo 39 incelendiğinde, öğretmenlerin ‘Açık ve anlaşılır olarak ifade edilmiştir’ (madde 4) maddesi ile ilgili ‘tamamen katılıyorum’ şeklinde görüş bildirdikleri görülmektedir. Bunun dışındaki bütün maddelere “Katılıyorum” şeklinde görüş bildirdikleri gözlemlenmektedir.

İlköğretim 5. sınıf Arapça dersi öğretim programının içeriğine yönelik öğretmenlerin görüşleri tablo 40’da sunulmuştur.

Tablo 40. İlköğretim 5. sınıf Arapça dersi öğretim programının içeriğine ilişkin öğretmen görüşleri ve ortalamaları

Sıra	İçeriğe İlişkin Maddeler	$\bar{X}$
1	Kazanımlara uygun olarak hazırlanmıştır.	3.90
2	Öğrencinin ilgi ve ihtiyaçlarına uygundur.	4.10
3	Öğrencinin gelişim özelliklerine uygundur.	4.00
4	Basitten karmaşığa, somuttan soyuta öğretim ilkelerine uygun niteliktedir.	3.73
5	Günlük hayatta kullanılabilir bilgiler içermektedir.	4.03
6	Kazanımlara ulaşılmasını sağlayıcı niteliktedir.	3.63
7	Kendi içinde tutarlıdır.	4.90
8	Öğrencinin kendi öğrenmesini sağlayıcı niteliktedir.	3.40
9	Öğrencinin kültürler arası farkı algılamasını sağlayıcı niteliktedir.	3.33

Tablo 40 incelendiğinde öğretmenlerin programın içeriğine ilişkin ‘Kendi içinde tutarlıdır’ (madde 23) maddesine ‘Tamamen katılıyorum’ cevabı vermişlerdir. Programın içeriğiyle ilgili diğer maddelerin tamamına ise ‘Katılıyorum’ şeklinde cevap verdikleri gözlemlenmektedir.

İlköğretim 5. sınıf Arapça dersi öğretim programının araç ve gereçlerine yönelik öğretmenlerin görüşleri tablo 41’de sunulmuştur.

Tablo 41 İlköğretim 5. sınıf Arapça dersi öğretim programının araç- gereçlerine ilişkin öğretmen görüşleri ve ortalamaları

Sıra	Araç Gereçlere İlişkin Maddeler	$\bar{X}$
1	Kazanımlara ulaşılmasını sağlayıcı niteliktedir.	3.03
2	Öğrencinin derse aktif katılımını mümkün kılmaktadır.	3.17
3	Öğrencinin derse ilgisini arttırıcı niteliktedir.	3.17
4	Öğrencinin düzeyine uygundur.	3.44
5	Öğretmenlere yeterince rehberlik etmektedir.	3.43
6	Öğrencinin öğrendiği bilgileri pekiştirmesini sağlayıcı niteliktedir.	2.67

Tablo 41 incelendiğinde öğretmenlerin programın araç ve gereçlerine yönelik görüşlerini “Kısmen Katılıyorum” şeklinde ifade ettikleri gözlemlenmektedir.

İlköğretim 5. sınıf Arapça dersi öğretim programının etkinliklerine yönelik öğretmenlerin görüşleri tablo 42’de sunulmuştur.

Tablo 42 İlköğretim 5. sınıf Arapça dersi öğretim programının etkinliklerine ilişkin öğretmen görüşleri ve ortalamaları

Sıra	Etkinliklere İlişkin Maddeler	$\bar{X}$
1	Öğrencinin kendi öğrenmesini sağlayıcı niteliktedir.	2.53
2	Öğrencinin aktif olarak derse katılımını sağlayıcı niteliktedir.	2.57
3	Öğrenmelerin kalıcılığını sağlayıcı niteliktedir.	3.03
4	Programda belirtilen kazanımlara ulaşılmasını mümkün kılmaktadır.	2.80
5	Öğrencinin düzeyine uygundur.	2.60
6	Öğrencinin dinleme becerisini geliştirmesini sağlayıcı niteliktedir.	2.43
7	Öğrencinin okuma becerisini geliştirmesini sağlayıcı niteliktedir.	2.13
8	Öğrencinin yazma becerisini geliştirmesini sağlayıcı niteliktedir.	2.03
9	Öğrencinin konuşma becerisini geliştirmesini sağlayıcı niteliktedir.	1.93
10	Sınıfta uygulanabilir niteliktedir.	2.17
11	Öğrenciyi merkeze alır niteliktedir.	2.03
12	Dilin günlük yaşamdaki kullanımına ilişkin yeterince örnek içermektedir.	2.00

Tablo 42 incelendiğinde 5. sınıf Arapça öğretmenleri ‘Öğrenmelerin kalıcılığını sağlayıcı niteliktedir’ (madde 34) ve ‘Programda belirtilen kazanımlara ulaşılmasını mümkün kılmaktadır’ (madde 35) maddelerine ‘Kısmen katılıyorum’ şeklinde görüş bildirirken, diğer maddelere katılmadıklarını ifade etmişlerdir.

İlköğretim 5. sınıf Arapça dersi öğretim programının ölçme ve değerlendirme boyutuna yönelik öğretmenlerin görüşleri tablo 43’ de sunulmuştur.

Tablo 43. İlköğretim 5. sınıf Arapça dersi öğretim programının ölçme değerlendirmesine ilişkin öğretmen görüşleri ve ortalamaları

Sıra	Ölçme Değerlendirmeye İlişkin Maddeler	$\bar{X}$
1	Programda geliştirilmesi hedeflenen dinleme becerisinin yoklanmasında yeterlidir.	3.10
2	Programda geliştirilmesi hedeflenen okuma becerisinin yoklanmasında yeterlidir.	3.47

3	Programda geliştirilmesi hedeflenen yazma becerisinin yoklanmasında yeterlidir.	3.03
4	Programda geliştirilmesi hedeflenen konuşma becerisinin yoklanmasında yeterlidir.	3.07
5	Programda önerilen ölçme ve değerlendirme araçları programın amaçlarına hizmet etmektedir.	2.90
6	Öğrencinin kendisini değerlendirmesini sağlayıcı niteliktedir.	2.66
7	Programda sınama durumlarına ilişkin yeterince örnek yer almaktadır.	2.70

Tablo 43 incelendiğinde öğretmenler ‘Programda geliştirilmesi hedeflenen okuma becerisinin yoklanmasında yeterlidir’ (madde 45) maddesi için ‘Katılıyorum’ bunun dışında tüm maddeler için “Kısmen Katılıyorum” şeklinde görüş bildirmişlerdir.

İlköğretim 5. sınıf Arapça ders kitabına yönelik öğretmenlerin görüşlerine ilişkin değerler tablo 44’de sunulmuştur.

Tablo 44 İlköğretim 5. sınıf Arapça ders kitabına ilişkin öğretmen görüşleri ve ortalamaları

Sıra	Ders Kitabına İlişkin Maddeler	$\bar{X}$
1	Ders kitabının genel görünüşü öğrencileri öğrenmeye özendirir.	2.87
2	Ders kitabının düzeni, kullanımını kolaylaştıracak şekilde tasarlanmıştır.	2.77
3	Ders kitabında kullanılan yazı büyüklüğü ve biçimi öğrencilerin kolay okuyabileceği düzeydedir.	3.87
4	Ders kitabının içerisinde kitabın kullanımına ilişkin yeterli açıklama bulunmaktadır.	3.33
5	Ders kitabında yer alan sözlük öğrencilerin kelime dağarcıklarını geliştirmelerine yardımcı olacaktır.	2.83
6	Ders kitabında kullanılan görseller (resim, tablo, grafik, çizelge ve şekiller) öğrencilerin ilgisini çekebilecek nitelikte olup uygun yerlerde kullanılmıştır.	3.43
7	Ders kitabında kullanılan içerik öğrencilerin ihtiyaçlarına cevap verebilecek niteliktedir.	3.47
8	Ders kitabının içeriği gerçek yaşamda işe yarar niteliktedir.	3.37
9	Ders kitabındaki okuma parçaları öğrencileri yaş, gelişim özellikleri ve ilgilerine uygundur.	3.63

10	Ders kitabındaki okuma parçaları öğrencilerin eğitim ihtiyaçlarını karşılayacak niteliktedir.	3.39
11	Ders kitabında öğrencilerin öğrenmelerini sağlayacak alıştırmalar / etkinliklere yer verilmiştir.	3.20
12	Ders kitabındaki etkinlikler öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarına uygundur.	3.36
13	Ders kitabındaki etkinlikler öğrencilerin dört dil becerisini dengeli olarak geliştirmesine yardımcı olacak niteliktedir.	3.20
14	Ders kitabındaki dilbilgisi yapıları basitten karmaşığa, kolaydan zora doğru verilmiştir.	3.27
15	Ders kitabında öğrencilerin Arapça dinleme becerisinin gelişmesini destekleyen yeterli etkinlik / alıştırmaya yer verilmiştir.	3.16
16	Ders kitabında öğrencilerin Arapça konuşma becerisinin gelişmesini destekleyen yeterli etkinlik / alıştırmaya yer verilmiştir.	3.23
17	Ders kitabında öğrencilerin Arapça okuma becerisinin gelişmesini destekleyen yeterli etkinlik / alıştırmaya yer verilmiştir.	3.23
18	Ders kitabında öğrencilerin Arapça yazma becerisinin gelişmesini destekleyen yeterli etkinlik / alıştırmaya yer verilmiştir.	3.50
19	Ders kitabında kelimelerin telaffuzlarını öğrenmeyi kolaylaştırıcı etkinlik / alıştırmalara yer verilmiştir.	3.30

Tablo 44 incelendiğinde öğretmenlerin ‘Ders kitabında kullanılan yazı büyüklüğü ve biçimi öğrencilerin kolay okuyabileceği düzeydedir’ (madde 55), ‘Ders kitabında kullanılan görseller (resim, tablo, grafik, çizelge ve şekiller) öğrencilerin ilgisini çekebilecek nitelikte olup uygun yerlerde kullanılmıştır’ (madde 58), ‘Ders kitabında kullanılan içerik öğrencilerin ihtiyaçlarına cevap verebilecek niteliktedir’ (madde 59), ‘Ders kitabındaki okuma parçaları öğrencileri yaş, gelişim özellikleri ve ilgilerine uygundur’ (madde 62) ve ‘Ders kitabında öğrencilerin Arapça yazma becerisinin gelişmesini destekleyen yeterli etkinlik / alıştırmaya yer verilmiştir’ (madde 70) maddelerine katıldıkları görülmektedir. Diğer tüm maddelere ilişkin ise ‘Kısmen katılıyorum’ şeklinde görüş bildirmişlerdir.

İlköğretim 5. sınıf Arapça çalışma kitabı yönelik öğretmenlerin görüşlerine ilişkin değerler tablo 45’de sunulmuştur.

Tablo 45 İlköğretim 5. sınıf Arapça çalışma kitabına ilişkin öğretmen görüşleri ve ortalamaları

Sıra	Çalışma Kitabına İlişkin Maddeler	$\bar{X}$
1	Çalışma kitabının düzeni, kullanımını kolaylaştıracak şekilde tasarlanmıştır.	3.33
2	Çalışma kitabında öğrencilere verilen yönergeler açık ve anlaşılır bir dille yazılmıştır.	3.33
3	Çalışma kitabındaki etkinlikler / alıştırmalar öğrencilerin gelişim ve öğrenme düzeylerine uygundur.	3.73
4	Çalışma kitabındaki etkinlikler / alıştırmalar öğrencilerin ilgisini çekebilecek niteliktedir.	3.57
5	Çalışma kitabındaki etkinlikler / alıştırmalar öğrencilerin öğrenme isteklerini artırarak güdülenmelerini sağlamaktadır.	3.10
6	Çalışma kitabında öğrencilerin kelime öğrenimini artıracak yeterli alıştırmaya yer verilmiştir.	3.17
7	Çalışma kitabındaki etkinlikler öğrencilerin dört dil becerisini dengeli olarak geliştirmesine yardımcı olacak niteliktedir.	3.30
8	Çalışma kitabında öğrencilerin iletişim becerilerinin gelişmesini destekleyen gerçek durumlara dayalı alıştırmalara yer verilmiştir.	3.13

Tablo 45 incelendiğinde öğretmenlerin Çalışma kitabındaki etkinlikler / alıştırmalar öğrencilerin gelişim ve öğrenme düzeylerine uygundur (madde 74) ve Çalışma kitabındaki etkinlikler / alıştırmalar öğrencilerin ilgisini çekebilecek niteliktedir (madde 75) maddelerine “Katılıyorum” şeklinde cevap verdikleri gözlemlenmektedir. Öğretmenler programın ölçme ve değerlendirme boyutuna yönelik diğer maddeler için “Kısmen Katılıyorum” şeklinde görüş bildirmişlerdir.

İlköğretim 5. sınıf Arapça öğretmen kitabına yönelik öğretmenlerin görüşlerine ilişkin değerler tablo 46’de sunulmuştur.

Tablo 46 İlköğretim 5. sınıf Arapça öğretmen kitabına ilişkin öğretmen görüşleri ve ortalamaları

Sıra	Öğretmen Kitabına İlişkin Maddeler	$\bar{X}$
1	Öğretmen kitabının düzeni, kullanımını kolaylaştıracak şekilde tasarlanmıştır.	3.13
2	Öğretmen kitabında, öğretmenlerin araştırma yapmalarına imkan veren kaynakça bölümü bulunmaktadır.	2.30
3	Öğretmen kitabında ders kitabının kullanımına ilişkin yeterli açıklama bulunmaktadır.	2.06

4	Öğretmen kitabı her ders için öğretmenlere yardımcı olabilecek yöntem bilgisi sunmaktadır.	2.10
5	Öğretmen kitabında öğretmenlere kaynak teşkil edecek yeterli sayıda ek alıştırma bulunmaktadır.	2.16
6	Öğretmen kitabı öğrencilerin derse katılımlarının sağlanmasında öğretmene yardımcı olmaktadır.	2.26
7	Öğretmen kitabı öğretmenlerin öğretim becerilerini geliştirmelerine yönelik güven kazanmaları konusunda öğretmenlere rehberlik etmektedir.	2.10
8	Öğretmen kitabında her bölüm için süreç değerlendirme testlerine yer verilmektedir.	2.13
9	Öğretmen kitabında dersteki uygulamaların değerlendirilmesine yönelik faydalı öneriler bulunmaktadır.	1.83
10	Öğretmen kitabında öğrenci başarısının değerlendirilmesine yönelik faydalı öneriler bulunmaktadır.	1.93
11	Öğretmen kitabında hedef dilin (Arapça) kültürel özellikleri ile ilgili yardımcı olacak gerekli açıklamalar bulunmaktadır.	1.83

Tablo 46 incelendiğinde öğretmenlerin ‘Öğretmen kitabının düzeni, kullanımını kolaylaştıracak şekilde tasarlanmıştır’ (madde 80) maddesine kısmen katıldıkları; diğer tüm maddelere ise ‘Katılmıyorum’ şeklinde cevap verdikleri gözlemlenmektedir.

Arapça Dersi Öğretim Programına İlişkin Öğretmen Önerileri

Tablo 47. İlköğretim 4. Sınıf Arapça Dersi Öğretim Programına İlişkin Öğretmen Önerileri Programın boyutlarına yönelik öğretmen önerileri

Kazanımlara ilişkin öneriler	<i>f</i>
1.Dört dil becerisine kazanımlarda eşit şekilde yer verilmeli	8
2.Kazanımlar öğrenci seviyesine uygun olmalı	6
3.Konuşma ve dinlemeye yönelik kazanımlar artırılmalı	4
4.Kazanımlar daha anlaşılır şekilde ifade edilmeli	3
Toplam	21
İçeriğe ilişkin öneriler	
1.Alıştırmalar ve diyaloglarla içerik zenginleştirilmeli	12
2.Seviyeye uygun hale getirilerek yoğunluk azaltılmalı	4

3.Gerçek hayatla bağdaşım içinde olmalı	3
4.Görselliğe daha fazla ağırlık verilmeli	1
Toplam	20

Etkinliklere ilişkin öneriler

1.Etkinlik sayısı artırılmalı	13
2.Oyun, şarkı, tekerlemelerle daha eğlenceli hale getirilmeli	7
3. Dinlemeye ve konuşmaya yönelik etkinlikler artırılmalı	5
4. Uygulanabilir düzeyde olmalı (sınıf mevcudu göz önünde bulundurularak)	3
5.Etkinliklerin açıklama kısımları detaylandırılmalı	1
6.Seviyeye uygun hale getirilmeli	1
Toplam	30

Araç- gereçlere ilişkin öneriler

1.Araç- gereç sayısı artırılmalı	6
2.Akıllı tahtalar için araç gereç geliştirilmeli	4
3.Öğretmen kitabı geliştirilmeli	4
4.Film, çizgi film, resimli slaytlar, cdler eklenmeli	2
Toplam	16

Ölçme araçlarına ilişkin öneriler

1.Soru sayısı artırılmalı	11
2.Test dışı teknikler eklenmeli	5
3.Konuşma ve yazma etkinlikleri artırılmalı	3
Toplam	19

Diğer öneriler

1.Ders saati artırılmalı	14
2.Kitaplar zamanında ulaştırılmalı	12
Toplam	26

Tablo 47 incelendiğinde ilköğretim 4. Sınıf Arapça dersi öğretim programı kazanımlarına yönelik öğretmen önerilerinden ‘Dört dil becerisine kazanımlarda eşit şekilde yer

verilmeli' ifadesi en çok tekrarlanan öneri olarak en başta yer almaktadır. Daha sonra sırası ile 'Kazanımlar öğrenci seviyesine uygun olmalı', 'Konuşma ve dinlemeye yönelik kazanımlar artırılmalı' ve 'Kazanımlar daha anlaşılır şekilde ifade edilmeli' ifadeleri en çok önerilenden en aza doğru sıralanmaktadır.

İçeriğe yönelik önerilere bakıldığında en fazla tekrarlanan önerinin 'Alıştırmalar ve diyaloglarla içerik zenginleştirilmeli' ifadesi olduğu görülmektedir. Ardından 'Seviyeye uygun hale getirilerek yoğunluk azaltılmalı', 'Seviyeye uygun hale getirilerek yoğunluk azaltılmalı' ve 'Gerçek hayatla bağdaşım içinde olmalı' ifadeleri yer almaktadır.

Etkinliklere ilişkin önerilerin en başında 'Etkinlik sayısı artırılmalı' ifadesi yer almaktadır. 'Oyun, şarkı, tekerlemelerle daha eğlenceli hale getirilmeli' ve 'Dinlemeye ve konuşmaya yönelik etkinlikler artırılmalı' önerileri sırası ile çoktan aza doğru yer almaktadır.

Araç gereçlere ilişkin önerilerde frekansı en yüksek olan önerinin 'Araç gereçlerin sayısının artırılması' olduğu görülmektedir. 'Akıllı tahtalar için araç gereç geliştirilmesi', 'Öğretmen kitabının geliştirilmesi' ve 'Film, çizgi film, resimli slaytlar, cdler eklenmesi' sırasıyla en çok tekrarlanan önerilerdir.

Ölçme araçlarına yönelik önerilere bakıldığında 'Soru sayısını artırmak' en fazla önerilen durumdur. Onun ardından 'Test dışı tekniklerin eklenmesi' ve 'Konuşma ve yazma etkinliklerinin artırılması' öneriler arasında ifade edilmektedir.

Öğretmenlerin programın geneline yönelik önerilerinde 'Ders saatinin artırılması' ve 'Kitapların zamanında ellerine ulaşması' yönündeki öneriler yer almaktadır.

Tablo 48. İlköğretim 5. Sınıf Arapça Dersi Öğretim Programına İlişkin Öğretmen Önerileri Programın boyutlarına yönelik öğretmen önerileri

Kazanımlara ilişkin öneriler	<i>f</i>
1.Kazanım sayısının azaltılması	9
2.Kazanımlar öğrenci seviyesine uygun olmalı	7
3.Dört dil becerisine kazanımlarda eşit şekilde yer verilmeli	7
4.Konuşma ve dinlemeye yönelik kazanımlar artırılmalı	4
Toplam	27
İçeriğe ilişkin öneriler	

1.Alıştırmalar ve diyaloglarla içerik zenginleştirilmeli	9
2.Seviyeye uygun hale getirilerek yoğunluk azaltılmalı	5
3.İçerik güncel konulardan oluşmalı	4
4.Görselliğe daha fazla ağırlık verilmeli	2
Toplam	20
Etkinliklere ilişkin öneriler	
1.Etkinlik sayısı artırılmalı	12
2.Uygulanabilir düzeyde olmalı (sınıf mevcudu göz önünde bulundurularak)	5
3. Dinlemeye ve konuşmaya yönelik etkinlikler artırılmalı	5
4.Öğrencilerin eğlenerek öğreneceği şekilde etkinlikler olmalı	4
5.Görselliğe daha fazla ağırlık verilmeli	4
Toplam	30
Araç- gereçlere ilişkin öneriler	
1.Görselliği artırıcı afiş, resim vb. olmalı	7
2.Akıllı tahtalar için araç gereç geliştirilmeli	5
3.Dinlemeye ve konuşmaya yönelik araç gereçler eklenmeli	5
4.Film, çizgi film, resimli slaytlar, cdler eklenmeli	4
Toplam	21
Ölçme araçlarına ilişkin öneriler	
1.Soru sayısı artırılmalı	12
2.Test dışı teknikler eklenmeli	7
3.Konuşma ve yazma etkinlikleri artırılmalı	4
Toplam	23
Diğer öneriler	
1.Ders saati artırılmalı	10
2.Program ve kitaplarla ilgili zamanında bilgilendirmeler yapılmalı	9
3.Kitap ve araç gereçler zamanında ulaştırılmalı	9

Tablo 48 incelendiğinde ilköğretim 5. Sınıf Arapça dersi öğretim programı kazanımlarına yönelik öğretmen önerilerinden ‘Kazanım sayısının azaltılması’ ifadesi en çok tekrarlanan öneri olarak en başta yer almaktadır. Daha sonra sırası ile ‘Kazanımlar öğrenci seviyesine uygun olmalı’, ‘Dört dil becerisine kazanımlarda eşit şekilde yer verilmeli’ ‘Konuşma ve dinlemeye yönelik kazanımlar artırılmalı’ ifadeleri en çok önerilenden en aza doğru sıralanmaktadır.

İçeriğe yönelik önerilere bakıldığında en fazla tekrarlanan önerinin ‘Alıştırmalar ve diyaloglarla içerik zenginleştirilmeli’ ifadesi olduğu görülmektedir. Ardından ‘Seviyeye uygun hale getirilerek yoğunluk azaltılmalı’, ‘İçerik güncel konulardan oluşmalı’ ve ‘Görselliğe daha fazla ağırlık verilmeli’ ifadeleri yer almaktadır.

Etkinliklere ilişkin önerilerin en başında ‘Etkinlik sayısı artırılmalı’ ifadesi yer almaktadır. ‘Uygulanabilir düzeyde olmalı (sınıf mevcudu göz önünde bulundurularak)’, ‘Dinlemeye ve konuşmaya yönelik etkinlikler artırılmalı’ ve ‘Öğrencilerin eğlenerek öğreneceği şekilde etkinlikler olmalı’ önerileri sırası ile çoktan aza doğru yer almaktadır.

Araç gereçlere ilişkin önerilerde frekansı en yüksek olan önerinin ‘Görselliği artırıcı afiş, resim vb. olmalı’ olduğu görülmektedir. ‘Akıllı tahtalar için araç gereç geliştirilmesi’, ‘Dinlemeye ve konuşmaya yönelik araç gereçler eklenmesi’ ve ‘Film, çizgi film, resimli slaytla, cdler eklenmesi’ sırasıyla en çok tekrarlanan önerilerdir.

Ölçme araçlarına yönelik önerilere bakıldığında ‘Soru sayısını artırmak’ en fazla önerilen durumdur. Onun ardından ‘Test dışı tekniklerin eklenmesi’ ve ‘Konuşma ve yazma etkinliklerinin artırılması’ öneriler arasında ifade edilmektedir.

Öğretmenlerin programın geneline yönelik önerilerinde ‘Ders saatinin artırılması’, ‘Program ve kitaplarla ilgili zamanında bilgilendirmeler yapılması’ ve ‘Kitapların zamanında ellerine ulaşması’ yönündeki öneriler yer almaktadır.

4. ve 5. Sınıf Arapça öğretim programına yönelik öğretmen önerileri birlikte değerlendirildiğinde, önerilerin çoğunlukla aynı yönde olduğu görülmektedir. Programın tüm boyutlarında öğretmenler frekansları farklı da olsa hep aynı konu üzerinde durarak benzer öneriler ifade etmişlerdir. Bu durum öğretmenlerin ihtiyaç ve beklentilerinin ortak ve tutarlı olduğunu göstermektedir. Araştırma grubundaki öğretmenlerin tümünün

programın etkinlik boyutuna yönelik önerilerde bulunmuş olması dikkat çekici bir noktadır. Bu durum hem 4. Sınıf hem de 5. Sınıf Arapça öğretmenlerinin ders içinde etkinlikleri daha fazla kullanma ihtiyacı içinde olduklarını, bu sebeple daha zengin, çeşitli ve eğlenceli etkinlikler eklenmesi yönünde bir beklentileri olduğunu düşündürmektedir.

Görüşme Yoluyla Elde Edilen Bulgular ve Yorum

Görüşmelerden elde edilen veriler öğretmenlerin görüşlerini doğrudan yansıtmak amacıyla alıntılar yapılarak sunulmuştur. Bu şekilde görüşmeye katılan 4. ve 5. Sınıf Arapça öğretmenlerinin düşünceleri arasındaki farklılıklar ve benzerlikler ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Programın Kazanımlarına İlişkin Elde Edilen Bulgular ve Yorum

Araştırma grubunda yer alan öğretmenlerin programın dil becerileri kapsamındaki kazanımlarına ilişkin görüşleri incelendiğinde öğretmenlerin çoğunluğunun dört dil becerisinin her birinin işlevlerini eşit şekilde kapsayan ve dil öğrenmeye teşvik edecek kazanımlara yer verilmesi gerektiğini vurguladıkları görülmektedir. Kazanımların daha eğlenceli ve öğrencilerin dikkatini çekecek şekilde verilmesi ve hedef grubun yaş ve gelişim dönemine uygun olarak basitleştirilmesi gerektiği yönünde görüş bildirmişlerdir. Bununla birlikte kazanımların daha ulaşılabilir ve sayısının az olması gerektiği de görüşler arasındadır.

Araştırma grubunda yer alan öğretmenlerin programın dil becerileri kapsamındaki kazanımlarına yönelik görüşleri aşağıda sunulmuştur.

4. sınıf Arapça dersi öğretmenleri görüşlerini aşağıdaki cümlelerle ifade etmişlerdir.

‘günlük konuşma becerisini geliştirici kazanımlara daha fazla yer verilmesi gerektiğini düşünüyorum. Diyaloglar artırılmalı ve dinleme becerisi de daha ön plana çıkarılmalıdır. Dinleme ve konuşma becerilerine yönelik kazanımlar öğrencilerin daha fazla dikkatini çektiği için bu yöne ağırlık verilse daha iyi olacağı kanaatindeyim

‘kazanımlar daha ulaşılabilir, gerçekçi ve daha az olabilirdi. Biraz yoğun olduğunu düşünüyorum. Sayılarının azaltılması seviyeye daha uygun hale gelmesini sağlayacaktır. Konuşma ve dinleme yönündeki kazanımlara daha fazla ağırlık verilmeli

'Basit diyaloglar artırılarak konuşma becerisine ağırlık verilebilir. Öğrenci dili konuşabildiği yani kullanabildiğini görünce öğrenmeye çok daha açık oluyor, bu da dersten daha çok zevk almasını sağlıyor'

'Kazanımların sırası ve sayısı gözden geçirilmeli. Biraz daha basit ve yalın olmalı diye düşünüyorum. Konuşma ve dinleme ile ilgili kazanımların yetersiz olduğunu düşünüyorum. Dört beceriye eşit şekilde yoğunlaşılmalı'

5. sınıf Arapça dersi öğretmenleri görüşlerini aşağıdaki cümlelerle ifade etmişlerdir.

'Okuma ve yazma becerilerini geliştirmeye yönelik kazanımlar çok fazla. Dinleme ve konuşma kazanımlarına daha fazla ağırlık verilebilir. Dinleme becerisi kazanımlarında şarkı ve tekerlemeler öğrenmeyi eğlenceli hale getirecektir. Aynı şekilde konuşma becerisi içinde etkili kazanımlara yer verilmeli. Öğrenciler bu kazanımları gerçekleştirirken eğlenmelidir'

"Programdaki kazanımların sayısını fazla buluyorum. Bu yaştaki öğrenciler için kazanım sayısı çok fazla. Öğrencilerim özellikle yazarken zorlanıyorlar. Kazanımların sayısı günlük yaşamda kullanabilecekleri kadarıyla sınırlanmalı. Gereksiz kazanımlar var"

"...Programdaki kazanımların sayısını bu yaş grubu için fazla buluyorum. Öğrenciler özellikle yazarken zorlanıyorlar. Kazanımların sayısı günlük yaşamda kullanabilecekleri kadarıyla sınırlanmalı. Gereksiz kazanımlar var"

"Programda kazanımlar dört dil becerisi için ayrı ayrı belirtilmiş olsa da kelime öğretimine daha fazla ağırlık verilmiş olduğunu düşünüyorum. Öğrenciler kelimelerin hepsini öğrenemiyorlar. Konu sayısı da oldukça fazla olduğu için diğer dil becerilerine zaman kalmıyor. Bu yüzden kazanımların tamamını gerçekleştiriyoruz"

Araştırma grubundaki öğretmenlerin kazanımların sayısının fazla olduğu yönündeki görüşleri öğretmenlerin konuları belirlenen süre içerisinde bitirmekte güçlük çektiği yönünde yorumlanabilir. Derse ayrılan sürenin yetersiz olması öğretmenlerin kazanımları gerçekleştirilememesinde belirleyici olmuş olabilir. Dinleme ve konuşma becerilerini yeterli bulmamaları bu becerilere istedikleri ölçüde zaman ayıramamalarından dolayısıyla kazanım sayısının fazla olmasından kaynaklanmış olabilir.

Programın içeriğine ilişkin bulgular ve yorum

Araştırma grubunda yer alan öğretmenler içeriğin zenginleştirilmesinin, örneklerin artırılmasının ve görsel materyallere daha fazla yer verilmesinin gerekliliğini belirtmişlerdir. Konularda örnek sayısının az olduğunu, konuların anlatımında ek materyale ihtiyaç duyduklarını ifade etmişlerdir. Oyun, etkinlik, diyalog, alıştırma ve okuma parçalarının artırılarak öğrenmenin daha eğlenceli ve kalıcı hale getirilmesinin önemini vurgulamışlardır. Konuların öğrencilerin seviyesine göre biraz ağır olduğunu, içeriği zaman zaman sıkıcı ve tekdüze bulduklarını ifade ederek; içeriğin gerçek hayatla daha fazla bağdaşım içinde olması gerektiğini belirtmişlerdir. Araştırma grubunda yer alan öğretmenlerin programın içeriğine yönelik görüşleri aşağıda sunulmuştur.

4. sınıf Arapça dersi öğretmenleri görüşlerini aşağıdaki cümlelerle ifade etmişlerdir.

İçerikte eksiklikler var. Metinlerin daha fazla zenginleştirilmesi gerekiyor. Alıştırmalara daha fazla yer verilebilir.

“içeriğin 4. sınıf düzeyine uygun olmadığını düşünüyorum. Çok fazla gereksiz bilgi var. Konular öğrencinin çevresiyle ilgili olmalı ve dikkatini çekmeli. Günlük yaşam konularından oluşan bir içerik hazırlanabilir.

Programın içeriğinin daha zengin olması öğrenciyi öğrenmeye teşvik edecektir. İçeriğin zayıf olması ders kitabının belirlenen zamandan daha önce bitmesine neden oluyor.

Arapçayla ilk kez bu yıl tanıştıklarını düşünürsek olursak bu dili sevmeleri ve eğlenceli bulmaları için içeriğin daha çok oyun ve etkinliklerden oluşması gerektiğini düşünüyorum. Direk bilgi vermek öğrenciyi sıkıyor ve öğrenmeyi de engelliyor.

5. sınıf Arapça dersi öğretmenleri görüşlerini aşağıdaki cümlelerle ifade etmişlerdir.

Programın içeriği 5. Sınıf seviyesi için biraz fazla. Birinci dönemin neredeyse tamamını harflere ayırdığımı düşünürsek ikinci döneme ne kadar yoğun bir program kaldığını tahmin edebilirsiniz.

Müfredatta geçen konuların daha iyi öğrenilebilmesi için daha çok alıştırma ve okuma parçaları olması gerektiğini düşünüyorum. Diyaloglarla zenginleştirilmeli ve sıkıcılıktan kurtarılmalıdır. Etkinlikler, oyunlar ve cd’lerle desteklenmelidir.

İçerik zenginleştirilmeli, öğrenciler aynı konu ve aynı kalıplarla birkaç farklı parça okuyabilmelidir. Konular gerçek hayatla iç içe olmalı, görsel materyaller kullanılarak öğrenme daha eğlenceli hale getirilmelidir.

İçerik daha zengin ve doyurucu olmalı. İlgilerini çekmek için daha güncel konulara yer verilmeli. Kültürümüzü yansıtan örneklerle işlenilmeli ve görselliğe daha fazla yer verilmeli

İçerikle ilgili olarak öğretmenlerin en çok vurguladıkları konunun içeriğin zenginleştirilerek öğretimin daha eğlenceli hale getirilmesi yönünde çalışmaların gerekliliği olduğu görülmektedir. Öğrencilerin ilk kez Arapça öğreniyor olması ve bu yaşta bilgilerin kalıcılığı sağlamak için çok fazla tekrar yapmanın, oyunlar ve görsellerle zenginleştirilmiş bir içeriğin gerekliliği öğretmenlerin pekiştirme etkinliklerine ihtiyaç duymasının sebebi olabilir. Bunun yanı sıra öğretmenlerin içeriğin gerçek hayatla bağdaşım içinde olması gerektiği yönündeki görüşleri de konular arasındaki bağlantıyı sağlamak amacıyla önerilmiş olabilir.

Programın etkinliklerine ilişkin bulgular ve yorum

Her iki sınıfın Arapça dersine giren öğretmenler benzer şekilde örnek sayısının artırılması konusunda görüş bildirmişlerdir. Öğretmenlerin görüşleri etkinlik sayısını yeterli bulmadıkları ve öğrencilerin dikkatlerini çeken türde etkinliklere, oyunlara ve basit alıştırmalara yer verilmesi gerektiği yönündedir. Etkinliklerin artırılması ve etkinlik CD'lerinin hazırlanması gerektiğini ve bunu yaparken sınıf mevcutlarının göz önüne alınması gerektiğini vurgulamışlardır. Araştırma grubunda yer alan öğretmenlerin programın etkinliklerine yönelik görüşleri aşağıda sunulmuştur.

4. sınıf Arapça dersi öğretmenleri görüşlerini aşağıdaki cümlelerle ifade etmişlerdir.

Etkinliklerde alıştırmalara daha fazla yer verilmelidir. Etkinlikler içinde karşılıklı diyalogların yetersiz olduğunu düşünüyorum. Kelime öğretimini hedefleyen etkinliklerin artırılmasını faydalı buluyorum.

Dilin günlük yaşamda kullanımına ilişkin yeterince örnek içermediğini düşünüyorum. Uygulamalar, oyunlar ve yarışmalarla ders daha eğlenceli hale geliyor ve daha öğretici oluyor. Bol cd gösterimi, vizyonel, çocukların dikkatini çekecek renkli kitap ve görsellerle etkinlikler zenginleştirilmeli.

Etkinliklerin açıklama kısmı kısa tutulmuş. Programın sonunda verilen etkinlik örnekleri güzel ancak daha da zenginleştirilmeli. Öğrenciler oyun ve etkinlik ağırlıklı çalışmayı seviyor.

5. sınıf Arapça dersi öğretmenleri görüşlerini aşağıdaki cümlelerle ifade etmişlerdir.

Etkinliklerin yeterli olmadığını düşünüyorum. Basit alıştırmaların eklenmesini faydalı görüyorum. Etkinliklerin çeşitliliğinin artırılması dersin daha zevkli olmasını sağlayacaktır.

Etkinlik sayısı yeterli olmadığı için öğrenciler derste istenilen düzeyde aktif olamıyorlar. Dikkat çekici, sıkılmadan yapabilecekleri ve tüm sınıfın içinde olabileceği etkinlikler geliştirilmeli.

Sınıf mevcudunun göz önüne alınarak etkinliklerin tekrar gözden geçirilmesi gerektiğini düşünüyorum.

Etkinlikler daha çok öğrenci katılımını sağlayacak nitelikte olmalıdır. Görseller daha fazla ön plana çıkarılmalıdır.

Öğretmenlerin etkinliklerin çeşitliliğinin ve sayısının artırılmasına ilişkin görüşleri konuları çok yönlü pekiştirme ihtiyacı içinde olduklarının bir göstergesi olabilir. Bununla birlikte daha fazla örneğe ihtiyaç duymaları öğrenilen basit yapıların ve kelimelerin çabuk unutulmasından kaynaklanan durumu telafi etmek amaçlı olduğu düşünülmektedir.

Programın araç ve gereçlerine ilişkin bulgular ve yorum

Araştırma grubunda yer alan öğretmenler programın araç ve gereçlerinin zamanında ellerine ulaşmadıklarını dile getirmişlerdir. Bununla birlikte araç- gereçlerin zenginleştirilmesi ve bu yolla programın desteklenmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Özellikle işitsel ve görsel materyallerin eksikliği üzerinde durmuşlardır. Araştırma grubunda yer alan öğretmenlerin programın araç ve gereçlerine yönelik görüşleri aşağıda sunulmuştur.

4. sınıf Arapça dersi öğretmenleri görüşlerini aşağıdaki cümlelerle ifade etmişlerdir.

Okul ortamında donanım çok yetersiz. Yardımcı kitap görsel, işitsel ve yazmaya yönelik materyallerle desteklenmeli.

Kitaplar zamanında elimize ulaşmadı. Kitabın içeriğinin zengin olmayışı da işimi zorlaştırdı.

Öğrencilerin dinleme ve konuşma becerilerini artırmaya yönelik etkinlikler, CD vb. araç gereçler eklenebilir. Resimli bir sözlük ayrıca hazırlanabilir.

Kullanılan araç ve gereçler zenginleştirilmeli. Kitabın sözlük kısmı oldukça zayıf kalmış, geliştirilebilir.

5. sınıf Arapça dersi öğretmenleri görüşlerini aşağıdaki cümlelerle ifade etmişlerdir.

Akıllı tahta için araç gereçler hazırlanmalı. CD'lerde bulunan metin müzikleri çok uzun ve gereksiz. Resimli slaytlarla diyalogların desteklenmesi sağlanabilir.

İşitsel ve görsel araç- gereçlerin eksikliğini görüyorum. Kitabın CD'si elimize geçmedi. Sınıf içi görselliği artırıcı afiş ve resimler olmalı.

Akıllı tahtalar için görseller ve sunumlar hazırlanmalıdır.

Bol CD gösterimli, vizyonel, çocukların dikkatini çekecek renkli kitap, CD ve görsel araç gereçler eklenmelidir. Dinleme ve konuşmaya yönelik interneti aktif kullanacağı bir materyal yok.

Görüşme formları incelendiğinde, ders araç gereçlerinin öğretmenlerin eline zamanında ulaşmayışı en büyük problem olarak dikkat çekmektedir. İkinci sırada yer alan problem ise öğretmenlerin daha çeşitli materyallere ihtiyaç duymalarıdır. Bunun sebebi hali hazırda bulunan araç gereçlerin ders öğretiminde yeterli olmaması ya da öğretmenlerin çeşitlilikle birlikte daha kalıcı bir öğrenme sağlayacakları yönündeki inançları olabilir.

Programın ölçme ve değerlendirmesine ilişkin bulgular ve yorum

Programın ölçme ve değerlendirme boyutuna yönelik olarak araştırma grubunda yer alan öğretmenler ölçmenin yalnızca test tekniğiyle ya da yazma yoluyla değil test dışı tekniklerle de yapılması gerektiğini belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra kitapta pekiştirici sorulara daha fazla ihtiyaç olduğunu ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin programın araç ve gereçlerine yönelik görüşleri aşağıda sunulmuştur.

4. sınıf Arapça dersi öğretmenleri görüşlerini aşağıdaki cümlelerle ifade etmişlerdir.

Ölçme ve değerlendirme testten ibaret. Bu durum gözden geçirilerek konuşma ve yazmaya yönelik sorular da hazırlanmalı.

Ölçme ve değerlendirmede tek düze uygulama sıkıcı oluyor. Sıkıcılıktan kurtarmak ve yöntemi zenginleştirmek gerekiyor.

Ölçme ve değerlendirmeyle ilgili ünite sonundaki konu tekrarları dışında hiçbir kaynağın olmadığını düşünüyorum. Programın ölçme ve değerlendirme bölümü yeterince açıklayıcı değil. Örneklerin artırılması gerekir.

5. sınıf Arapça dersi öğretmenleri görüşlerini aşağıdaki cümlelerle ifade etmişlerdir.

Öğrencinin kendisini değerlendirebilmesini sağlayıcı nitelikte olmalı ve programda sınav durumlarına ilişkin yeterince örnek yer almalı.

Ölçme yalnızca test tekniği ile yapılmış. Konuşma ve yazma boyutu ihmal edilmiş.

Konuların bitiminde verilen sorular oldukça az.

Öğretmenler ölçme ve değerlendirme boyutuna yönelik olarak programda yeterince ölçme yönteminin olmadığı yönünde görüş bildirmişlerdir. Bu bulgunun, öğretmenlerin öğrencide dört dil becerisini birden ölçmek ve değerlendirmek ihtiyacından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Programın bilgilendirme düzeyine ilişkin bulgular ve yorum

Araştırma grubunda yer alan öğretmenlerin tamamı programla ilgili bilgilendirilmediklerini bildirmişlerdir. Hem 4. hem de 5. Sınıf öğretmenleri programa yönelik bilgilendirme düzeyleri konusunda aşağıdaki açıklamalarda bulunmuşlardır.

Bilgilendirilmedim. Birçok şeyi kendi çabalarımızla anlamak zorunda kaldık. Yeni bir program olduğu için bilgilendirme daha iyi olabilirdi. Programın gerekli şekilde tanıtılmadığını ve dönütler alamadığımı düşünüyorum.

Hiç haberim olmadı

Kendi çabamla internetten edinebildiğim bilgiler oldu.

Hiç. Bu seminer daha evvel yapılmalıydı.

Öğretmenler programla ilgili bilgilendirme aşamasının hiç gerçekleşmediği yönünde görüş bildirmişlerdir. Bu durum öğretmenlerin programı kendi çabalarıyla öğrendiğinin göstergesi olarak kabul edilebilir.

Programın güçlü yanlarına ilişkin bulgular ve yorum

Öğretmenler programın güçlü yanlarına ilişkin görüşlerini programın öğrenci seviyesine uygun, basit ve sınıf içinde uygulanabilir olması şeklinde belirtmişlerdir. Bununla birlikte kazanımların sınıf seviyesi ile paralel ve iyi belirlenmiş olduğunu dile getirmişlerdir.

4. sınıf Arapça dersi öğretmenleri görüşlerini aşağıdaki cümlelerle ifade etmişlerdir.

Kazanımlar öğrencilerin seviyesine ve ihtiyacına uygun olarak iyi ifade edilmiş. Arapçayı ilk kez öğrenecekleri göz önüne alındığında en alt basamaktan başlaması isabetli olmuş.

Programın güçlü yönü dil öğretiminde önemli olan dört temel dil becerisine kazanımlarda gerektiği kadar yer verilmiş olması. Bunun dışında içerik v etkinlikler çok zayıf kalmış.

5. sınıf Arapça dersi öğretmenleri görüşlerini aşağıdaki cümlelerle ifade etmişlerdir.

Bence birçok yönden eksikleri olan bir program. Öğrencinin seviyesine uygun olması ve ilk başlayanlar için hazırlanmış olması tek iyi yanı olabilir.

Kazanımlar bence en güçlü yönü.

Çok fazla yeterli bulduğum bir yanı yok programın. Bununla birlikte kazanımlar iyi ifade edilmiş.

Öğretmenler programın kazanımları ve öğrenci seviyesine uygunluğu açısından güçlü olduğunu belirtmişlerdir. Buna karşın programın diğer yönlerine ilişkin eksiklikler olduğu yönündeki görüşleri programı bir bütün olarak değerlendirdiklerinin ve kazanımların tek başına amaca hizmet etmeyeceğini düşündüklerinin bir göstergesi olabilir.

Programın zayıf yanlarına ilişkin bulgular ve yorum

Araştırma grubunda yer alan öğretmenler, programda aktiviteler daha fazla yer verilmesi gerektiği, ders materyallerinin yeterli olmadığı, yazma, konuşma ve dinleme etkinliklerinin yetersiz olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir. Programın içeriğinin daha eğlenceli olması gerektiğini söylemiş; programın ölçme ve değerlendirme boyutuna yönelik yeterince örnek içermediğini ve tekdüze kaldığını belirtmişlerdir. Öğretmenler programın zayıf yanlarına ilişkin görüşlerini aşağıdaki gibi ifade etmişlerdir.

4. sınıf Arapça dersi öğretmenleri görüşlerini aşağıdaki cümlelerle ifade etmişlerdir.

Öğrencilerin dinleme ve konuşma becerilerine yönelik neredeyse hiçbir şey yok. Öğrencilerin yaşına uygun Arapça oyunların bulunduğu bir öğretmen kitabı eklenebilir. Kitabın sözlük bölümü oldukça yetersiz.

İçeriğin ve etkinliklerin yetersiz oluşu.

Etkinliklerin yetersiz sayıda olması ve tekrarlar az olması zayıf yönü. Oyun ve şarkılar daha fazla olmalı ve etkinlikler kolaylıkla uygulanabilmeli. Örnekler öğrenciler için yetersiz kalıyor. Daha fazla örnek eklenmeli.

5. sınıf Arapça dersi öğretmenleri görüşlerini aşağıdaki cümlelerle ifade etmişlerdir.

Yazma ve konuşma becerilerini geliştirmeye yönelik içerik ve etkinlikler yetersiz. programda yeterince ölçme ve değerlendirme aktivitelerine de yer verilmemiş. Ölçme yöntemleri çeşitlendirilmeli.

Programda kullanılan ders materyallerinin yeterli çalışmalardan geçirilmemiş olması eksik kalmasına ve programın tam anlamıyla uygulanamamasına neden oluyor. Ayrıca CD ve oyunlarla daha eğlenceli etkinlikler tasarlanması gerektiğini düşünüyorum. Daha farklı alıştırmalarla desteklenmeli.

Etkinlik ve içerik alanları zayıf kalmış. Diyaloglar, egzersiz ve alıştırma anlamında doyurucu değil, sınama yapamıyor. Uygulama alanı az.

Öğretmenlerin programın zayıf yönlerine ilişkin görüşlerinin büyük oranda etkinliklerin yetersiz kaldığı yönünde olduğu görülmektedir. Öğretmenler, programın eğlenceli aktivitelerle, CD ve görsellerle zenginleştirilmesi gerektiği yönünde fikir beyan etmişlerdir. Bu durum, hedef öğrenci kitlesinin yaşının küçük oluşu ve gelişim dönemi itibari ile oyun çağında olmaları ve bu dönemde oyun ve etkinliklerle daha eğlenceli ve kalıcı bir öğrenmenin yapılacağı düşüncesinden kaynaklanıyor olabilir.

Programın uygulanmasında yaşanan güçlüklerle ilişkin bulgular ve yorum

Öğretmenlerin uygulamada karşılaştıkları en büyük güçlükler ders araç gereçlerine vaktinde ulaşamama, sınıflarındaki teknik donanımın yetersizliği, programın içeriğinden kaynaklanan güçlükler, ders materyalinde bulunan hatalar ve sınıfların kalabalık olması şeklinde sıralanmaktadır. Öğretmenler programın uygulanmasına yönelik güçlükleri aşağıdaki şekilde ifade etmişlerdir.

4. sınıf Arapça dersi öğretmenleri görüşlerini aşağıdaki cümlelerle ifade etmişlerdir.

Sınıf mevcudunun kalabalık olması, öğrenciler arasındaki akademik başarı farkının fazla olması, 21 yılın ardından ilk defa Arapça öğretmenliği yapmak, programı uygularken zorlanmama neden olan etkenler olmuştur.

Programdaki kazanımlarla İmam Hatip Ortaokul 5. Sınıflara 2012-2013 Eğitim-Öğretim yılında gönderilen ders materyalinin örtüşmemesinden dolayı sıkıntı çekiyorum. Ders materyalinde etkinlik ve bilgiden çok dil bilgisine yer verilmiş; dili kullanırken Türkçe düşünülüp Arapça kurulmuş cümleler ve birçok hata bulunmaktadır. Hataları düzeltmek oldukça zamanımızı almakta ve programı uygularken ders materyali ile çelişki içinde bulunmaktayız.

Dinleme ve konuşma becerilerini geliştirmeye yönelik içeriğin yetersiz oluşu bu konuda kendi çabalarımla takviye yapmak zorunda kalmak beni zorluyor. Derse hazırlanma sürecim uzuyor.

5. sınıf Arapça dersi öğretmenleri görüşlerini aşağıdaki cümlelerle ifade etmişlerdir.

Kitaplar zamanında elimize ulaşmadı. Kitabın içeriğinin zengin olmayışı da işimi zorlaştırdı.

Alıştırma, etkinlik, oyun ve farklı eğlenceli etkinlikler az olduğundan öğrencilerin uzun süreli derse adapteleri güç oluyor.

Kitap yanlışlarla dolu, tutarsız ve az alıştırmalar, örneklerin azlığı ve eğlenerek öğrenmeye teşvik etmeyişi uygulamada güçlüğüne neden oluyor. Kitaplar elimize çok geç ulaştı. Bu yüzden zamanında başlayamadık.

Teknolojik olanaklar sınıfta bulunmuyor. Her sınıfta bilgisayar ve projektörün olması gerekir. Ders saatlerinin az ve sınıfların kalabalık olması karşılaştığım en büyük güçlükler.

Öğretmenler uygulamada yaşadıkları güçlükleri genel olarak ders materyaline ulaşamamak, materyalde bulunan hatalar ve programdan bağımsız olarak sınıfların mevcudu ve teknik donanım olarak bildirmişlerdir. Bu eksikliklerin programı uygulamada öğretmenleri negatif yönde etkiliyor olması öğrenci ve öğrenme ortamı açısından da olumsuz bir durum olarak nitelendirilebilir.

Programın geliştirilmesine yönelik öğretmen görüşlerine ilişkin bulgular ve yorum

Öğretmenler programa yönelik önerilerini programın zaman açısından yoğun olması sebebiyle içeriğin sadeleştirilerek hafifletilmesi, etkinlik ve alıştırmalara daha fazla yer verilmesi ve öğrenci seviyesine daha uygun hale getirilmesi şeklinde belirtmişlerdir. Öğretmenler programın geliştirilmesine yönelik görüşlerini aşağıdaki şekilde ifade etmişlerdir.

4. sınıf Arapça dersi öğretmenleri görüşlerini aşağıdaki cümlelerle ifade etmişlerdir.

Öğretim programı, seçmeli Arapça dersi haftada 2 saate göre hazırlanmış bir program. Haftada 2 saat için oldukça yoğun olduğunu düşünüyorum. Program ancak İmam Hatip Liselerinde 4 ders saatinde rahatlıkla uygulanabilir. Bir diğer problem, programla ders kitabı ve çalışma kitabının örtüşmemesi. Kazanımları ders ve çalışma kitapları asla karşılamıyor. Her iki kitap birbiriyle dengeli gitmiyor. Çalışma kitabında etkinliklere yeterince yer verilmemiş. Sayfalarda gereksiz boşluklar var. Hem ders kitabı hem de çalışma kitabı çok yetersiz.

Kitaptaki diyaloglar artırılmalı, eşleştirme türü alıştırmalara ve resimli etkinliklere daha fazla yer verilmeli

İçeriğin sadeleştirilmesi gerektiğini düşünüyorum. Kıyafet, yiyecek- içecek, aile vb. konularda kullanılmış olan kelimeler bu yaş seviyesi için fazla.

5. sınıf Arapça dersi öğretmenleri görüşlerini aşağıdaki cümlelerle ifade etmişlerdir.

Etkinlikler geliştirilip, içerik zenginleştirilmeli. Bununla birlikte programın başka boyutlarında sadeleştirmeye giderek daha uygulanabilir hale getirilmelidir.

Harflerin öğretimi daha eğlenceli hale getirilebilir.

Oyunlar, bulmacalar, eğlenceli etkinlikler eklenmeli ve daha fazla alıştırmaya yer verilmelidir.

Küçük yaşta oldukları için oyunla, şarkılarla, yarışmalarla yani öğrencilerin eğleneceği tarzda (kartlarla ve CD'lerle) zenginleştirilmiş bir program olabilir.

Öğretmenlerin önerilerinin, dile getirdikleri güçlüklerle ve yaptıkları eleştirilerle tutarlı olduğu görülmektedir. Bu durum öğretmenlerin, öğrencilerin ve kendi ihtiyaçlarının farkında olduğunu ve çözüm ürettiğini göstermektedir. Bu anlamda öğretmenlerin

önerilerinin programın iyileştirilmesi aşamasında dikkate alınmasının katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

4.1. Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular

Öğretme ve öğrenme sürecinde beklenen öğretmen davranışlarının gerçekleşme düzeyi nedir? Alt probleminden elde edilen bulgular bir öğretmenin 12 hafta boyunca 48 saat gözlemlenmesi sonucu elde edilmiştir. Öğretim sürecinde gerçekleşmesi beklenen öğretmen davranışlarını betimlemek amacıyla yapılandırılmış gözlem formu yoluyla elde edilen veriler analiz edilmiştir. Gözlem formunda yer alan öğretmen davranışlarının “Her zaman gözlendi”, “Çoğu zaman gözlendi”, “Ara sıra gözlendi” ve “Hiç gözlenmedi” derecesine göre frekans ve yüzdeleri hesaplanmıştır. Gözlenen öğretmen davranışlarına ilişkin yüzde ve frekans değerleri tablo 49’da sunulmuştur.

Tablo 49. Gözlenen Öğretmen Davranışlarına İlişkin Yüzde ve Frekans Değerleri

Sıra	Gözlenen öğretmen davranışları	<i>Her zaman</i>		<i>Çoğu zaman</i>		<i>Ara sıra</i>		<i>Hiç</i>	
		<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
1	Derse hazırlıkları olarak gelme	32	66.7	8	16.7	8	16.7	-	-
2	Dersin amacını açık bir şekilde belirtme	6	12.5	14	29.2	16	33.3	12	25
3	Ders süresini etkili kullanma	4	8.3	-	-	6	12.5	38	79.2
4	Dersin sonunda özetleme	-	-	-	-	15	31.3	33	68.8
5	Dersin bitiminde öğrencilerin hedeflenen davranışları kazanıp kazanmadıklarını belirleme	35	72.9	8	16.7	5	10.4	-	-
6	Bir sonraki derste neler yapılacağına ilişkin bilgilendirme	15	31.3	12	25	21	43.8	-	-
7	Öğrencilerin yeni öğrendikleri bilgileri önceki öğrendikleriyle ilişkilendirme	37	77.1	10	20.8	1	2.1	-	-
8	Dersteki etkinliklerin ve alıştırmaların nasıl yapılacağına ilişkin örnekler verme	16	33.3	15	31.3	9	18.8	8	16.7
9	Konuyla ilgili yeterince ve açıklayıcı	12	25	14	29.1	6	12.5	16	33.3

	örnekler verme								
10	Öğrencilere etkinlikleri yapabilmeleri için yeterli zaman tanıma	36	75	12	25	-	-	-	-
11	Görsel ve işitsel materyallerden (resimler, kaset, cd vb.) yararlanma	6	12.5	4	8.3	2	4.2	36	75
12	Dört temel beceriye (dinleme, konuşma, okuma, yazma) eşit oranda vakit ayırma	-	-	4	8.3	4	8.3	40	83.3
13	Arapçaya karşı olumlu tutum geliştirmelerini sağlayacak etkinliklerden yararlanma (şarkı, tekerleme, bulmaca, oyun vb.)	3	6.3	2	4.1	6	12.5	37	77.1
14	Ders süresince Arapça konuşmaya özen gösterme	2	4.2	2	4.2	16	33.3	28	58.3
15	Sözsüz iletişimi etkili bir şekilde kullanma (jestleri, mimikleri, beden dili, sınıftaki hareketleri vb.)	15	31.3	11	22.9	6	12.5	16	33.3
16	Sesini etkili bir biçimde kullanma (konuşma hızı, vurgu ve tonlama)	26	54.2	12	25	6	12.5	4	8.3
17	Öğrenmelerin günlük yaşamla bağlantısını kurma (transfer)	-	-	-	-	4	8.3	44	91.7
18	Davranışı takip eden uygun uyarıcılar verme (ipucu, dönüt, düzeltme, pekiştireç)	-	-	15	31.3	12	25	21	43.8
19	Öğrencileri soru sormaya ve cevap vermeye cesaretlendirme	-	-	-	-	14	29.2	34	70.8
20	Öğrencilere, sorulara cevap vermeleri için yeterli zaman tanıma	30	62.5	18	37.5	-	-	-	-
21	Öğrenciler arasında işbirliğini teşvik etme	-	-	12	25	16	33.3	20	41.7
22	Öğrencilerin sorularını gerekli şekilde cevaplama	10	20.8	21	43.8	17	35.4	-	-
23	Öğrencileri karar sürecine katma	-	-	-	-	12	25	36	75
24	Öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini kazanmalarını sağlama	-	-	-	-	2	4.2	46	95.8

25	Dersin amacına uygun farklı öğretim yöntem ve tekniklerini kullanma	28	58.3	11	22.9	9	18.8	-	-
26	Ölçme ve değerlendirmede farklı tekniklerini kullanma	-	-	-	-	9	18.8	39	81.3
27	Öğrencileri araştırmaya ve keşfetmeye yönlendirme	-	-	11	22.9	16	33.3	21	43.8

Tablo 49' a göre öğretmen davranışlarının gözlenme sıklıklarına ait toplam puanlar ve frekanslar incelendiğinde her zaman gözlenen davranışlar grubunda en çok gözlenen öğretmen davranışları “Öğrencilerin yeni öğrendikleri bilgileri önceki öğrendikleriyle ilişkilendirme” (%77.1), “Öğrencilere etkinlikleri yapabilmeleri için yeterli zaman tanıma” (%75), “Dersin bitiminde öğrencilerin hedeflenen davranışları kazanıp kazanmadıklarını belirleme” (%72.9), “Derse hazırlıkları olarak gelme” (%66.7), “Öğrencilere, sorulara cevap vermeleri için yeterli zaman tanıma” (%62.5) ve “Dersin amacına uygun farklı öğretim yöntem ve tekniklerini kullanma” (%58.3) şeklinde sıralanmaktadır.

Çoğu zaman gözlenen öğretmen davranışları ise “Öğrencilerin sorularını gerekli şekilde cevaplama” (%43.8), “Öğrencilere, sorulara cevap vermeleri için yeterli zaman tanıma” (%37.5), “Dersteki etkinliklerin ve alıştırmaların nasıl yapılacağına ilişkin örnekler verme” (%31.3) “Davranışı takip eden uygun uyarıcılar verme (ipucu, dönüt, düzeltme, pekiştirici)” (%31.3) şeklinde sıralanmaktadır.

Ara sıra gözlenen öğretmen davranışları “Bir sonraki derste neler yapılacağına ilişkin bilgilendirme” (%43.8), “Dersin amacını açık bir şekilde belirtme (%33.3)”, “Ders süresince Arapça konuşmaya özen gösterme (%33.3) olarak sıralanmaktadır.

Hiç Gözlenmeyen öğretmen davranışları ise “Öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini kazanmalarını sağlama” (%95.8), “Öğrenmelerin günlük yaşamla bağlantısını kurma (transfer)” (%91.7), “Dört temel beceriye (dinleme, konuşma, okuma, yazma) eşit oranda vakit ayırma” (%83.3), “Ölçme ve değerlendirmede farklı tekniklerini kullanma” (%81.3), “Ders süresini etkili kullanma” (%79.2) ve “Görsel ve işitsel materyallerden (resimler, kaset, cd vb.) yararlanma” (%75) şeklinde sıralanmaktadır.

Programların sağlamlığı öğretim niteliğinin düzeyi konusunda etkilidir. Ancak öğretmen davranışları da en az öğretim programlarının sağlamlığı kadar öğretim sürecini

etkileyebilmektedir. Öğretmenlerin programla ilgili yeterince bilgilendirilmeyişleri, programın nasıl uygulanması gerektiğiyle ilgili farklı yaklaşımlara neden olabilmektedir. Öğretmenlerin programın uygulanmasına yönelik bilgilendirilmesi öğretim sürecinin etkililiğini artıracaktır.

Titizlikle hazırlanmış programlara, zengin kaynaklara rağmen, önemli olan öğretmenin sınıfta ne yaptığıdır. Gerçek ders programını öğretmenin sınıfa girip kapısını kapadıktan sonra sınıfta yaptığı ve öğrencilere yaptırdığı etkinlikler oluşturur. Öğretmen, ders programının en önemli belirleyicisi ve karar vericisidir. Kendisinden en yüksek verim beklenecek düzeyde hazırlanan bir eğitim programı, onu uygulayan ve niteliği yüksek olmayan bir öğretmenin elinde verimsizleşir. Çünkü hiç bir eğitim modeli, modeli işletecek personelin niteliğinin üzerinde hizmet üretemez (Fidan, 1982: 15).

Okulda gerçekleştirilen öğretim etkinliklerinin planlanmasından ve uygulanmasından, öğrenci ile sürekli etkileşim halinde bulunan, öğretmen sorumludur. Öğretmen, bir eğitim sisteminin en önemli unsurudur. Eğitim sisteminin başarısı ise, temelde sistemi işletip uygulayacak olan öğretmenlerin ve diğer eğitim personelinin niteliklerine bağlıdır. Bundan dolayı bir okul, ancak içindeki öğretmenler kadar iyidir (Bozdoğan 2007: 83-84). Öğretmen, öğretme işini meslek edinmiş ve bunu planlı, programlı ve hepsinden önemlisi programı bilimsel bir biçimde gerçekleştirerek uygulayan, amaçlar ve hedef davranışlar doğrultusunda gerekli etkinlikleri gerçekleştiren kişidir (Küçükahmet 1976: 3).

Uygulanan gözlem tekniğinin sonucunda çıkan sonuçlara bakıldığında öğretmen tarafından en sık tekrarlanan davranışın, ‘öğrencilerin yeni öğrendikleri bilgileri önceki öğrendikleriyle ilişkilendirme’ ve ‘öğrencilere etkinlikleri yapabilmeleri için yeterli zaman tanıma’ davranışı olduğunu görüyoruz. Bu sonuç, öğretmenin konuları birbiriyle bağlantılandırarak öğrenmeyi daha kalıcı hale getireceği düşüncesinden kaynaklanıyor olabilir. Etkinlikler için yeterli zamanı tanıması ise öğrencilerin etkinlikleri rahatça yaparak sonuca ulaşabilmelerini, dolayısı ile başarıya duygusunu tatmalarını sağlayacak ve bu da onların motivasyonlarını artıracaktır. Öğrencilerin yabancı dil öğrenme sürecine ilk kez ilköğretim 4. Sınıfta başladıkları düşünüldüğünde öğrendiklerini içselleştirebilmeleri ve öğrenme birimiyle ilgili sorulara cevap vermeleri zaman almaktadır. Bu noktadan hareketle öğrencilere sorulara cevap vermeleri ve etkinlikleri yapabilmeleri için zaman tanımanın önemli olduğu düşünülebilir. Öğrencilere etkinlikleri yapabilmek için yeterli

zaman tanınması bireysel öğrenme hızı farklılıklarını da kısmen giderebilir. ‘Dersin bitiminde öğrencilerin hedeflenen davranışları kazanıp kazanmadıklarını belirleme’ bir diğer her zaman gözlenen öğretmen davranışıdır. Bu sonuç öğretmenin öğrencilerine öğrettikleri ile ilgili dönüt almayı, onların ne derece anladıklarını ya da hedeflenen öğretimin ne derece gerçekleştiğini önemseydiğini gösteriyor olabilir. Bozdoğan (2007), derslerin amaçlarının bakanlıkça belirlendiğini, öğretmene düşen kendi dersi ile ilgili hedefleri inceleyip, meslektaşlarıyla tartışıp bu hedeflere ulaşmak için gerekli stratejileri belirlemektir. Hedef davranışlar, öğrenci açısından işlevsel hale getirilmeli, daha karmaşık davranışlar için bir basamak olmalı, genellenebilir ve sınırlanabilir nitelikte olmalı, toplumsal yaşama katılımı kolaylaştırmalı, açık-seçik bir şekilde ortaya konmalıdır. ‘Derse hazırlıkları olarak gelme’ davranışı her zaman gözlenen davranışlardan dördüncü en yüksek frekansa sahip davranıştır. Öğretmenin derse hazırlıklı gelmesi bir başka önemli öğretmen özelliğidir. İlköğretim çağındaki öğrenci bile öğretmenlerinin düzenli olduğunu ve derse hazırlıklı geldiğini anlar. Resmi olmayan incelemelere göre, derse hazırlıksız gelip ne yaptığını bilmeden öğrenciye saldıran bir öğretmen, öğrenciyi sınıf ortamında en çok yıldıran durumdur. Yeterlilik ve öğrenilen alanla ilgili içerik bilgisi, öğrencilerin gözde öğretmenleriyle ilgili bahsettiği en önemli özelliklerdendir (Birch ve Ladd, 1997).

Çoğu zaman gözlenen öğretmen davranışlarına bakıldığında ise, ‘öğrencilerin sorularını gerekli şekilde cevaplama’ davranışı frekansı en yüksek davranış olarak görülmektedir. Bu davranış aynı zamanda alan bilgisini de kapsayan bir davranış olma özelliği içerir. Çünkü öğrencilerin sorduğu sorulara cevap verebilmek için öğretmenin yeterli derecede Arapça biliyor olması gerekir. Bu sonuç gözlenen öğretmenin Arapça’ya hâkim olduğunun ve bunu öğrencilere aktarabildiğinin bir göstergesi olarak kabul edilebilir. Özdemir (2006, s. 40)’ya göre alan bilgisi öğretmen yeterliliklerinin başında gelir. Öğretmenlerin alan bilgilerini kazanım düzeyleri ile öğretmenlik uygulamalarındaki başarıları orantılı olarak değişecektir. Bu açıdan bakıldığında, öğretmenlerin konu alanı bilgilerini ne düzeyde kazandıklarını ölçmek ve eksiklikleri tamamlayıcı yönde çalışmalar yapmak önemli hale gelmektedir.

Ara sıra gözlenen öğretmen davranışlarından, ‘bir sonraki derste neler yapılacağına ilişkin bilgilendirme, dersin amacını açık bir şekilde belirtme ve ders süresince Arapça konuşmaya özen gösterme’ davranışları sırası ile frekansı yüksek olan davranışlardır. Öğretmenin bir sonraki ders neler yapacakları ile ilgili bilgi vermesi öğrencinin

hazırlanarak gelmesi açısından oldukça önemlidir. Bir sonraki derse karşı ilgi uyandırılmasını sağlayacak öğretmen davranışının gerçekleşmemesi ise sürenin etkili bir şekilde kullanılmamasından ya da o derse yönelik plan yapılmamış olmasından kaynaklanabilir. Dersin amacını açık bir şekilde öğrenciyle paylaşmak onların derse olan bağlarını kuvvetlendirecek ve öğrenmeye karşı daha istekli olmalarını sağlayacaktır. Öğretmenin bu davranışı yeterince tekrarlamıyor olması dersin amacı ile öğrenme arasında bir bağ olmadığı konusundaki inancından kaynaklanıyor olabilir. Ders süresince Arapça konuşmaya özen gösterme davranışının az gözlenen bir davranış olması, öğretmenin Arapça konuşma becerisinin yeterli olmamasından ya da öğrencilerin anlayamayacakları için bu dile karşı bir korku geliştirebilecekleri düşüncesinden kaynaklanıyor olabilir. Dil öğrenmede ve öğretiminde kazanılması ya da edinilmesi gereken dört temel beceri dinleme, okuma, yazma ve konuşmadır. Bu becerilerden günlük yaşam içinde en çok kullanılan, hatta kullanılmak zorunda olunan beceri konuşma becerisidir. Yabancı dil öğretiminde genel amaçlardan biri öğrencilerin öğrendikleri dili anlaşılır biçimde konuşabilmelerini sağlamaktır. Bu nedenle, öğrenene konuşma becerisinin kazandırılması için, mümkün olduğunca uygun ortamlar hazırlanması ve dilin iletişimsel yöntemlerle öğretilmesi önem kazanmaktadır (Bright & McGregor,1983; Florez, 1999). Burada uygun ortam olarak sınıf düşünüldüğünde öğretmenin Arapça konuşarak öğrencileri bu yönde teşvik etmesinin özellikle Arapça konuşma öğretimi açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

Hiç Gözlenmeyen öğretmen davranışları ise ‘öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini kazanmalarını sağlama, öğrenmelerin günlük yaşamla bağlantısını kurma (transfer), dört temel beceriye (dinleme, konuşma, okuma, yazma) eşit oranda vakit ayırma, ölçme ve değerlendirmede farklı tekniklerini kullanma, ders süresini etkili kullanma ve görsel ve işitsel materyallerden (resimler, kaset, cd vb.) yararlanma’ şeklinde sıralanmaktadır. Öğrencilerin bilgiyi yeni durumlara transfer etmesi için projelerin ve öğrenme görevlerinin verilmesi öğrencilerin sınıf içinde öğrendikleri bilgiyi pekiştirmeleri açısından önem taşımaktadır. Buna ek olarak öğrencinin günlük yaşamında da dile olan ilgisinin sürmesi sağlanabilir. Dil becerilerinin eşit düzeyde öğretilmiyor olmasının sebebi ise öğretmenin kitaba bağımlı ders anlatmasından kaynaklanabilir. Fidan ve Erden (1998: 82)’e göre öğrenme, öğrencinin kendisi tarafından elde edilen bir sonuçtur. Öğrenme yaşantılar sonucu meydana gelse de, öğretmenin görevi, çeşitli öğretim yöntem ve tekniklerinden

yararlanarak öğrenme yaşantıları düzenlemek ve istenilen davranışların kazanılıp kazanılmadığını değerlendirmektir. Eğitim sistemini çalıştıracak araç ve gereçleri kullanacak ve kullandıracak insan öğretmendir. Öğretmenin niteliği ve yeterliliği eğitim öğretim faaliyetinin başarıya ulaşmasında en önemli faktördür. Çünkü eğitim-öğretim hizmetlerinde kullanılan teknolojik araç gereçler ne kadar yeni olursa olsun bunları kullanacak öğretmenleri alanlarında iyi yetişmemişse yapılan öğretim etkinliklerinden istenilen verim alınamayacaktır.” (Çelikten vd., 2005: 213).Tüm bu sebeplerden dolayı öğretmen kendisini teknolojik araç ve uygulamalar konusunda bir şekilde kendisini çağın gereklerine uygun olarak yetiştirmek zorundadır.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmanın alt problemlerine ilişkin elde edilen bulgulara dayalı olarak sonuçlara ve önerilere yer verilmiştir.

5.1. Sonuçlar

Öğrenci ve öğretmenler üzerinde yapılan bu çalışmada 4. ve 5. Sınıf Arapça öğretim programı ve ders materyalleriyle ilgili şu sonuçlara ulaşılmıştır:

5.1.1. Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın birinci alt probleminden elde edilen bulgular öğrencilerin, programın tüm boyutlarına ve materyallerine yönelik farklı tutumları olduğunu göstermektedir. Arapça ders kitabına yönelik tutumları diğer materyallere ve programın boyutlarına göre çok daha olumluyken; en olumsuz tutumları Arapça çalışma kitabına yönelik olmuştur. Programın kazanım, içerik, öğrenme- öğretme ve ölçme değerlendirme boyutlarına yönelik öğrenci görüşlerinin birbirine yakın düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmanın birinci alt probleminden elde edilen bulgulara dayalı sonuçlar aşağıda sıralanmıştır.

- 1- İlköğretim 4. ve 5.sınıf Arapça dersi öğretim programına ve ders materyallerine ilişkin öğrenci görüşleri cinsiyete göre farklılaşmazken, sınıf düzeyine göre farklılaşmaktadır. 4. sınıftaki öğrencilerin Arapça öğretim programına ilişkin tutumları 5. sınıftaki öğrencilerin Arapça öğretim programına ilişkin tutumlarından daha olumludur.

- a- İlköğretim Arapça dersi öğretim programının kazanım boyutuna ilişkin öğrenci görüşleri cinsiyete ve sınıf düzeyine göre farklılaşmamaktadır.
- b- İlköğretim Arapça dersi öğretim programının içerik boyutuna ilişkin öğrenci görüşleri cinsiyete ve sınıf düzeyine göre farklılaşmamaktadır.
- c- İlköğretim Arapça dersi öğretim programının öğretme- öğrenme boyutuna ilişkin öğrenci görüşleri cinsiyete göre farklılaşmazken, sınıf düzeyine göre farklılaşmaktadır. 4. sınıftaki öğrencilerin Arapça öğretim programına ilişkin görüşleri, 5. sınıftaki öğrencilerin Arapça öğretim programına ilişkin görüşlerinden daha olumludur.
- d- İlköğretim Arapça dersi öğretim programının ölçme değerlendirme boyutuna ilişkin öğrenci görüşleri hem cinsiyete hem de sınıf düzeyine göre farklılaşmaktadır. Kız öğrencilerin Arapça öğretim programının ölçme-değerlendirme boyutuna ilişkin görüşleri, erkek öğrencilerin Arapça öğretim programının ölçme değerlendirme boyutuna ilişkin görüşlerine göre daha olumludur. 4. sınıftaki öğrencilerin Arapça öğretim programının ölçme değerlendirme boyutuna ilişkin görüşleri, 5. sınıftaki öğrencilerin Arapça öğretim programının ölçme değerlendirme boyutuna ilişkin görüşlerinden daha olumludur.
- e- İlköğretim Arapça ders kitabına ilişkin öğrenci görüşleri hem cinsiyete hem de sınıf düzeyine göre farklılaşmaktadır. Kız öğrencilerin Arapça ders kitabına ilişkin görüşleri erkek öğrencilerin Arapça ders kitabına ilişkin görüşlerine göre daha olumludur. 4. sınıftaki öğrencilerin Arapça ders kitabına ilişkin görüşleri 5. sınıftaki öğrencilerin Arapça ders kitabına ilişkin görüşlerinden daha olumludur.
- f- İlköğretim Arapça çalışma kitabına ilişkin öğrenci görüşleri cinsiyete ve sınıf düzeyine göre farklılaşmamaktadır.

5.1.2. Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın ikinci alt probleminden elde edilen bulgularda öğretmenlerin, İlköğretim 4. Sınıf Arapça dersi öğretim programının boyutlarına ve ders materyallerine yönelik hem olumlu hem olumsuz görüş bildirdikleri görülmektedir. Programın kazanım boyutuna yönelik öğretmen görüşleri ve puan ortalamaları incelendiğinde, öğretmenlerin kazanımlara ilişkin tutumlarının, programın diğer boyutlarına göre daha olumlu olduğu görülmektedir. Bununla birlikte kazanımların yoğun ve sayılarının fazla olması, konuşma

ve dinleme becerilerini kapsayan kazanımların yetersizliği, dört dil becerisine eşit şekilde yer verilmemiş olması en sık tekrarlanan görüşler arasında sayılmaktadır.

İlköğretim 4. Sınıf Arapça dersi öğretim programının içerik boyutuna ilişkin öğretmen görüşleri incelendiğinde, içeriğin bilgi yoğunluğunun fazla; oyun, etkinlik, diyalog, alıştırma ve okuma parçalarının az olması ve içeriğin bu yönde zenginleştirilmesi yönündeki görüş en çok tekrarlanan görüş olmuştur. Örneklerin yetersizliği ve içeriğin tekdüzeliği de öğretmenlerin üzerinde durdukları diğer maddelerdir.

İlköğretim 4. Sınıf Arapça dersi öğretim programının etkinlik boyutuna ilişkin öğretmen görüşleri incelendiğinde, en sık tekrarlanan görüşün etkinlik sayısının artırılması yönünde olduğu görülmektedir. Dört temel dil becerisinin etkinliklere eşit şekilde dağıtılmadığı, dinleme ve konuşmaya yönelik etkinliklere ihtiyaç duyulduğu da öğretmenlerin sık bildirdikleri görüşler arasındadır. Etkinliklerin oyun, şarkı, tekerlemelerle daha eğlenceli hale getirilmesi yönünde beklentiler belirttikleri görülmektedir.

İlköğretim 4. Sınıf Arapça dersi öğretim programının araç- gereçlerine ilişkin öğretmen görüşleri incelendiğinde frekansı en yüksek olan önerinin 'Araç gereçlerin sayısının artırılması' olduğu görülmektedir. 'Akıllı tahtalar için araç gereç geliştirilmesi', 'Öğretmen kitabının geliştirilmesi' ve 'Film, çizgi film, resimli slaytlar, cdler eklenmesi' sırasıyla en çok tekrarlanan önerilerdir.

İlköğretim 4. Sınıf Arapça dersi öğretim programının ölçme araçlarına yönelik öğretmen görüşleri incelendiğinde soru sayısının azlığı ve test dışı tekniklerin yetersiz oluşu frekansı en yüksek maddelerdir. Konuşma ve yazma etkinliklerinin artırılması ise öneriler arasında sıkça ifade edilmektedir.

İlköğretim 4. Sınıf Arapça ders kitabına yönelik öğretmen görüşleri incelendiğinde, ders kitabında kullanılan yazı büyüklüğünün ve biçiminin öğrencilerin kolay okuyabileceği düzeyde oluşunu kitabın en olumlu yönü olarak belirttikleri görülmüştür. Ders kitabının içeriğinin gerçek yaşamla bağlantısı ise en zayıf yön olarak ifade edilmiştir.

İlköğretim 4. Sınıf Arapça çalışma kitabına yönelik öğretmen görüşleri incelendiğinde, çalışma kitabı düzeninin kullanımı kolaylaştıracak şekilde tasarlanmış oluşu frekansı en yüksek madde olarak görülmüştür. Ders kitabıyla paralel olarak çalışma kitabında da

gerçek hayatla bağdaşım içinde olan alıştırmalara yeterli düzeyde yer verilmemiş olması ve bu yönde çalışmaların gerekliliği öğretmenler tarafından en sık belirtilen görüş olmuştur.

İlköğretim 4. Sınıf Arapça öğretmen kitabına yönelik öğretmen görüşleri incelendiğinde en düşük puanların bu alana ait olduğu göze çarpmaktadır. Öğretmenlerin %65'i öğretmen kitabının kendisine hiç ulaşmadığı ya da geç ulaştığı yönünde görüş bildirmişlerdir. Puanların düşüklüğünün bununla bağlantılı olduğu düşünülmektedir.

Araştırmanın ikinci alt probleminden elde edilen bulgulara dayalı sonuçlar aşağıda sıralanmıştır.

- a- İlköğretim 4. Sınıf Arapça dersi öğretim programına ilişkin öğretmen görüşleri cinsiyete göre farklılaşmamaktadır.
- b- İlköğretim 4. Sınıf Arapça dersi öğretim programına ilişkin öğretmen görüşleri mezun oldukları bölüme göre farklılaşmaktadır. İlahiyat mezunu olan öğretmenlerin görüşleri, Arapça öğretmenliği/ bölümü mezunu olan öğretmenlerin görüşlerinden daha olumludur.
- c- İlköğretim 4. Sınıf Arapça dersi öğretim programına ilişkin öğretmen görüşleri öğrenim durumuna göre farklılaşmaktadır. Lisans mezunu olan öğretmenlerin görüşleri, yüksek lisans mezunu olan öğretmenlerin görüşlerinden daha olumludur.
- d- İlköğretim 4. Sınıf Arapça dersi öğretim programına ilişkin öğretmen görüşleri mesleki kıdeme göre farklılaşmamaktadır.

5.1.3. Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın üçüncü alt probleminden elde edilen bulgularda öğretmenlerin, İlköğretim 5. Sınıf Arapça dersi öğretim programının boyutlarına ve ders materyallerine yönelik hem olumlu hem olumsuz görüş bildirdikleri görülmektedir. Programın kazanım boyutuna yönelik öğretmen görüşleri ve puan ortalamaları incelendiğinde, öğretmenlerin kazanımlara ilişkin tutumlarının, programın diğer boyutlarına göre daha olumlu olduğu görülmektedir. Bununla birlikte kazanımların öğrenci seviyesinin üstünde oluşu, konuşma ve dinleme becerilerini kapsayan kazanımların yetersizliği, dört dil becerisine eşit şekilde yer verilmemiş olması en sık tekrarlanan görüşler arasında sayılmaktadır.

İlköğretim 5. Sınıf Arapça dersi öğretim programının içerik boyutuna ilişkin öğretmen görüşleri incelendiğinde, içerikte alıştırma ve diyalogların yetersizliği ve seviyenin

üzerinde bir bilgi yoğunluğunun oluşu öğretmenlerin programla ilgili olumsuz görüşleri arasında sıkça tekrarlanmıştır. Güncel konuların artırılması ve görselliğe daha fazla ağırlık verilmesi yönündeki beklentiler de yoğun olarak görülmektedir.

İlköğretim 5. Sınıf Arapça dersi öğretim programının etkinlik boyutuna ilişkin öğretmen görüşleri incelendiğinde, en sık tekrarlanan görüşün etkinlik sayısının artırılması yönünde olduğu görülmektedir. Etkinliklerin sınıf mevcutlarının kalabalıklığı göz önünde bulundurularak uygulanabilir düzeyde hazırlanması, dinlemeye ve konuşmaya yönelik etkinlikler artırılması ve öğrencilerin eğlenerek öğreneceği şekilde etkinliklerin olması en sık tekrarlanan beklentiler arasındadır.

İlköğretim 5. Sınıf Arapça dersi öğretim programının araç- gereçlerine ilişkin öğretmen görüşleri incelendiğinde araç- gereçlerin görselliğinin yetersiz ve dikkat çekici olmayışı, akıllı tahta için araçlara ve film, çizgi film, resimli slaytlar, cd'lere ihtiyaç duyuluyor olması en sık belirtilen ifadelerdir.

İlköğretim 5. Sınıf Arapça dersi öğretim programının ölçme araçlarına yönelik öğretmen görüşleri incelendiğinde soru sayısının azlığı ve test dışı tekniklerin yetersiz oluşu frekansı en yüksek maddelerdir. Konuşma ve yazma etkinliklerinin artırılması ise öneriler arasında sıkça ifade edilmektedir.

İlköğretim 5. Sınıf Arapça ders kitabına yönelik öğretmen görüşleri incelendiğinde ders kitabında kullanılan yazı büyüklüğünün ve biçiminin öğrencilerin kolay okuyabileceği düzeyde oluşunu kitabın en olumlu yönü olarak belirttikleri görülmüştür. Ders kitabının içeriğinin gerçek yaşamla bağlantısı ise en zayıf yön olarak ifade edilmiştir.

İlköğretim 5. Sınıf Arapça çalışma kitabına yönelik öğretmen görüşleri incelendiğinde, çalışma kitabındaki etkinliklerin ve alıştırmaların öğrencilerin gelişim ve öğrenme düzeylerine uygun olması frekansı en yüksek madde olarak görülmüştür. Ancak bu etkinlik ve alıştırmaların öğrencilerin öğrenme isteklerini artırma onları güdüleme konusunda yetersiz oluşu kitaba yönelik bir eksiklik olarak belirtilmiştir. Bununla bağlantılı olarak öğretmenler çalışma kitabındaki etkinliklerin daha eğlenceli, öğrenciyi daha aktif kılacak çalışmalar olması gerektiğini ifade etmişlerdir.

İlköğretim 5. Sınıf Arapça öğretmen kitabına yönelik öğretmen görüşleri incelendiğinde en düşük puanların bu alana ait olduğu göze çarpmaktadır. Öğretmenlerin %65'i öğretmen

kitabının kendisine hiç ulaşmadığı ya da geç ulaştığı yönünde görüş bildirmişlerdir. Puanların düşüklüğünün bununla bağlantılı olduğu düşünülmektedir.

Araştırmanın üçüncü alt probleminden elde edilen bulgulara dayalı sonuçlar aşağıda sıralanmıştır.

a- İlköğretim 5. Sınıf Arapça dersi öğretim programına ilişkin öğretmen görüşleri cinsiyete göre farklılaşmamaktadır.

b- İlköğretim 5. Sınıf Arapça dersi öğretim programına ilişkin öğretmen görüşleri mezun oldukları bölüme göre farklılaşmaktadır. İlahiyat mezunu olan öğretmenlerin görüşleri, Arapça öğretmenliği/ bölümü mezunu olan öğretmenlerin görüşlerinden daha olumludur.

c- İlköğretim 5. Sınıf Arapça dersi öğretim programına ilişkin öğretmen görüşleri öğrenim durumuna göre farklılaşmaktadır. Lisans mezunu olan öğretmenlerin görüşleri, yüksek lisans mezunu olan öğretmenlerin görüşlerinden daha olumludur.

d- İlköğretim 5. Sınıf Arapça dersi öğretim programına ilişkin öğretmen görüşleri mesleki kıdeme göre farklılaşmamaktadır.

5.1.4. Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın dördüncü alt problemine ilişkin bulgular, öğretmen gözlemine dayanmaktadır. Gözlem formundan elde edilen bulgulara bakıldığında, öğrencilerin yeni öğrendikleri bilgileri önceki öğrendikleriyle ilişkilendirme davranışının öğretmen tarafından en sık tekrarlanan davranış olduğu görülmüştür. Ardından en sık gözlenen davranışlar şu şekilde sıralanmaktadır: Öğretmenin, öğrencilere etkinlikleri yapabilmeleri için yeterli zaman tanınması, dersin bitiminde öğrencilerin hedeflenen davranışları kazanıp kazanmadıklarını belirleme, derse hazırlıklı olarak gelme, öğrencilere sorulara cevap vermeleri için yeterli zaman tanıma ve dersin amacına uygun farklı öğretim yöntem ve tekniklerini kullanma şeklindedir. Öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini kazanmalarını sağlama davranışı ise gözlem formunda frekansı en düşük olan davranıştır. Bu davranışın ardından öğretilen davranışlar şu şekilde sıralanmıştır: Öğrenmelerin günlük yaşamla bağlantısını kurma (transfer), dört temel beceriye (dinleme, konuşma, okuma, yazma) eşit oranda vakit ayırma, ölçme ve değerlendirmede farklı

tekniklerini kullanma, ders süresini etkili kullanma ve görsel ve işitsel materyallerden (resimler, kaset, cd vb.) yararlanma şeklinde sıralanmaktadır.

5.2. Öneriler

5.2.1. Araştırmanın Sonuçlarına Dayalı Öneriler

- 1- Araştırmadan elde edilen bulgular İlköğretim 4. ve 5. sınıf Arapça dersi öğretim programının kazanım, içerik, etkinlikler, araç-gereçler ve ölçme ve değerlendirme boyutlarında eksiklikler olduğunu ortaya koymaktadır. Programın, belirlenen bu eksiklikler doğrultusunda gözden geçirilmesi ve bu eksikliklerin tamamlanmasıyla sonraki yıllarda daha verimli bir şekilde kullanılabilceğini söylemek mümkündür.
- 2- Görüşmelerden elde edilen sonuçlar öğretmenlerin, program ile ilgili uygulama öncesinde bilgilendirilmediklerini göstermiştir. Bu durum öğretmenlerin programı doğru algılayamamalarına neden olabilmekte ve uygulamada birlik açısından sıkıntı yaratmaktadır. Bu sebeple programa yönelik hizmet içi eğitimlerin yeterli düzeyde düzenlenmesi öğretmenlere uygulamada kolaylık sağlayacaktır.
- 3- Programın kazanımlarının yoğunluğu ve zamanın yeterli olmayışından doğan sıkıntılar sebebiyle kazanımların yeniden düzenlenmesi ve etkinliklerle ilişkilendirilmesi öğretmenleri uygulama açısından rahatlatılabilir.
- 4- Programın içeriğine yönelik çıkan sonuçlarda öğretmenler oyun, etkinlik, diyalog, alıştırma ve okuma parçalarının az olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir. Bu sebeple içerik farklı yöntemlerle zenginleştirilerek, öğrencilerin ilgisini artırmak için diyaloglarla günlük yaşam ortamlarındaki konuşmalara yer verilebilir.
- 5- Programının etkinliklerine ilişkin en sık tekrarlanan görüşün, etkinlik sayısının az olması ve dört temel dil becerisinin etkinliklere eşit şekilde dağıtılmamış olmasıdır. Programda dinleme ve konuşmaya yönelik etkinlikler artırılabilir; etkinlikler oyun, şarkı ve tekerlemelerle daha eğlenceli hale getirilebilir.
- 6- Öğretmenler, dil öğretme sürecinde kullanabilecekleri araç ve gereçlere (film, çizgi film, resimli slaytlar, cdler) ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlere, dinleme becerilerine ilişkin kazanımların gerçekleştirilebilmesi için gerekli teknik donanımın sağlanması gerekmektedir. Bu yaş grubundaki öğrencilerin bilgiyi somutlaştırabilmesi için öğretilen konunun görsellerle desteklenmesi çok önemlidir.

Etkili bir dil öğretim süreci için öğretmenlere bu malzemelerin sağlanması gerekmektedir.

- 7- Programın ölçme ve değerlendirme boyutuna yönelik dört dil becerisini ölçen sınavlar program tasarımına eklenmelidir. Öğrenciler için hazırlanacak bir dil gelişim dosyasına öğrencilerin sözcük, dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerine ilişkin gelişimleri kaydedilebilir. Öğrencilerin başarılarına yönelik somut veriler program geliştirme uzmanlarının daha gerçekçi hedefler belirlemede katkı sağlayabilir.

5.2.2. Yapılacak araştırmalara yönelik öneriler

- 1- Araştırmanın birinci alt probleminde elde edilen sonuca göre 4. sınıftaki öğrencilerin Arapça öğretim programına ilişkin tutumları 5. sınıftaki öğrencilerin Arapça öğretim programına ilişkin tutumlarından daha olumludur. Aralarındaki farka neden olan faktörlerin belirlenmesine yönelik bir çalışma yapılabilir.
- 2- Bu araştırmada Ankara'da çalışan öğretmenlerin program ve ders materyallerine ilişkin görüşlerine yer verilmiştir. Yapılacak yeni çalışmalarda Türkiye'nin diğer illerinde çalışan Arapça öğretmenleri de araştırma kapsamına alınarak daha kapsamlı sonuçlar elde edilmesi mümkün olacaktır.
- 3- Yeni bir çalışmada ön test- son test yoluyla, hedeflenen kazanımlara ne ölçüde ulaşıldığı konusunda bir çalışma yapmak programın değerlendirilmesine katkı sağlayabilir.

KAYNAKÇA

- Attkisson, C.C., Horowitz, M.J. & Sorensen, J.E. (1978). *Evaluation of Human Service Programs*. N. Y. Academic.
- Balcı, A. (2009). *Sosyal Bilimlerde Araştırma*. Ankara: Pegem A.
- Birch, Sondra H., & Gary W. Ladd. (1997). The Teacher-Child Relationship and Children's Early School Adjustment. *Journal of School Psychology* 35 (1): 61
- Bright, J.A. & McGregor, G.P. (1983). *Teaching English as a second language*. England: Longman Group Limited.
- Çelikten, Mustafa, Mustafa Şanal & Yeliz Yeni (2005), "Öğretmenlik Mesleği ve Özellikleri", *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı:19, s.207-237.
- Derry, S.J. (1989). Putting Learning Strategies to Work. *Educational Leadership*. 47, 5 (p.4-10).
- Doğan, C. (2000). Yabancı dil olarak Arapça öğretiminde öğrenim-öğretim konusu ve aracı olan dil orijinli sorunlar ve çözüm yolları. *Ekev Akademi Dergisi*. Cilt: 2 / Sayı:3.
- Duman, G.B. (2013) Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde materyal geliştirme ve materyallerin etkin kullanımı. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*,1(2),1-8.
- Demircan, Ö. (1990). *Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi.
- Demirel, Ö. (1999). Kuramdan uygulamaya Eğitimde Program geliştirme, Ankara: Pegema.
- Demirel, Ö. (2011). *Yabancı dil öğretimi, dil pasaportu, dil biyografisi, dil dosyası*. Ankara: Pegem.
- Ertürk, S. (1972). *Eğitimde Program Geliştirme*, Ankara: Yelkentepe.

- Fidan, Nurettin & Münire Erden (1998), *Eğitime Giriş*, İstanbul: Alkım.
- Hürsen, Ç., & Uzunboylu, H. (2008). *Eğitim programları ve değerlendirilmesi*, Ankara: Pegem.
- Hyerle, D. (1996). "Thinking Maps: Seeing is Understanding" *Educational Leadership*, 53,4 (85-89).
- Karataş, S., & Yapıcı, M., (2006). "Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme Dersi ve Uygulama Örnekleri. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 8 (2), 311-325.
- Karataş, H. (2007). *Yıldız Teknik Üniversitesi Modern Diller Bölümü İngilizce Dersi Öğretim Programının Öğretmen Ve Öğrenci Görüşlerine Göre Bağlam, Girdi, Süreç Ve Ürün (Cıpp) Modeli İle Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kaya, Z. (1997). Eğitimde program değerlendirme sürecinin temel işlemleri. *Gazi Üniversitesi, Endüstriyel Sanatlar Eğitim Dergisi*, 5(5), 59-72.
- Keser, H. (1991). "Eğitimde Nitelik Gelistirmede Bilgisayar Destekli Eğitim ve Ders Yazılımlarının Rolü", Eğitimde Arayışlar 1. Sempozyumu'nda Sunulan Bildiri Metinleri, 13-14 Nisan 1991. İstanbul: Özel Kültür Okulları Eğitim- Araştırma-Geliştirme Merkezi.
- Kılıç, A., & Seven, S. (2002). *Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi*, Ankara: Pegem.
- Kısakürek, M.A. (1969). Eğitim programlarının geliştirilmesi ile öğretim süreçleri arasındaki ilişkiler. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 2(1), 45-53.
- Kocabatmaz, H. (2011). *Eğitimde Program Geliştirme Programı Teknoloji ve Tasarım Öğretim programının değerlendirilmesi*. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- MEB, (2011). *İlköğretim Arapça Dersi Öğretim Programı* (4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar) Ankara: Talim Terbiye Kurulu.
- Oliva, P.F. (2009). *Developing the curriculum*. New York: Pearson Allyn and Bacon.
- Ornstein, A. C & Francis P. Hunkins. (1988). *Curriculum: Foundations, Principles and Issues*. Prentice Hall: USA
- Özcan, M. (2012). *Gazi Eğitim Fakültesi Arap Dili Eğitimi Anabilim Dalı Hazırlık sınıfı için Avrupa Ortak Başvuru Metnine uygun ve Moodle Eğitim Yönetim Sistemi Destekli Müfredat Önerisi*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özdemir, S.M. (2009). Eğitimde Program Değerlendirme Ve Türkiye’de Eğitim Programlarını Değerlendirme Çalışmalarının İncelenmesi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*. Aralık 2009. Cilt:VI, Sayı:II,126-149.
- Özdemir, Zerrin (2006), *Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Bazı Biyoloji Konularındaki Alan Bilgilerinin Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Fen Bilgisi Eğitimi Bilim Dalı, Ankara.
- Parlak, N. (1991). “*Eğitim Teknolojisinde Arastırma*”, A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, Cilt: 24, Sayı:2, s.532-550.
- Peçenek, Dilek. (2005). Yabancı dil öğretiminde araç geliştirme. *Dil Dergisi*, 85-95
- Seçkin, H. (2010). *İlköğretim 4. Sınıf İngilizce Dersi Öğretim Programının Değerlendirilmesi*. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Stake, R. E. (1967). *The Countenance of Educational Evaluation*. Teachers College Record. April 68, 7. Stiggins, 2002; Assessment Crisis: The Absence of Assessment for Learning. *Phi Delta Kapan*, 83, 10., 758-765.
- Stake, R. (1981). *Persuasions, Not Models*. Educational Education and Policy Analysis.

- Şahin, T.Y. (2003). "Student Teacher's Perceptions of Instructional Technology: Developing Materials Based on a Constructivist Approach", *British Journal of Educational Technology*, Vol. 34, No 1: 67-74.
- Şimşek, N. (2007). *Öğretim teknolojileri kullanımı ve materyal geliştirme*. Ankara: Baran.
- Tyler, R.W. (1949). *Basic principles of curriculum and instruction*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Varış, F. (1996). *Eğitimde Program Geliştirme "Teori ve Teknikler"*. İstanbul: Alkım.
- Yıldız, M. (2008). Arapça'nın İslamî İlimlerdeki Yeri ve Önemi. *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi*. 09.12.2014 tarihinde, http://www.ilamer.org/diller/arsiv/arapcanin_islami_ilimlerdeki_yeri_ve_onemi.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Yıldız, R., & Sünbül, A., Halis, İ., Koç, (2002). *Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme*. Ankara: Mikro.
- Yılmaz, H., & Sünbül, A. (2007). *Öğretimde planlama ve değerlendirme*. Konya: Çizgi.

EKLER

EK 1.

Araştırmaya Katılan Okullar

İlçe Adı	Okul Adı
ALTINDAĞ	Hacı Bayram İmam Hatip Ortaokulu
ÇANKAYA	İmam Hatip Ortaokulu
ÇUBUK	Çubuk İmam Hatip Ortaokulu
ETİMESGUT	Dumlupınar İmam Hatip Ortaokulu
GÖLBAŞI	İmam Hatip Ortaokulu
GÖLBAŞI	Şehit Sebahattin Koçak İmam Hatip Ortaokulu
KEÇİÖREN	Etlük İmam Hatip Ortaokulu
KEÇİÖREN	Keçiören İmam Hatip Ortaokulu
MAMAK	19 Mayıs İmam Hatip Ortaokulu
PURSAKLAR	Pursaklar İmam Hatip Ortaokulu
SİNCAN	Malazgirt İmam Hatip Ortaokulu
SİNCAN	100 Yıl İmam Hatip Ortaokulu
YENİMAHALLE	Demetevler İmam Hatip Ortaokulu
YENİMAHALLE	Tevfik İleri İmam Hatip Ortaokulu

EK-2
İlköğretim Arapça Dersi Öğretim Programı Değerlendirme
Öğrenci Anketi

Merhaba,

Bu anket, "İlköğretim Arapça Dersi Öğretim Programı"nı değerlendirmek amacıyla yapılmaktadır. Aşağıda "Arapça" dersiniz ile ilgili ifadelere yer verilmiş ve her ifadeye yönelik beş seçenek sunulmuştur. Lütfen ankette yer alan bütün ifadeleri okuyarak, size uygun gelen seçeneğin karşısındaki boşluğa (X) işareti koyunuz. Ayrıca sorulan iki tane açık uçlu soruya ilişkin yanıtlarınız varsa lütfen bırakılan boş alanlara yazınız. Her bir madde için düşüncenizi en doğru yansıtan seçeneği işaretlemeniz ve anketin tüm bölümlerini eksiksiz olarak doldurmanız önemlidir. Ad ve soyadınızı yazmanıza gerek yoktur. İlgili ve katkılarınız için çok teşekkür ederim.

Murat DEMİR
Gazi Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
ARAP DİLİ EĞİTİMİ A.B.D
Doktora Öğrencisi

Bölüm I: Kişisel Bilgiler

Cinsiyetiniz: ( ) Kız ( ) Erkek

Sınıf: _____

Bölüm II: Arapça Dersine İlişkin Görüşler

Bu bölümde "Arapça" öğretim programının kazanımlarına, içeriğine, öğrenme-öğretme sürecine ve ölçme-değerlendirme boyutlarına ilişkin ifadeler yer almaktadır.	Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen katılmıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum
	Lütfen size uygun olan seçeneği (X) işaretleyerek belirtiniz.				

KAZANIMLAR					
1	Arapça dersinde kazandırılan bilgi ve beceriler ilgi ve ihtiyaçlarımıza uygundur.				
2	Arapça dersinde bağımsız ve yaratıcı düşünme becerisi kazandırılmaktadır.				
İÇERİK					
3	Arapça ders konuları ilgi ve ihtiyaçlarımıza uygundur.				
4	Arapça ders konuları gerekli ve hayatta kullanılabilecek bilgileri içermektedir				
ÖĞRENME - ÖĞRETME SÜRECİ					
5	Arapça dersinde kullanılan araç-gereçler derse ilginizi çekebilecek niteliktedir.				
6	Arapça dersinin işlenişi derse aktif katılımımızı sağlamaktadır.				
ÖLÇME DEĞERLENDİRME					
7	Arapça dersinde öğretmenin bizimle görüşme yapması uygundur.				
8	Arapça dersinin performanslarımızın değerlendirilmesi uygundur.				
Bölüm III: Arapça Ders ve Çalışma Kitabına İlişkin Görüşler					
İlköğretim Arapça Ders Kitabı;					
9	Arapça ders kitabının genel görünüşü bizleri öğrenmeye özendirilmektedir.				
10	Arapça ders kitabında öğrenmemizi sağlayacak alıştırma / etkinliklere yer verilmiştir.				
11	Arapça ders kitabında kullanılan yazı büyüklüğü ve biçimi kolay okuyabileceğimiz düzeydedir.				
İlköğretim Arapça Çalışma Kitabı;					
12	Arapça çalışma kitabında öğrencilere verilen yönergeler açık ve anlaşılır bir dille yazılmıştır.				
13	Arapça çalışma kitabındaki etkinlikler / alışımlar ilginizi çekebilecek niteliktedir.				

EK-3

ANKET

Değerli Meslektaşım,

Bu anket ilköğretim 4. ve 5. Sınıf Arapça dersi öğretim programına ve İmam Hatip Ortaokulu 5. ve 6. Sınıflarda okutulan İlköğretim Arapça 4-5 ders kitabı, çalışma kitabı ve öğretmen kitabına ilişkin görüş ve önerilerinizi almak için hazırlanmıştır.

Anket 4 bölüm ve 90 maddeden oluşmaktadır. Birinci bölümde mesleki durumunuz ile ilgili bazı sorular, ikinci bölümde İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Arapça öğretim programı hakkındaki düşünceleriniz ile ilgili sorular, üçüncü bölümde program içeriği hakkındaki önerilerinizi içeren sorular ve son bölümde öğretim materyalleri hakkındaki görüşlerinizi içeren sorular yer almaktadır.

Anketteki maddeleri; *Tamamen Katılıyorum*, *Katılıyorum*, *Kısmen Katılıyorum*, *Katılmıyorum*, *Hiç Katılmıyorum* seçeneklerinden size en uygun gelen birinin karşısına (x) işareti koyarak cevaplamanız beklenmektedir.

Anketteki tüm soruları içtenlikle cevaplamanız araştırmanın geçerliliğini arttıracaktır.

Katkılarınız için teşekkür ederim. Saygılarımla.

Gazi Üniversitesi

Murat DEMİR

Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Doktora Öğrencisi

yasinmuratdemir@hotmail.com

ANKET / BÖLÜM I

Mezun Olduğunuz Okul:.....
Görev Yaptığınız Okul:.....
Okuttuğunuz Sınıf:.....
Mesleki Kıdeminiz: ( ) 0-10   ( ) 10-20   ( ) 21 ve üzeri yıl.

ARAPÇA DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMINA İLİŞKİN MADDELER	4. SINIF				5. SINIF					
	Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum	Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum
Arapça Dersi Öğretim Programında Yer Alan “Kazanımlar” ;										
1- Arapça programının genel amaçları ile tutarlıdır.										
2- Arapçaya yönelik olumlu duyuşsal özellikleri geliştirici niteliktedir.										
3- Gerçekleştirilebilir niteliktedir.										
4- Açık ve anlaşılır olarak ifade edilmiştir.										
5- Öğrencinin dinleme becerisini geliştirmesine yol gösterici niteliktedir.										
6- Öğrencinin okuma becerisini geliştirmesine yol gösterici niteliktedir.										
7- Öğrencinin yazma becerisini geliştirmesine yol gösterici niteliktedir.										
8- Öğrencinin konuşma becerisini geliştirmesine yol gösterici niteliktedir.										
9- Gözlenebilir ve ölçülebilir niteliktedir.										
10- Günlük yaşamda kullanılabilir niteliktedir.										
11- Kendi içerisinde tutarlı bir sıra izlemektedir.										
12- Öğrencinin yabancı dil öğrenme düzeyine uygundur.										
13- Kazanımlar dinleme becerisini geliştirebilmek için yeterli sayıdadır.										
14- Kazanımlar okuma becerisini geliştirebilmek için yeterli sayıdadır.										
15- Kazanımlar yazma becerisini geliştirebilmek için yeterli sayıdadır.										
16- Kazanımlar konuşma becerisini geliştirebilmek için yeterli sayıdadır.										
Arapça Dersi Öğretim Programının İçeriği;										
17- Kazanımlara uygun olarak hazırlanmıştır.										
18- Öğrencinin ilgi ve ihtiyaçlarına uygundur.										
19- Öğrencinin gelişim özelliklerine uygundur.										
20- Basitten karmaşığa, somuttan soyuta öğretim ilkelerine uygun niteliktedir.										
21- Günlük hayatta kullanılabilir bilgiler içermektedir.										
22- Kazanımlara ulaşılmasını sağlayıcı niteliktedir.										
23- Kendi içinde tutarlıdır.										
24- Öğrencinin kendi öğrenmesini sağlayıcı niteliktedir.										
25- Öğrencinin kültürler arası farkı algılamasını sağlayıcı niteliktedir.										

BÖLÜM II

4. SINIF

5. SINIF

ARAPÇA DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMINA İLİŞKİN MADDELER	Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum	Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum
Arapça Dersi Öğretim Programında Yer Alan “Araç ve Gereçler”;										
26- Kazanımlara ulaşılmasını sağlayıcı niteliktedir.										
27- Öğrencinin derse aktif katılımını mümkün kılmaktadır.										
28- Öğrencinin derse ilgisini artırıcı niteliktedir.										
29- Öğrencinin düzeyine uygundur.										
30- Öğretmenlere yeterince rehberlik etmektedir.										
31- Öğrencinin öğrendiği bilgileri pekiştirmesini sağlayıcı niteliktedir.										
Arapça Dersi Öğretim Programının Etkinlikleri;										
32- Öğrencinin kendi öğrenmesini sağlayıcı niteliktedir.										
33- Öğrencinin aktif olarak derse katılımını sağlayıcı niteliktedir.										
34- Öğrenmelerin kalıcılığını sağlayıcı niteliktedir.										
35- Programda belirtilen kazanımlara ulaşılmasını mümkün kılmaktadır.										
36- Öğrencinin düzeyine uygundur.										
37- Öğrencinin dinleme becerisini geliştirmesini sağlayıcı niteliktedir.										
38- Öğrencinin okuma becerisini geliştirmesini sağlayıcı niteliktedir.										
39- Öğrencinin yazma becerisini geliştirmesini sağlayıcı niteliktedir.										
40- Öğrencinin konuşma becerisini geliştirmesini sağlayıcı niteliktedir.										
41- Sınıfta uygulanabilir niteliktedir.										
42- Öğrenciyi merkeze alır niteliktedir.										
43- Dilin günlük yaşamdaki kullanımına ilişkin yeterince örnek içermektedir.										
Arapça Dersi Öğretim Programında Ölçme ve Değerlendirme;										
44- Programda geliştirilmesi hedeflenen dinleme becerisinin yoklanmasında yeterlidir.										
45- Programda geliştirilmesi hedeflenen okuma becerisinin yoklanmasında yeterlidir.										
46- Programda geliştirilmesi hedeflenen yazma becerisinin yoklanmasında yeterlidir.										
47- Programda geliştirilmesi hedeflenen konuşma becerisinin yoklanmasında yeterlidir.										
48- Programda önerilen ölçme ve değerlendirme araçları programın amaçlarına hizmet etmektedir.										
49- Öğrencinin kendisini değerlendirmesini sağlayıcı niteliktedir.										
50- Programda sınav durumlarına ilişkin yeterince örnek yer almaktadır.										

BÖLÜM III

51- Programın aşağıda belirtilen boyutlarında nelerin değiştirilmesi gerektiğini düşünüyorsunuz?

A) Hedeflenen Davranışlar (Kazanımlar):

B) İçerik:

C) Etkinlikler:

D) Araç Gereçler:

E) Ölçme ve Değerlendirme Araçları:

52- Sizce programın güçlü ve zayıf yönleri nelerdir?

BÖLÜM IV

İLKÖĞRETİM ARAPÇA 4. VE 5. SINIF DERS MATERYALLERİNE İLİŞKİN MADDELER	4. SINIF					5. SINIF				
	Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum	Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum
İlköğretim Arapça Ders Kitabı;										
53- Ders kitabının genel görünüşü öğrencileri öğrenmeye özendirilmektedir.										
54- Ders kitabının düzeni, kullanımını kolaylaştıracak şekilde tasarlanmıştır.										
55- Ders kitabında kullanılan yazı büyüklüğü ve biçimi öğrencilerin kolay okuyabileceği düzeydedir.										
56- Ders kitabının içerisinde kitabın kullanımına ilişkin yeterli açıklama bulunmaktadır.										
57- Ders kitabında yer alan sözlük öğrencilerin kelime dağarcıklarını geliştirmelerine yardımcı olacak niteliktedir.										
58- Ders kitabında kullanılan görseller (resim, tablo, grafik, çizelge ve şekiller) öğrencilerin ilgisini çekebilecek nitelikte olup uygun yerlerde kullanılmıştır.										
59- Ders kitabında kullanılan içerik öğrencilerin ihtiyaçlarına cevap verebilecek niteliktedir.										
60- Ders kitabının içeriği gerçek yaşamda işe yarar niteliktedir.										
61- Ders kitabındaki okuma parçaları öğrencileri yaş, gelişim özellikleri ve ilgilerine uygundur.										
62- Ders kitabındaki okuma parçaları öğrencilerin eğitim ihtiyaçlarını karşılayacak niteliktedir.										
63- Ders kitabında öğrencilerin öğrenmelerini sağlayacak alıştırmaya / etkinliklere yer verilmiştir.										
64- Ders kitabındaki etkinlikler öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarına uygundur.										
65- Ders kitabındaki etkinlikler öğrencilerin dört dil becerisini dengeli olarak geliştirmesine yardımcı olacak niteliktedir.										
66- Ders kitabındaki dilbilgisi yapıları basitten karmaşığa, kolaydan zora doğru verilmiştir.										
67- Ders kitabında öğrencilerin Arapça dinleme becerisinin gelişmesini destekleyen yeterli etkinlik / alıştırmaya yer verilmiştir.										
68- Ders kitabında öğrencilerin Arapça konuşma becerisinin gelişmesini destekleyen yeterli etkinlik / alıştırmaya yer verilmiştir.										
69- Ders kitabında öğrencilerin Arapça okuma becerisinin gelişmesini destekleyen yeterli etkinlik / alıştırmaya yer verilmiştir.										
70- Ders kitabında öğrencilerin Arapça yazma becerisinin gelişmesini destekleyen yeterli etkinlik / alıştırmaya yer verilmiştir.										

	4. SINIF	5. SINIF								
71- Ders kitabında kelimelerin telaffuzlarını öğrenmeyi kolaylaştırıcı etkinlik / alıştırmalara yer verilmiştir.										
İlköğretim Arapça Çalışma Kitabı;										
72- Çalışma kitabının düzeni, kullanımını kolaylaştıracak şekilde tasarlanmıştır.										
73- Çalışma kitabında öğrencilere verilen yönergeler açık ve anlaşılır bir dille yazılmıştır.										
74- Çalışma kitabındaki etkinlikler / alıştırmalar öğrencilerin gelişim ve öğrenme düzeylerine uygundur.										
75- Çalışma kitabındaki etkinlikler / alıştırmalar öğrencilerin ilgisini çekebilecek niteliktedir.										
76- Çalışma kitabındaki etkinlikler / alıştırmalar öğrencilerin öğrenme isteklerini artırarak güdülenmelerini sağlamaktadır.										
77- Çalışma kitabında öğrencilerin kelime öğrenimini artıracak yeterli alıştırmaya yer verilmiştir.										
78- Çalışma kitabındaki etkinlikler öğrencilerin dört dil becerisini dengeli olarak geliştirmesine yardımcı olacak niteliktedir.										
79- Çalışma kitabında öğrencilerin iletişim becerilerinin gelişmesini destekleyen gerçek durumlara dayalı alıştırmalara yer verilmiştir.										
İlköğretim Arapça Öğretmen Kitabı;										
80- Öğretmen kitabının düzeni, kullanımını kolaylaştıracak şekilde tasarlanmıştır.										
81- Öğretmen kitabında, öğretmenlerin araştırma yapmalarına imkan veren <i>Kaynakça</i> bölümü bulunmaktadır.										
82- Öğretmen kitabında ders kitabının kullanımına ilişkin yeterli açıklama bulunmaktadır.										
83- Öğretmen kitabı her ders için öğretmenlere yardımcı olabilecek yöntem bilgisi sunmaktadır.										
84- Öğretmen kitabında öğretmenlere kaynak teşkil edecek yeterli sayıda ek alıştırmaları bulunmaktadır.										
85- Öğretmen kitabı öğrencilerin derse katılımlarının sağlanmasında öğretmene yardımcı olmaktadır.										
86- Öğretmen kitabı öğretmenlerin öğretim becerilerini geliştirmelerine yönelik güven kazanmaları konusunda öğretmenlere rehberlik etmektedir.										
87- Öğretmen kitabında her bölüm için süreç değerlendirme testlerine yer verilmektedir.										
88- Öğretmen kitabında dersteki uygulamaların değerlendirilmesine yönelik faydalı öneriler bulunmaktadır.										
89- Öğretmen kitabında öğrenci başarısının değerlendirilmesine yönelik faydalı öneriler bulunmaktadır.										
90- Öğretmen kitabında hedef dilin (Arapça) kültürel özellikleri ile ilgili yardımcı olacak gerekli açıklamalar bulunmaktadır.										

EK-4

ÖĞRETMEN GÖRÜŞME FORMU

- 1- İlköğretim Arapça öğretim programında yer alan dil becerilerini kapsayan kazanımlara yönelik görüşleriniz nelerdir?
- 2- Programın içeriğine yönelik görüşleriniz nelerdir?
- 3- Programda önerilen etkinlikler hakkında görüşleriniz nelerdir?
- 4- Programda kullanılması önerilen araç ve gereçlere yönelik görüşleriniz nelerdir?
- 5- Programın ölçme ve değerlendirme boyutuna yönelik görüşleriniz nelerdir?
- 6- Programla ilgili uygulama öncesinde nasıl ve ne düzeyde bilgilendiniz?
- 7- Sizce programın güçlü yanları nelerdir?
- 8- Sizce programın zayıf yanları nelerdir?
- 9- Programın uygulanmasında yaşadığınız güçlükler nelerdir?
- 10- Programın geliştirilmesine yönelik görüşleriniz nelerdir?

EK-5 GÖZLEM FORMU
İLKÖĞRETİM 4. SINIF ARAPÇA DERSİ GÖZLEM FORMU

Gözlem Tarihi	:.....
Gözlemin Yapıldığı Okul ve Sınıf	:.....
Gözlemin Süresi ve Saati	:.....
Konu	:.....

ÖĞRETMEN DAVRANIŞLARI	HER ZAMAN GÖZLENDİ	ÇOĞU ZAMAN GÖZLENDİ	ARA SIRA GÖZLENDİ	HİÇ GÖZLENMEDİ
1- Derse gerekli hazırlıkları yapmış olarak gelme				
2- Dersin amacını açık bir şekilde belirtme				
3- Ders süresini etkili kullanma				
4- Dersin sonunda önemli noktaları özetleme				
5- Dersin bitiminde öğrencilerin kritik davranışları kazanıp kazanmadıklarını belirleme				
6- Bir sonraki derste neler yapılacağına ilişkin bilgi verme/önerilerde bulunma				
7- Öğrencilerin yeni öğrendikleri bilgileri önceki öğrendikleriyle ilişkilendirmelerini sağlama				
8- Dersteki etkinliklerin ve alıştırmaların nasıl yapılacağına ilişkin örnekler verme				
9- Konuyla ilgili yeterince ve açıklayıcı örnekler verme				
10- Öğrencilere etkinlikleri yapabilmeleri için yeterli zaman tanıma				
11- Konunun gerektirdiği sözel ve görsel materyallerden (resimler, kaset, cd vb.) yararlanma ve uygun bir biçimde kullanma				
12- Dört temel beceriyi (dinleme, konuşma, okuma, yazma) eşit düzeyde öğretmeye özen gösterme				
13- Arapçaya karşı olumlu tutum geliştirmelerini sağlayacak etkinliklerden yararlanma(şarkı, tekerleme, bulmaca, oyun vb.)				
14- Ders süresince İngilizce konuşmaya özen gösterme				
15- Sözlü olmayan iletişimi etkili bir şekilde kullanma (jestleri, mimikleri, beden dili, sınıftaki hareketleri vb.)				
16- Sesini etkili bir biçimde kullanma (konuşma hızı, vurgu ve tonlama)				
17- Öğrencilere öğrendiklerini günlük yaşama aktarmalarını sağlayan proje ve ödevler verme (transfer)				
18- Davranışı takip eden uygun uyarıcılar verme (ipucu, dönüt, düzeltme, pekiştirme)				
19- Öğrencileri soru sormaya ve cevap vermeye cesaretlendirme				
20- Öğrencilere, sorulara cevap vermeleri için yeterli zaman tanıma				
21- Öğrenciler arasında işbirliğini teşvik etme				
22- Öğrencilerin sorularına yeterli ve uygun cevaplar verme				
23- Öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini kazanmalarını sağlama				
24- Dersin amacına uygun farklı öğretim yöntem ve tekniklerini kullanma				
25- Öğrencileri araştırmaya ve keşfetmeye yönlendirme				

Ek 6:Ankara İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün İzin Yazısı

T.C.
ANKARA VALİLİĞİ
Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 14588481/605.99/211486

16/03/2013

Konu: Araştırma izni

GAZİ ÜNİVERSİTESİNE
(Eğitim Bilimleri Enstitüsü)

İlgi: a) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nün 2012/13 nolu Genelgesi.
b) 11/03/2013 tarih ve 1543 sayılı yazınız.

Universiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Doktora Öğrencisi Murat DEMİR'in "İlköğretim 4. sınıf arapça dersi öğretim programı ve ders materyallerinin değerlendirilmesi" konulu tezi kapsamında çalışma yapma talebi Müdürlüğümüzce uygun görülmüş ve araştırmanın yapılacağı İlçe Milli Eğitim Müdürlüğüne bilgi verilmiştir.

Uygulama örneklerinin (23 sayfa) araştırmacı tarafından uygulama yapılacak sayıda çoğaltılması ve çalışmanın bitiminde iki örneğinin (cd ortamında) Müdürlüğümüz Strateji Geliştirme Bölümüne gönderilmesini arz ederim.

İlhan KOÇ
Müdür a.
Şube Müdürü

Güvenli Elektronik İmzalı
Aslı ile Aynıdır.

16/03/2013

Yaşar SUBAŞI
Şef